

Moravskoslezský
kraj

ZÁKLADNÍ PŘEHLED SYSTÉMŮ SOCIÁLNÍ OCHRANY

OBYVATEL ČR SE ZAMĚŘENÍM NA ÚZEMÍ
MORAVSKOSLEZSKÉHO KRAJE

VÁŽENÉ ČTENÁŘKY, VÁŽENÍ ČTENÁŘI,

sociální systém v České republice je rozsáhlý, složitý a pro většinu občanů značně nepřehledný. Z tohoto důvodu již na podzim roku 2013 vytvořil odbor sociálních věcí Krajského úřadu Moravskoslezského kraje první vydání této krátké příručky z finančních prostředků Moravskoslezského kraje poskytující přehled nejdůležitějších informací k řešení nejrůznějších sociálních a životních situací, s nimiž se naši občané mohou v průběhu svého života setkat. Vzhledem k tomu, že sociální systém doznal některých zásadních změn, Moravskoslezský kraj opět poskytl finanční prostředky k již druhé aktualizaci informací v tomto třetím vydání krátké příručky Základní přehled systémů sociální ochrany obyvatel ČR se zaměřením na území Moravskoslezského kraje.

Jejím cílem je poskytnout alespoň v minimálním rozsahu potřebné informace pro řešení různých životních situací, na kterou instituci v našem kraji se lze obrátit se žádostí o podporu, pomoc a poradenství, přiblížit základní podmínky a postupy při poskytování sociálních dávek a služeb, jichž mohou občané využít k řešení své mnohdy složité životní situace.

Věříme, že Vám tyto informace, tak jako v předchozích vydáních naší příručky, pomohou při řešení situací, s nimiž se v běžném životě setkáváte jak v pozici zaměstnance, tak osoby pečující o dítě nebo jiného člena rodiny, při ztrátě zaměstnání, při onemocnění či úrazu apod., nebo že Vám pomohou vyhledat včas potřebnou pomoc, podporu a poradenství.

Krajský úřad Moravskoslezského kraje, sociální pracovníci odboru sociálních věcí, oddělení sociální ochrany.

OBSAH

- 02 | SLOVO AUTORŮ ÚVODEM K SYSTÉMŮM SOCIÁLNÍ OCHRANY OBYVATEL ČR A K JEJICH CHARAKTERISTICE
- 04 | SYSTÉMY SOCIÁLNÍ OCHRANY OSOB V ČR A PŘEHLED ZÁKLADNÍCH INFORMACÍ O SYSTÉMECH DÁVEK, PODPORY A POMOCI
- 06 | HLAVNÍ SYSTÉMY SOCIÁLNÍ OCHRANY OSOB
 - 08 | KDO POSKYTUJE OSOBÁM POUČENÍ A PORADENSTVÍ V JEDNOTLIVÝCH OBLASTECH
- 10 | JAK A KÝM JE POSKYTOVÁNA POMOC A PODPORA SOCIÁLNÍ OCHRANY DLE JEDNOTLIVÝCH SOCIÁLNÍCH UDÁLOSTÍ V BĚŽNÉM ŽIVOTĚ OSOB
- 11 | ČLENĚNÍ SOCIÁLNÍCH UDÁLOSTÍ V ZAMĚSTNANOSTI A PRACOVNĚ PRÁVNÍ OBLASTI
 - 11 | Insolvence zaměstnavatele
 - 12 | Nezaměstnanost a rekvalifikace
 - 16 | Pracovní úraz a nemoc z povolání
 - 18 | Inspekce práce
 - 20 | ČLENĚNÍ SOCIÁLNÍCH UDÁLOSTÍ Z OBLASTI SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ
 - 20 | Zdravotní péče
 - 23 | Nemoc / včetně úrazu /
 - 26 | Těhotenství, narození dítěte, mateřství a péče o dítě
 - 34 | Péče o osoby blízké z důvodu krátkodobé nemoci, úrazu nebo porodu ženy
 - 36 | Invalidita a invalidní důchod
 - 39 | Zajištění dávkou důchodu v důsledku seniorského věku – starší osoby
 - 42 | Ztráta živitele (osiření, ovdovění)
 - 45 | Péče o dítě (rodičovský příspěvek, porodné)
 - 50 | Úmrtí osoby a pohřebné
 - 51 | Práva a povinnosti související s ochranou práv dítěte a náhradní rodinnou péčí
 - 57 | Zdravotní postižení – dlouhodobá pomoc a péče poskytovaná osobě zdravotně postižené
 - 66 | Nízké příjmy a hmotná nouze osob
 - 72 | Práva a povinnosti spojená s návratem osob z ústavních zařízení
 - 74 | Náhradní výživné
 - 75 | Cizí prvek v sociální ochraně osob v ČR, nároky cizinců a výkon výdělečné činnosti v cizině
- 78 | NOVÉ SYSTÉMY PODPORY, KTERÉ BUDOU ÚČINNÉ OD 1. 1. 2026 K OBLASTI BYDLENÍ OSOB
- 81 | SLOVO ZÁVĚREM

**SLOVO AUTORŮ
ÚVODEM K SYSTÉMŮM
SOCIÁLNÍ OCHRANY
OBYVATEL ČR A K JEJICH
CHARAKTERISTICE**

System sociální ochrany osob je složitým mechanismem, a proto si tato příručka neklade za cíl vytvoření odborného textu nebo absolutního výčtu všech možných „sociálních událostí“¹ a řešení, ale pouze přehled hlavních sociálních událostí a s tím spojených systémů pomoci, služeb a dávek i příspěvků, které vytváří podporu osob v nejběžnějších životních situacích, a to v základním rozsahu poskytnutých informací s odkazem vždy na orgány, instituce a subjekty, které danou oblast mají v kompetenci a lze se na ně obrátit, včetně informací podle jakých právních předpisů je rozhodováno, kde nárok a žádost o dávku uplatnit, jakým způsobem a v jaké lhůtě, na co je potřeba pamatovat, rizika apod.

¹ Sociální událost je v právu sociálního zabezpečení právní událost v sociální sféře společenských vztahů zpravidla nezávislá na vůli subjektu, s níž je spojován vznik, změna nebo zánik práv a povinností v oblasti práva sociálního zabezpečení. Jejím charakteristickým znakem je tíživá situace jednotlivce, rodiny nebo skupiny osob spojená s nepříznivým ekonomickým dopadem a veřejný zájem na poskytnutí pomoci.

**SYSTEMY SOCIÁLNÍ OCHRANY
OSOB V ČR A PŘEHLED
ZÁKLADNÍCH INFORMACÍ
O SYSTÉMECH DÁVEK,
PODPORY A POMOCI**

Pro jednotlivé systémy sociální ochrany je mnohdy důležité, zda je osoba k dané sociální události pojištěna či nikoliv (např. zdravotní pojištění, nemocenské pojištění apod.), nebo zda jde naopak o sociální událost, která není spojena s potřebou pojištění osoby. Pokud však některý ze systémů sociální ochrany nevyžaduje pojištění, pak je zpravidla spojen se zdravotním postižením osob, s hmotnou, bytovou či sociální nouzí. Pro systémy sociální ochrany osob platí, že orgány státu nebo krajů či obcí, které poskytují osobám pomoc a podporu, jsou povinny poskytnout jim vždy potřebné poučení a poradenství ve své věcné oblasti působnosti, a to nejen o svém postupu a kompetencích (tj. o procesních postupech, pravidlech k podání žádostí a o lhůtách), ale také o podmínkách jednotlivých systémů dávek (tj. o věcných podmínkách pro nárok dávek), o povinnostech příjemců dávek apod. Neplatí zde obecná zásada platná v jiných právních oblastech „že *neznalost zákona neomlouvá*“, platí zde nezbytnost poradenství a podpora ze strany institucí. Je však nezbytné vždy průběžně ze strany osob prokazatelně komunikovat s úřady a s institucemi (zpravidla písemně), neboť podmínky jednotlivých systémů se mohou změnit v čase, a to i zásadním způsobem.

Informace v této příručce jsou účinné ve znění právních předpisů k datu 1. 10. 2025.

Vzhledem k tomu, že sociální systémy a dávky podléhají poměrně častým změnám (mnohdy i několikrát v témže roce), je potřebné se seznámit vždy s jejich aktuální úpravou, výší dávek a podmínkami pro jejich poskytování na stránkách Ministerstva práce a sociálních věcí: www.mpsv.cz; u pojistných systémů dávek též na stránkách České správy sociálního zabezpečení: www.cssz.cz a u nepojistných systémů dávek na stránkách Úřadu práce ČR: www.uradprace.cz. Příručka proto obsahuje celou řadu odkazů na webové stránky institucí, aby bylo možno se seznámit s aktuálními údaji k danému systému podpory. Pokud se v této publikaci mluví o dávkách, myslí se tím též i jejich jiné slovní označení, jako např. příspěvky, přídavky, podpory apod.

Systém sociální ochrany obsahuje celou řadu obecně užívaných zkratk institucí, úřadů, označení ústředních úřadů, apod. Souhrnná vysvětlení k jednotlivým označením a zkratkám užívaným v této příručce jsou uvedena v závěru této příručky.

HLAVNÍ SYSTÉMY SOCIÁLNÍ OCHRANY OSOB

Nástrojem jsou zejména dávky, resp. příspěvky a podpory, včetně poradenství, jež jsou zařazeny v českém systému sociální ochrany především do dvou věcných oblastí:

- Oblast zaměstnanosti a pracovních právních vztahů
- Oblasti jednotlivých systémů sociálního zabezpečení (sociální zabezpečení dále též „SZ“)

SOCIÁLNÍ OCHRANA U JEDNOTLIVÝCH SYSTÉMŮ V OBLASTI ZAMĚSTNANOSTI A PRAČOVNĚ PRÁVNÍCH VZTAHŮ A KOMPETENCE ORGÁNŮ

- **Insolvence zaměstnavatele** – plnění a podporu zajišťuje Úřad práce ČR (dále též ÚP ČR) podle zákona č. 118/2000 Sb., o ochraně zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatele.
- **Nezaměstnanost a rekvalifikaci** – plnění a podporu zajišťuje Úřad práce ČR, podle zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti.
- **Pracovní úraz a nemoci z povolání** – pomoc je v kompetenci pojišťoven (Kooperaiva, a.s., Generali Česká pojišťovna, a.s.) dle vyhlášky Ministerstva financí č. 125/1993 Sb., kterou se stanoví podmínky a sazby zákonného pojištění odpovědnosti organizace za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání.
- **Inspekce práce** – Státní úřad Inspekce práce a Oblastní Inspektoráty práce, dle zákona č. 251/2005 Sb., o inspekci práce.

OBLASTI OCHRANY U JEDNOTLIVÝCH SYSTÉMŮ SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ A KOMPETENCE ORGÁNŮ

- **Pojistné sociální dávkové systémy (označované za tzv. I. pilíř sociálního zabezpečení)** a plnění z nich plynoucí (dávky, příspěvky a věcná péče a služba), a to:
 - » Zdravotní pojištění a zdravotní péče, kdy pojištění, správu pojistného a dostupnost zdravotní péče zajišťují zdravotní pojišťovny a zdravotní péči zajišťují poskytovatelé zdravotních služeb; (právní úprava vyplývá zejména ze stěžejního zákona č. 48/1997 Sb., o veřeném zdravotním pojištění).
 - » Důchodové pojištění a dávky (důchody starobní, invalidní a pozůstalostní) – kompetence mají svěřeny jednak Uzemní správa sociálního zabezpečení (dále také ÚSSZ) a její tzv. kontaktní pracoviště (dříve Okresní správy sociálního zabezpečení jako OSSZ) a dále ČSSZ zejména k poskytování dávek (jde zejména o právní úpravu zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění).
 - » Nemocenské pojištění a dávky (nemocenská, peněžitá pomoc v mateřství, vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství, příspěvek při ošetřování člena rodiny, otcovská dávka, dlouhodobé ošetřovné) – kompetence je na straně ÚSSZ, jak z hlediska pojištění, tak z hlediska poskytování nemocenských dávek, (právní úprava je obsažena zejména v zákoně č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění).

Obecně jde u pojistných systémů o dávky, služby a péči, které jsou spojeny jak s pojištěním zdravotním, nemocenským, důchodovým, úrazovým a sociálním, tak se sociální události spojenou s nárokem na dávku. Pojištění je zpravidla povinné.

- **Nepojistné sociální systémy** (jsou všechny v kompetenci Úřadu práce ČR, dále též „ÚP ČR“, jde o sociální dávky, které jsou označovány za II. či III. pilíř sociálního zabezpečení), zpravidla jde o dávky závislé na nepříznivém zdravotním stavu osoby, na výši dosahovaného příjmu z výdělečné činnosti nebo též na celkových sociálních a majetkových poměrech, popř. na dalších podmínkách, a jsou upraveny zde dle těchto právních předpisů a systémů dávek

» **systémy státní podpory (mnohdy nazývané II. pilíř sociálního zabezpečení):**

- **systém státní sociální podpory** dle zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, jde o dávky závislé na sociální události (narození dítěte a péče o něj, úmrtí osoby) a zpravidla na příjmech osoby, jde o tyto dávky - porodné, pohřebné a rodičovský příspěvek (pozn. dosavadní dávky příspěvek na bydlení a přídavek na dítě jsou od 1. 10. 2025 zrušeny a nahrazuje je sjednocená dávka státní sociální pomoci – „DSSP“ dle zákona č. 151/2025 Sb. v systémech III. pilíře sociálního zabezpečení, uvedeno podrobněji dále v textu),
- systém tzv. **náhradního výživného** poskytovaného dle zákona č. 588/2020 Sb., o náhradním výživném pro nezaopatřené dítě a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o náhradním výživném), v případech, kdy povinný rodič nehradí výživné na dítě,
- systém dávek poskytovaných pro státem podporovanou **náhradní rodinnou péči** dle zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, vymezeny jako:
 - ~ tzv. **pěstounské dávky** – příspěvek při převzetí dítěte, odměna pěstouna, příspěvek na úhradu potřeb dítěte, příspěvek na zakoupení motorového vozidla, příspěvek při pěstounské péči)
 - ~ **zaopatřovací příspěvek** (jednorázový nebo opakovaný) poskytovaný osobám (tzv. mladým dospělým), o něž bylo pečováno v náhradní péči a výchově.

U systémů dávek a příspěvků dle II. pilíře SZ se sleduje pro posouzení nároku na dávky příjem a existence sociální události, s níž je poskytování dávek spojeno (např. narození dítěte a péče o něj, úmrtí osoby, zajištění náhradní rodinné péče, zdravotní stav apod.).

» **systemy sociální pomoci (označované jako III. pilíř sociálního zabezpečení)**

jsou závislé na příjmu, na celkových majetkových a sociálních poměrech, popř. na druhu a rozsahu zdravotního postižení, včetně sociální události jako je sociální, bytová a hmotná nouze; jde o tyto dávky:

- **dávka příspěvku na péči** dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, pro osobu, jejíž nepříznivý zdravotní stav vyžaduje kontinuální pomoc a péči zajišťovanou prostřednictvím sociálních služeb nebo péče ze strany osoby blízké či asistenta sociální péče;
- **dávky pro osoby zdravotně postižené** dle zákona č. 329/2011 Sb., o poskytování sociálních dávek osobám se zdravotním postižením (dávky - příspěvek na mobilitu, příspěvek na zakoupení zvláštní pomůcky, průkaz osoby zdravotně postižené a s tím spojené označení vozidel osob zdravotně postižených);
- **dávky pro osoby ohrožené příjmovou nedostatečností**, tj. dávky dle zákona č. 111/2006 Sb., pomoci v hmotné nouzi - dávka - mimořádná okamžitá pomoc, (pozn. dosavadní dávky - příspěvek na živobytí a doplatek na bydlení jsou od 1. 10. 2025 zrušeny a nahrazuje je sjednocená dávka státní sociální pomoci – „DSSP“, dále podrobněji v textu, č. zákona 151/2025 Sb.);
- **dávka státní sociální pomoci („DSSP“)** dle zákona č. 151/2025 Sb., o dávce státní sociální pomoci, která od 1. 10. 2025 nahrazuje dosavadní 4 dávky, a to přídavek na dítě a příspěvek na bydlení dle zákona o státní sociální podpoře č. 117/1995 Sb., a dávky příspěvek na živobytí a doplatek na bydlení dle zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi.

U dávek, příspěvků a podpor ze systémů ve III. pilíři sociálního zabezpečení se pro nárok na dávky sledují nejen příjmy a sociální událost, ale také celkové sociální a majetkové poměry osoby, případně další rozhodné skutečnosti (jako je např. splnění pracovní aktivity, určitý statut osoby – např. starobní důchodce, zdravotní stav apod.)

KDO POSKYTUJE OSOBÁM POUČENÍ A PORADENSTVÍ V JEDNOTLIVÝCH OBLASTECH²

- **Instituce, případně jejich organizační složky**, jako - ČSSZ, ÚSSZ (kontaktní pracoviště, dříve OSSZ), ÚP ČR, zdravotní pojišťovny (VZP a oborové zdravotní pojišťovny) i komerční pojišťovny provádějící zákonné úrazové pojištění (tj. Kooperativa, a.s. a Generali česká pojišťovna, a.s.) a dále Inspektorát práce, poskytují poučení a poradenství vždy pouze v oblasti své věcné působnosti a rozhodovací činnosti. Podrobněji je o kompetencích institucí pojednáno a kontakty zmíněny v dalším textu příručky k dané oblasti sociální ochrany.

² Pozn. uváděné subjekty a orgány jsou zpravidla místně příslušné dle trvalého pobytu osoby, ale mnohé instituce dnes již mají místní působnost upravenou tak, že nabízejí možnost elektronické komunikace s institucí v rámci celé ČR, popř. lze o některé dávky požádat elektronicky prostřednictvím klientského systému MPSV „Jenda“, viz dále podrobněji v textu dle jednotlivých kapitol a členění textu.

- **Obecní úřad obce s rozšířenou působností (dále též „OÚ ORP“) prostřednictvím sociálního pracovníka poskytuje poradenství a poučení při řešení všech sociálních a životních událostí.** Jednotliví sociální pracovníci těchto úřadů pak poskytují konkrétní podporu, pomoc a poradenství v rozsahu svých kompetencí a znalostí, popř. osobu odkáží na další subjekty, úřady a instituce dle věcné a speciální oblasti jejich působnosti (např. v případě, že jde o specifické situace vyžadující hlubší a detailnější znalost konkrétního systému podpory a pomoci z hlediska podmínek nároku na dávky, podpory a péči apod.). Konkrétním cílovým skupinám osob se dále věnují sociální pracovníci na pozicích sociálních kurátorů nebo kurátorů pro děti a mládež, sociální pracovníci sociálně-právní ochrany dětí, sociální pracovníci, kteří se věnují osobám seniorů a zdravotně postiženým osobám apod. Kontakty na OÚ ORP v území MSK jsou přístupné na stránkách MSK zde: www.msk.cz/cs/kraj/seznam_obci/seznam-obci-s-rozsi-renou-pusobnosti-obce-iii-nebo-orp-v-moravskoslezskem-kraji-4856/ a také zde: [Seznam obcí s rozšířenou působností \(obce III nebo ORP\) v Moravskoslezském kraji | Moravskoslezský kraj |](#)

Osobám, jejichž sociální událost je spojena s nízkými příjmy či nedostatečným či nejistým bydlením, poskytují poradenství a pomoc i sociální pracovníci pověřených obecních úřadů (kontakty na obecní úřady v území Moravskoslezského kraje (dále též „MSK“) jsou uvedeny níže v rámci kontaktů na obce). Osobám, které pečují o své blízké, jejichž zdravotní stav jim neumožňuje řádně si zajišťovat základní životní potřeby, nejsou schopny hospodařit s penězi (zpravidla se sociálními dávkami) z důvodu duševního postižení, popř. když duševní zdravotní stav osoby pečované již vyžaduje ustanovení opatrovníka z důvodu snížených schopností samostatného uvědomělého jednání nebo je potřeba využít tzv. zvláštního příjemce důchodu ze stejného důvodu omezené schopnosti samostatného jednání nebo omezení v oblasti mobility či motoriky, pak lze požádat o informační podporu i na obecním úřadě každé obce typu I., tzv. u malých obcí jako základních jednotek státu, a to zpravidla dle trvalého či hlášeného pobytu osoby se zdravotním postižením. Sociální pracovníci poskytují sociální práci a poradenství na základě § 92 a násl. zákona o sociálních službách č. 108/2006 Sb. a § 63 a násl. zákona o pomoci v hmotné nouzi č. 111/2006 Sb. a dále § 4a zákona o Úřadu práce ČR č. 73/2011 Sb. Kontakty na obecní úřady v území MSK jsou uvedeny na webových stránkách MSK zde: www.msk.cz/kontakty/kontakty_obce/index.htm a také zde: [Kontakty na obce | Moravskoslezský kraj |](#)

- **Rovněž každá instituce nebo organizace poskytující sociální služby zajišťuje svým klientům odborné poradenství v oblasti své činnosti a základní poradenství v ostatních oblastech pomoci.** Organizace, které na území Moravskoslezského kraje poskytují poradenství a sociální práci v určitých oblastech v rámci sociálních služeb, jež vykonávají, lze nalézt v rámci webových stránek MPSV pro územní oblast MSK zde: [Registr poskytovatelů sociálních služeb | MPSV](#) a také zde: www.mpsv.cz/registr-poskytovatelu-sluzeb. Stejně je možné obrátit se i na jiné subjekty, které poskytují poradenství v oblasti sociálně-právní ochrany dětí, jako jsou tzv. Pověřené osoby, kdy kontakty organizací v území MSK jsou na webových stránkách zde: www.mpsv.cz/poverene-osoby-zdvp
- **Další informace o systémech sociální ochrany a další podpoře lze nalézt také na webové stránce MSK:** [Sociální oblast | Moravskoslezský kraj |](#)

**JAK A KÝM
JE POSKYTOVÁNA POMOC
A PODPORA SOCIÁLNÍ
OCHRANY DLE JEDNOTLIVÝCH
SOCIÁLNÍCH UDÁLOSTÍ
V BĚŽNÉM ŽIVOTĚ OSOB**

ČLENĚNÍ SOCIÁLNÍCH UDÁLOSTÍ V ZAMĚŠTNANOSTI A PRACOVNĚ PRÁVNÍ OBLASTI

Jde zpravidla o osoby, které jsou nebo byly výdělečně činné nebo byly tzv. v nějakém postavení spojovaném se zohledněním takové doby (jako doby tzv. „náhradní“) pro účely zaměstnanosti.

INSOLVENCE³ ZAMĚŠTNAVATELE

Jde o situaci, kdy zaměstnavatel nevyplácí zaměstnanci odměnu za práci, nebo jiná zákonem označená nároková plnění (tj. zejména mzdu, plat, odstupné apod.). Nároky zaměstnanců spojené s insolvenčí zaměstnavatele jsou upraveny zákonem č. 118/2000 Sb., o ochraně zaměstnanců a platební neschopnosti zaměstnavatele.

V případech neuhrazení mzdy zaměstnavatelem má zaměstnanec několik možností, jak může postupovat (i současně), a to zejména:

- **ukončit pracovní poměr okamžitou písemnou výpovědí** (dle § 56 odst. 1 písm. b/ zákoníku práce č. 262/2006 Sb.,)
- **oznámít podnět k neplnění povinnosti zaměstnavatele** vůči zaměstnancům státnímu orgánu - k Inspektorátu práce (dle § 5 zákona č. 251/2005 Sb., o inspekci práce pro územní oblast MSK je instituce na adrese – Oblastní inspektorát práce) pro Moravskoslezský a Olomoucký kraj, Živičná 1123/2, 702 69 Ostrava, tel. 950 179 211, další informace lze nalézt zde: www.sujp.cz/oip10,
- **požádat písemnou žádostí u ÚP ČR o poskytnutí plnění v souvislosti s insolvenčí zaměstnavatele** (tzv. mzdové nároky dle § 3 až § 6 zákona č. 118/2000 Sb.), resp. o uspokojení svých mzdových nároků kteroukoliv krajskou pobočku Úřadu práce ČR (dále „ÚP ČR“) resp. kontaktní pracoviště krajské pobočky ÚP ČR. V rámci území MSK např. u Krajské pobočky ÚP ČR Ostrava. Mzdovými nároky se rozumějí mzda, plat, odstupné a další plnění náležející z pracovního vztahu. Další informace lze nalézt na stránkách ÚP ČR www.uradprace.cz a dále např. i zde: [Pomoc zaměstnancům při platební neschopnosti zaměstnavatele | ÚP](#)

Mzdové nároky může zaměstnanec uplatnit nejpозději ve lhůtě a ve výši, jak se uvádí zejména v § 4 až § 6 zákona č. 118/2000 Sb.

O nároku na plnění pak rozhoduje ÚP ČR prostřednictvím Krajské pobočky ÚP ČR ve správním řízení (dále „KrP ÚP ČR“). Kontakty na jednotlivá kontaktní pracoviště KrP ÚP ČR v regionu MSK jsou přístupné na internetové adrese zde: www.uradprace.cz/insolvence-zamestnavatele

³ Zaměstnavatel je v platební neschopnosti (v insolvenci), jestliže neuspokojil splatné mzdové nároky svých zaměstnanců (§ 3 a násl. zákona č. 118/2000 Sb.,)

Jestliže ani ÚP ČR neuspokojil mzdové nároky z části nebo vůbec, může je zaměstnanec uplatnit sám spolu s dalšími peněžitými pohledávkami, které má vůči zaměstnavateli, a to v rámci insolvenčního řízení u příslušného soudu. K oblasti práv zaměstnanců při insolvenci zaměstnavatelů se věnuje i Veřejný ochránce práv ve svých doporučeních, viz: www.ochrance.cz/uploads-import/Letaky/Nevyplaceni-mzdy.pdf nebo zde: [Práva zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatele](#)

NEZAMĚSTNANOST A REKVALIFIKACE

Situace, resp. sociální událost, s níž se dnes setkávají osoby v aktivním pracovním věku, je nezaměstnanost a příp. rekvalifikace. Tuto oblast upravuje zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti (dále jen „zákon č. 435/2004 Sb.“). Působnost v této oblasti je svěřena ÚP ČR a další podrobné informace podávají jeho pracoviště. Kontakty a další informace lze nalézt na webových stránkách ÚP ČR zde: www.uradprace.cz a dále zde: [Co dělat při ztrátě zaměstnání | ÚP](#) nebo na webových stránkách: www.uradprace.cz/co-delat-pri-ztrate-zamestnani

S nezaměstnaností souvisí zejména:

- právo na zápis do evidence uchazečů o zaměstnání při splnění podmínek a pak také možnost evidence jako zájemce o zaměstnání,
- s právem evidence uchazeče o zaměstnání souvisí také zprostředkování zaměstnání. Krajské pobočky ÚP ČR zprostředkovávají zaměstnání na celém území ČR; v případech stanovených vyhlášenou mezinárodní smlouvou mohou zprostředkovávat zaměstnání z území ČR do zahraničí a ze zahraničí na území ČR. Zaměstnání do zahraničí lze zprostředkovat jen se souhlasem uchazeče o zaměstnání nebo zájemce o zaměstnání.
- možnost případné rekvalifikace a
- pobírání sociálních dávek (dle § 39 a násl. zákona), pokud jsou splněny podmínky pro nárok na tyto dávky:

- » podpory v nezaměstnanosti či
- » podpory při rekvalifikaci,

jejichž účelem je finančně zabezpečit osobu po nezbytnou dobu, kdy nemá příjem ze zaměstnání, popř. v době rekvalifikace.

Na tyto situace jsou zaměstnanci tzv. ze zákona povinně pojištěni prostřednictvím sociálního pojištění, jehož součástí je i pojistné nejen na důchodové a nemocenské pojištění, ale také pojistné označené jako příspěvek na politiku zaměstnanosti.

Do evidence ÚP ČR jako uchazeč o zaměstnání se může přihlásit osoba, která zejména:

- nevykonává výdělečnou činnost (až na výjimky, viz § 24 a § 25 zákona), nebo osoba,
- dosud nevykonávající pracovní činnost (studenti, žáci po ukončení přípravy na povolání atd.),
- popř. se vrací do pracovní aktivity (po době např. péče o dítě, dočasné invalidity po úrazu apod.),
- vrací se z ústavní péče (výchovné ústavy, výkon trestu odnětí svobody apod.) a nemá zaměstnání,
- vrací se ze zahraničí z dlouhodobého pobytu apod.

Uchazečem o zaměstnání může být, pokud nejde o výjimky (např. ve vztahu ke státům EU apod.), pouze fyzická osoba, která má na území České republiky bydliště a podá žádost o zprostředkování vhodného zaměstnání u kteréhokoliv pracoviště ÚP ČR. Pokud se osoba zdržuje v území regionu MSK, pak zpravidla podá žádost na jednotlivých pracovištích Krajské pobočky ÚP ČR (též „KrP ÚP ČR“) v Ostravě, které jsou v území Moravskoslezského kraje, popř. i elektronicky dle možností uvedených zde: www.mpsv.cz/zadost-o-zarazeni-do-evidence-zajemcu-o-zamestnani.

Uchazečem o zaměstnání se nemůže stát osoba zejména v době, kdy:

- je uznána dočasně neschopnou práce (a není zatím vedena u ÚP ČR v evidenci uchazečů o zaměstnání, neboť nemůže v té chvíli deklarovat, že je schopna výkonu práce),
- vykonává trest odnětí svobody, je ve vazbě nebo v zabezpečovací detenci,
- pobírá peněžitou pomoc v mateřství z důvodu porodu a mateřství (a to v době vždy 6 týdnů před porodem a po porodu 6 týdnů, kdy je z důvodu porodu a mateřství žena vždy chráněna; pokud ženě nevznikne nárok na peněžitou pomoc v mateřství, pak je uznána v tomto období za dočasně neschopnou práce z důvodu porodu a mateřství),
- je invalidní ve třetím stupni, s výjimkou fyzické osoby, která je invalidní ve třetím stupni a je schopna výdělečné činnosti za zcela mimořádných podmínek.

Další situace, které jsou překážkou ve vedení osoby v evidenci uchazečů o zaměstnání, nebo naopak nejsou překážkou, jsou podrobně uvedeny zejména v § 25 zákona o zaměstnanosti.

Jakým způsobem lze předejít vzniku dluhu na zdravotním pojištění po ukončení zaměstnání, pokud není osoba následně bezprostředně opět zaměstnána:

Osoba musí požádat pracoviště ÚP ČR o zprostředkování zaměstnání nejpozději do 3 pracovních dnů po skončení zaměstnání nebo jiných činností považovaných za tzv. náhradní doby (tj. např. od ukončení péče o dítě dosažením jeho věku apod.) a dalších situací (viz § 26 zákona). Zároveň je potřeba, aby osoba tuto informaci písemně předala ke své zdravotní pojišťovně.

U osob, které byly pojištěny dle § 39 a násl. zákona o zaměstnanosti zpravidla vzniká nárok na tyto opakované měsíční dávky:

- podporu v nezaměstnanosti,
- podporu při rekvalifikaci.

O tyto sociální dávky (označované jako podpory) musí osoba u úřadu práce požádat samostatnou žádostí ke každé z nich, i když už osoba podala u ÚP ČR žádost o zařazení do evidence uchazečů o zaměstnání, nadto poté ještě podá i žádosti o každou dávku zvlášť, včetně nutnosti dodržení lhůty tří pracovních dnů pro plynulou návaznost finančního zabezpečení osoby dávkami ode dne ukončení zaměstnání či ukončení jiných odpovídajících činností.

Podmínky k jednotlivým dávkám v nezaměstnanosti:

- **Podpora v nezaměstnanosti** (§ 39 až § 57 zákona č. 435/2004 Sb.): Nárok má uchazeč o zaměstnání, který získal v době 2 let před zařazením do evidence uchazečů o zaměstnání potřebnou dobu důchodového pojištění:

- » buď zaměstnáním, z něhož vyplývá existence povinného pojištění, nebo
- » výkonem jiné výdělečné činnosti (např. jako osoba samostatně výdělečně činná - OSVČ, opět však při splnění existence důchodového pojištění a jeho správné a včasné úhrady),
- » popř. zápočtem tzv. náhradní doby (např. doba péče o dítě, péče o osobu závislou na pomoci jiné osoby ve stupni závislosti II. až IV.),

a to v délce alespoň 12 měsíců. Při opakované nezaměstnanosti jsou upraveny výjimky zejména v ustanovení § 48 a § 49 uváděného zákona.

Podpora v nezaměstnanosti náleží uchazeči o zaměstnání ode dne podání písemné žádosti o podporu, pokud plní podmínky nároku na podporu. Jestliže však uchazeč o zaměstnání požádá o poskytnutí podpory v nezaměstnanosti nejpozději do 3 pracovních dnů po skončení zaměstnání nebo jiných činností, které jsou považovány za náhradní doby pojištění, přizná se podpora v nezaměstnanosti návazně ihned od skončení zaměstnání nebo činností považovaných za náhradní dobu. Pokud je uchazeči o zaměstnání vypláceno odstupné, odbytné či odchodné, jsou nejdříve vyčerpány tyto nároky a až následně vyplácena podpora z ÚP ČR (doba následného poskytování podpory se však nekrátí).

Některým zaměstnancům, byť plní dobu potřebného pojištění a další podmínky, přesto jim podpora v nezaměstnanosti nenáleží, a to pokud jde o uchazeče o zaměstnání např.:

- » se kterým byl v době posledních 6 měsíců před zařazením do evidence uchazečů o zaměstnání zaměstnavatelem skončen pracovněprávní vztah ze zákonem definovaných důvodů porušení povinností zvláště hrubým způsobem,
- » kterému vznikl nárok na výsluhový příspěvek a tento příspěvek je vyšší než podpora v nezaměstnanosti,
- » který vykonává zákonem definované činnosti, (dle § 39 zákona), nebo je v určitém postavení či pracovně právním vztahu,
- » po dobu, po kterou je mu poskytována podpora při rekvalifikaci.

- **Podpora při rekvalifikaci** (§ 39 a násl. zákona)

Tato podpora je poskytována z důvodu rekvalifikace na základě žádosti osoby, a to ode dne, kdy u osoby rekvalifikace započala do jejího ukončení.

Obě uvedené dávky se uchazečům o zaměstnání neposkytují po dobu zejména:

- » poskytování dávek nemocenského pojištění,
- » vazby nebo výkonu trestu odnětí svobody,
- » poskytování nebo vyplacení odstupného, odbytného nebo odchodného, (doba poskytování podpory v nezaměstnanosti bude poskytována po vyčerpání této částky a doby),
- » nároku na starobní důchod (tj. např. jde o osobu starobního důchodce).

Výše podpory v nezaměstnanosti a podpory při rekvalifikaci se (dle § 43 a násl. zákona) stanoví procentní sazbou z průměrného měsíčního čistého výdělku, který byl u uchazeče o zaměstnání zjištěn a naposledy používán pro pracovníprávní účely v jeho posledním ukončeném zaměstnání. Na výši podpory v nezaměstnanosti i na dobu poskytování má vliv také věk uchazeče o zaměstnání.

Žádost o tyto dávky v nezaměstnanosti se podává u Krajské pobočky ÚP ČR (tj. KrP ÚP ČR). Pro osoby v rámci území MSK lze žádost podat u pracovišť KrP ÚP ČR v Ostravě, kdy osoba má možnost obrátit se na kterékoliv pracoviště ÚP ČR v rámci území MSK. Další informace a formuláře pro žádost o dávky jsou uvedeny na portále Ministerstva práce a sociálních věcí ČR („MPSV“) z oblasti zaměstnanosti na adrese webových stránek: www.mpsv/zamestnanost, nebo www.uradprace.cz/zadost-o-zprostredkovani-zamestnani-a-podporu-v-nezamestnanosti

PRACOVNÍ ÚRAZ A NEMOC Z POVOLÁNÍ

Zaměstnanci, tj. osoby, které jsou ekonomicky aktivní a které pracují v rámci tzv. závislé činnosti (pracovní právní vztah – zpravidla pracovní poměr, popř. dohody o pracovní činnosti či o provedení práce), jsou ze zákona pojištěni prostřednictvím zákonné odpovědnosti zaměstnavatele za škody vzniklé:

- » pracovním úrazem nebo
- » nemocí z povolání,

a to v souvislosti s povinnostmi k plnění dle § 269 a násl. zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce.

Pojistné plnění je požadováno u pojistitelů, jimiž jsou v současnosti dvě komerční pojišťovny na základě Vyhlášky Ministerstva financí č. 125/1993 Sb., kterou se stanoví podmínky a sazby zákonného pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu na straně zaměstnance při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání. Zákonné pojištění zaměstnavatele

je povinné. Plnění z pojištění žádá u pojišťovny zaměstnanec zpravidla prostřednictvím zaměstnavatele. Zákonné pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za pracovní úrazy a nemoci z povolání spravují v České republice dvě pojišťovny:

- » Kooperativa pojišťovna a
- » Generali Česká pojišťovna.

Příslušnost konkrétního zaměstnavatele k jedné z těchto pojišťoven určuje § 1 a násl. uvedené vyhlášky.

Pojistnou událostí je vznik povinnosti zaměstnavatele nahradit škodu podle zákoníku práce vůči zaměstnanci. Zaměstnanec musí škodu (prokazatelně) uplatnit prostřednictvím zaměstnavatele. Pojišťovna je povinna poskytovat plnění z důvodu pracovního úrazu nebo nemoci z povolání nejpozději do 15 dnů po skončení šetření pojistné události.

Více informací lze dohledat na webových stránkách zde: www.generaliceska.cz/pojisteni-od-povednosti-zamestnavatele a www.koop.cz/navody-a-dokumenty/reseni-skody/zakonne-pojisteni-zamestnavatele

Zaměstnanec, který utrpěl pracovní úraz nebo u něhož byla zjištěna nemoc z povolání, je zaměstnavatel podle míry své odpovědnosti povinen poskytnout náhradu (dle ust. § 269 a násl. zákoníku práce, dále „ZP“), a to:

Plnění náhrad a dávek ze zákonného úrazového pojištění:

- Náhrada za ztrátu na výděлку po dobu pracovní neschopnosti
- Náhrada za ztrátu na výděлку po skončení pracovní neschopnosti
- Náhrada za bolest a ztížení společenského uplatnění
- Jednorázová náhrada při skončení pracovního poměru
- Účelně vynaložené náklady spojené s léčením
- Náhrada věcné škody
- Jednorázová náhrada nemajetkové újmy při zvlášť závažném ublížení na zdraví zaměstnance

Opakované dávky (pojistné plnění) z uvedeného zákonného úrazového pojištění:

- **Náhrada za ztrátu na výdělků po dobu pracovní neschopnosti** přísluší zaměstnanci v době trvání pracovně právního vztahu, ale i v případě, kdy je ukončeno zaměstnání, avšak trvá pracovní neschopnost. Výjimky a bližší podmínky stanoví § 271a zákoníku práce
- **Náhrada za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti** nebo při uznání invalidity. Výjimky a bližší podmínky stanoví § 271b zákoníku práce.
- **Druhy náhrad při úmrtí zaměstnance následkem pracovního úrazu nebo nemoci z povolání**, které je zaměstnavatel povinen v rozsahu své odpovědnosti poskytnout, tj.:
 - » náhrada účelně vynaložených nákladů spojených s léčením
 - » náhrada přiměřených nákladů spojených s pohřbem
 - » náhrada nákladů na výživu pozůstalých
 - » jednorázová náhrada nemajetkové újmy pozůstalých
 - » náhrada věcné škody

Pracovním úrazem není úraz, který se zaměstnanci přihodil na cestě do zaměstnání a zpět.

Plnění a náhrady lze uplatnit (písemně nebo jiným prokazatelným způsobem) u zaměstnavatele nebo přímo u pojišťoven (Kooperativa, a.s. nebo Generali Česká pojišťovna, a.s., jak výše uvedeno). Kontakty na tyto pojišťovny jsou uvedeny na těchto webových stránkách: www.koop.cz/pojisteni/pojisteni-odpovednosti/zakonne-pojisteni-odpovednosti-zamestnavatele a www.generaliceska.cz/pojisteni-odpovednosti-zamestnavatele

INSPEKCE PRÁCE

Státní úřad inspekce práce (dále jen „úřad“) a oblastní inspektoráty práce (dále jen „inspektorát“), které jsou správními úřady, dle zákona č. 251/2005 Sb., o inspekci práce, jsou kontrolními orgány na úseku zejména ochrany pracovních vztahů a pracovních podmínek. Informace k této oblasti lze vyhledat podrobněji na webových stránkách zde: www.suip.cz

Úřad a oblastní inspektoráty kontrolují dodržování povinností vyplývajících z právních předpisů, a to zejména tyto:

- pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci práva nebo povinnosti v pracovněprávních vztazích včetně právních předpisů o odměňování zaměstnanců, náhradě mzdy nebo platu a náhradě výdajů zaměstnancům,
- stanovících pracovní dobu a dobu odpočinku,
- k zajištění bezpečnosti práce,

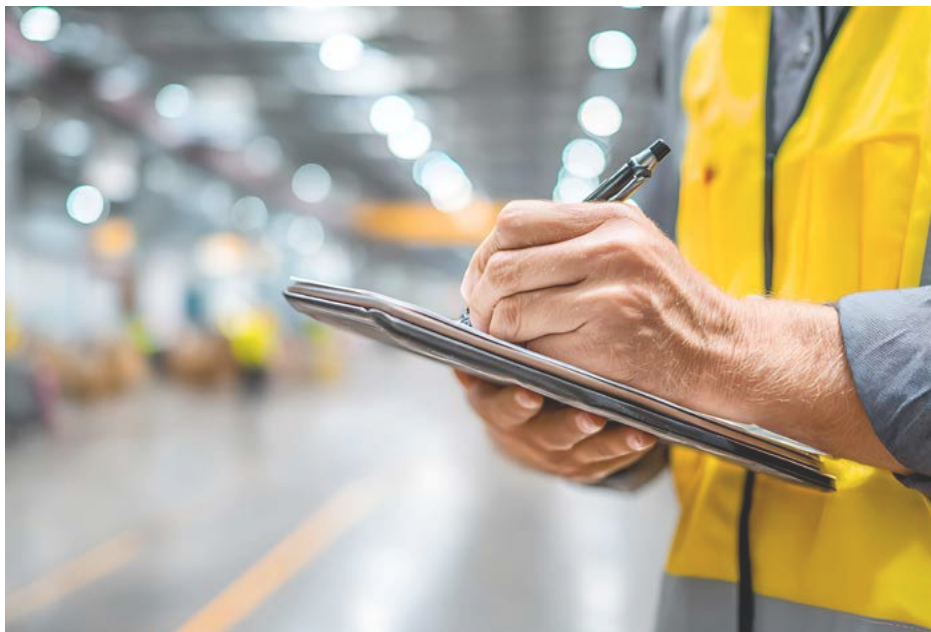

- k zajištění bezpečnosti provozu technických zařízení,
- o zaměstnávání zaměstnankyň, mladistvých zaměstnanců, zaměstnanců pečujících o děti, jakož i zaměstnanců, kteří prokázali, že převážně sami dlouhodobě pečují o fyzickou osobu, závislou na pomoci jiné osoby ve stupni závislosti II. až IV. zákona č. 108/2006 Sb.,
- upravujících výkon umělecké, kulturní, sportovní a reklamní činnosti dětmi,
- který stanoví povinnost uskutečnit veřejnou výzvu nebo výběrové řízení na obsazení místa úředníka nebo vedoucího úředníka územního samosprávného celku,
- upravujícího péči o dítě v dětské skupině,
- právní úpravy zákona právního předpisu upravujícího ochranu oznamovatelů.

Úřad a inspektoráty rovněž kontrolují dále dodržování:

- kolektivních smluv v částech, ve kterých jsou upraveny individuální pracovní právní nároky zaměstnanců vyplývající z právních předpisů, jakož i vnitřních předpisů podle § 305 zákoníku práce,
- vnitřních předpisů vydaných podle zákoníku práce, jestliže zakládají práva zaměstnanců,
- právních předpisů upravujících právní postavení i zaměstnanců vyslaných k výkonu práce v rámci nadnárodního poskytování služeb.

Sídlem Inspektorátu je město Opava. - Oblastní inspektorát práce pro Moravskoslezský kraj a Olomoucký kraj se sídlem v Ostravě vykonává svou působnost v Moravskoslezském kraji a Olomouckém kraji (adresa: Živičná 2, 702 69 Ostrava, webová stránka: <https://www.suijp.cz/web/oip10>)

ČLENĚNÍ SOCIÁLNÍCH UDÁLOSTÍ Z OBLASTI SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ

ZDRAVOTNÍ PÉČE

Zdravotní péči poskytují zdravotnická zařízení, resp. poskytovatelé zdravotních služeb, podle zákona o veřejném zdravotním pojištění č. 48/1997 Sb. (dále jen zákon č. 48/1997 Sb.) a dále dle zákona o zdravotních službách č. 372/2011 Sb., popř. dle dalších souvisejících právních předpisů.

Financování, organizaci a dostupnost zdravotní péče zabezpečují zdravotní pojišťovny, jejichž finančním zdrojem je zákonné pojištění (a pojistné) na zdravotní péči (veřejné zdravotní pojištění), a to tyto:

Kód	Název	IČ	Sídlo	Dátová schránka / web pojišťovny
11	Všeobecná zdravotní pojišťovna České republiky	41197518	Orlická 2020/4, Vinohrady 130 00 Praha 3	i48ae3q www.vzp.cz
201	Vojenská zdravotní pojišťovna České republiky	41197518	Drahobejllova 1404/4 190 00 Praha 9	p3aaext www.vozp.cz
205	Česká průmyslová zdravotní pojišťovna	47114975	Jeremenkova 161/11, Vítkovice, 703 00 Ostrava	mk5ab8i www.cpzp.cz
207	Oborová zdravotní pojišťovna zaměstnanců bank, pojišťoven a stavebnictví	47114321	Roškotova 1225/1 140 00 Praha 4	q9iadw9 www.ozp.cz
209	Zaměstnanecká pojišťovna Škoda	46354182	Husova 302 293 01 Mladá Boleslav	5kpadkp www.zpskoda.cz
211	Zdravotní pojišťovna ministerstva vnitra České republiky	47114304	Vinohradská 2577/178, Vinohrady, 130 00 Praha 3	9swaix3 www.zpmvcr.cz
213	RBP, zdravotní pojišťovna	47673036	Michálkoviclá 967/108, Moravská Ostrava, 710 00 Ostrava	Edyadmh www.rbp213.cz

Zdroj: VZP (Zdravotní pojišťovny - VZP ČR)

Podle zákona o veřejném zdravotním pojištění č. 48/1997 Sb., jsou zdravotně pojištěny zejména osoby: (dále jen „pojištěnci“):

- které mají trvalý pobyt na území České republiky,
- které na území České republiky nemají trvalý pobyt, pokud jsou zaměstnanci zaměstnavatele, který má sídlo nebo trvalý pobyt na území České republiky,
- na které se vztahují mezinárodní právní předpisy (EU nebo mezinárodní smlouvy), a v dalších situacích dle § 2 a § 3 uvedeného zákona.

Zdravotní pojištění vzniká tzv. ze zákona. Osoba se tak k pojištění nepřihlašuje na základě své vůle, ale je pojištěna tzv. ze zákona na základě objektivní rozhodné skutečnosti, a to zejména když osoba získala trvalý pobyt na území ČR narozením (dnem narození), nebo jinou rozhodnou skutečností dle § 2 a § 3 zákona č. 48/1997 Sb. I přesto, že taková osoba např. dluží na pojistném za zdravotním pojištěním, je pojištěna a má nárok na zdravotní péči. Osoba pojištěnce může pouze provést výběr zdravotní pojišťovny. Pokud se osoba sama nepřihlásí k některé z resortních, oborových a podnikových pojišťoven (které jsou upraveny zákonem č. 280/1992Sb., o resortních, oborových, podnikových a dalších zdravotních pojišťovnách), pak jsou osoby tzv. ze zákona pojištěny u Všeobecné zdravotní pojišťovny (zřízené zákonem č. 551/ 1991 Sb., o Všeobecné zdravotní pojišťovně České republiky), která je garantem zdravotní péče. Je tak zřejmé, že zákonné zdravotní pojištění a tím i nárok na zdravotní péči vzniká objektivním způsobem, neboť nejde o komerční pojištění.

Zdravotní pojištění zaniká zejména dnem:

- úmrtí pojištěnce (nebo prohlášením za mrtvého),
- skončením trvalého pobytu na území České republiky,
- u osoby bez trvalého pobytu na území ČR jinou zákonem definovanou skutečností,
- a dále dle ostatních situací uvedených v § 3 a související zákona č. 48/1997 Sb..

Ze zdravotního pojištění jsou vyloučeny (mimo jiné) zejména osoby, které dlouhodobě pobývají v cizině a z tohoto důvodu neplatí pojistné. Po návratu zpět do ČR jsou tyto osoby povinny prokázat, že v cizině byly účastny zdravotního pojištění a platily pojistné, v opačném případě by byly tyto osoby povinny doplatit pojistné v ČR i zpětně za období, kdy pojistné nehradily a byly v cizině.

Oznamovací povinnosti plátců pojistného (plátcem pojistného je zaměstnavatel, pojištěnec a stát). Pojištěncem, který je i plátcem, je zejména osoba samostatně výdělečně činná, popř. osoby bez zdanitelných příjmů).

- **Zaměstnavatel je povinen** nejpozději do 8 dnů provést u příslušné zdravotní pojišťovny oznámení zejména o:
 - » nástupu zaměstnance do zaměstnání a o jeho ukončení;
 - » změně zdravotní pojišťovny zaměstnancem, pokud mu tuto skutečnost zaměstnanec sdělil;
 - » rozhodné skutečnosti pro povinnost státu platit za zaměstnance pojistné.
- **Zaměstnanec je povinen** oznámit příslušné zdravotní pojišťovně zejména skutečnosti podle předchozího odstavce, a to neprodleně:
 - » tehdy, zjistí-li, že jeho zaměstnavatel tuto povinnost nesplnil,
 - » nebo pokud údaje svému zaměstnavateli nesdělil.
- **Osoba samostatně výdělečně činná (OSVČ) je povinna** zejména:
 - » do 8 dnů ode dne zahájení nebo ukončení činnosti oznámit zdravotní pojišťovně, u níž je osoba pojištěna, zahájení nebo ukončení samostatné výdělečné činnosti;
 - » do 8 dnů oznámit příslušné zdravotní pojišťovně skutečnosti rozhodné pro vznik nebo zánik povinnosti státu platit za něj pojistné (např. do 8 dnů je potřeba nahlásit zdravotní pojišťovně skutečnost zaevidování osoby u ÚP ČR jako uchazeče o zaměstnání);
 - » hradit příslušné zdravotní pojišťovně pojistné;
- **Osobou bez zdanitelných příjmů** je např. osoba pracující na dohodu o provedení práce ve výši příjmu do 10 000,- Kč měsíčně.
- **Zákonný zástupce je povinen oznámit narození dítěte** - pojištěnce do 8 dnů ode dne narození zdravotní pojišťovně, u které je pojištěna matka dítěte v den jeho narození.

Pojištěnec má právo zejména na:

- výběr zdravotní pojišťovny, kdy zdravotní pojišťovnu lze změnit maximálně jednou za 12 měsíců, a to vždy jen k 1. dni kalendářního pololetí (§ 11a);
- výběr poskytovatele zdravotních služeb, který je ve smluvním vztahu ke zdravotní pojišťovně, u níž je pojištěnec pojištěn;
- poskytnutí informací od zdravotní pojišťovny o jemu poskytnutých hrazených zdravotních službách a úhradách za poskytnutou péči;
- podílet se na kontrole poskytnuté zdravotní péče hrazené zdravotním pojištěním.

Úhrada nestandardní zdravotní péče běžně nehrazené ze zdravotního pojištění:

Dle ustanovení § 16 příslušná zdravotní pojišťovna: „hradí dle § 19 odst. 1 písm. a) ve výjimečných případech zdravotní služby jinak ze zdravotního pojištění nehrazené, je-li poskytnutí takových zdravotních služeb jedinou možností z hlediska zdravotního stavu pojištěnce“. Sama skutečnost, že osoba dluží na zdravotním pojištění, nebo jej nehradí, ačkoliv by měla, nemá vliv na plnění a poskytnutí zdravotní péče.

S dotazy ke zdravotní péči a k úhradě za její poskytování, rozsah apod., popř. s dalšími problematickými situacemi se lze obrátit jednak vždy na svou zdravotní pojišťovnu, u níž je osoba pojištěna, popř. na Všeobecnou zdravotní pojišťovnu ČR: <http://www.vzp.cz/>.

NEMOC / VČETNĚ ÚRAZU /

Nemocenská dávka

Nárok na nemocenskou, jako jednu z dávek nemocenského pojištění, má pojištěnec, podle zákona o nemocenském pojištění č. 187/2006 Sb., (dále také zákon č. 187/2006 Sb. nebo zákon o NP) dle § 21 a násl., který:

- » byl uznán ošetřujícím lékařem dočasně práce neschopným (dočasně neschopnou lékař uzná i pojištěnku tehdy, pokud je pojištěnka těhotná a nevznikne jí nárok na peněžitou pomoc v mateřství, pak je nejpozději 6 týdnů před plánovaným porodem uznána práce neschopnou až do doby nejméně 6 týdnů po porodu z důvodu ochrany ženy)
- » nebo kterému byla nařízena karanténa,

a nemá z toho důvodu příjem z pojištěné činnosti, z níž uplatňuje nárok na nemocenskou.

Pojištěncem nemocenského pojištění je (viz § 5 a § 11 zákon o NP):

- » zaměstnanec,
- » osoba samostatně výdělečně činná.

Příslušná k uplatnění nároku na dávku, k vyřízení a poskytování, je Územní správa sociálního zabezpečení (ÚSSZ), zpravidla kontaktní pracoviště místně příslušné dle sídla zaměstnavatele nebo trvalého pobytu osoby samostatně výdělečně činné (OSVČ).

Doba, po kterou se vyplácí dávka „nemocenské“ se označuje jako „**podpůrčí doba**“. Zaměstnanec má nárok na nemocenskou, trvá-li dočasná pracovní neschopnost nebo nařízená karanténa déle než 14 kalendářních dní do konce karantény nebo dočasně pracovní neschopnosti, max. však 380 kalendářních dnů počítaných od vzniku dočasné pracovní neschopnosti (včetně zápočtů předchozí doby trvání dočasné pracovní neschopnosti). Nemocenská začíná 15. kalendářním dnem trvání dočasné pracovní neschopnosti nebo nařízené karantény a končí dnem, jímž končí dočasná pracovní neschopnost nebo nařízená karanténa, pokud nárok na nemocenské trvá až do tohoto dne. Po dobu prvních 14 kalendářních dnů je zaměstnanec, kterému trvá pracovní vztah zakládající účast na nemocenském pojištění, zabezpečen náhradou mzdy, kterou poskytuje zaměstnavatel podle zákoníku práce (§ 192 zákona č. 262/2006 Sb.). Náhrada mzdy náleží za pracovní dny, a to již od 1. pracovního dne. Náhrada mzdy náleží pouze za ty pracovní dny, po které trval pracovní vztah, z jehož pojištění náleží tato náhrada.

Po uplynutí podpůrčí doby se nemocenská dávka vyplácí na základě písemné žádosti pojištěnce po dobu dle rozhodnutí ÚSSZ, kterou stanoví lékař Institutu posuzování zdravotního stavu (dále také „IPZS“). Podmínkou však je, že lze očekávat, že pojištěnec v krátké době, nejdéle však v době 350 kalendářních dnů od uplynutí podpůrčí doby, nabude pracovní schopnost. Takto lze postupovat i opakovaně. Nemocenské lze vyplácet včetně jeho prodloužení nejdéle po dobu 350 kalendářních dnů od uplynutí podpůrčí doby v délce 380 dnů. Organ nemocenského pojištění vydá rozhodnutí ve věci nemocenské a prodloužení podpůrčí doby, proti kterému se lze odvolat, neboť jde o správní řízení.

Dočasná pracovní neschopnost končí v zásadě ukončením léčby a nabytím pracovní schopnosti nebo také posouzením a zjištěním invalidity. V tom případě pak končí i poskytování nemocenské dávky, a to zpravidla třicátým dnem ode dne následujícího po dni, v němž byl pojištěnec posudkem IPZS uznán invalidním nebo invalidním ve vyšším stupni invalidity na základě výsledku řízení o invaliditě nebo o podaných námitkách. IPZS vydávající posudek o invaliditě je povinen neprodleně v listinné podobě nebo elektronicky do datové schránky vyrozumět ošetřujícího lékaře o tom, kterým dnem končí dočasná pracovní neschopnost pojištěnce.

Nemocenské dávky plynou z každé pojištěné výdělečné činnosti zvlášť. **U OSVČ je však lhostejno, kolik činností vykonává, pojištěna je jen jednou** (tj. 1 společně uplatnění dávky).

Výše nemocenské dávky je za kalendářní den:

- » 60 % denního vyměřovacího základu (po jeho redukční úpravě – viz § 21 zákona o NP), který byl stanoven pro účely výše pojistného na sociální a zdravotní pojištění, po dobu první 30 kalendářních dnů,
- » 66 % pak v době od 31. kalendářního dne do 60. dne,
- » 72 % od 61. dne.

V zákonem definovaných specifických případech výše nemocenského za kalendářní den činí až 100 % denního vyměřovacího základu, nebo naopak v některých případech zaviněných pracovních neschopnostech je dávka pouze 50 % vypočtené nemocenské dávky (dle § 29 a § 31 zákona o NP).

Vyměřovacím základem je zpravidla tzv. hrubá mzda zaměstnance nebo u OSVČ částka, z níž je vypočteno pojistné na sociální a zdravotní pojištění. Výši dávky lze orientačně vypočítat s pomocí „výpočtové kalkulačky“ na webových stránkách MPSV: www.cssz.cz/web/cz/nemocenske a www.cssz.cz/vyse-a-vypocet-davek, kdy denní vyměřovací základ lze zjistit zejména z výplatního lístku zaměstnavatele, resp. z vyúčtování odměny za práci.

Ochranná lhůta:

Nemocenské náleží rovněž ve stanovených případech, jestliže ke vzniku dočasné pracovní neschopnosti (popř. karantény) došlo po skončení pojištěného zaměstnání v době tzv. ochranné lhůty. Účelem ochranné lhůty je zajistit bývalého zaměstnance po stanovenou dobu po skončení pojištění pro případ vzniku sociální události (dočasné pracovní neschopnosti) dříve, než opět nastoupí další zaměstnání. Ochranná lhůta v případě uplatňování nároku na nemocenské činí max. 7 kalendářních dnů ode dne skončení zaměstnání, které zakládalo účast na nemocenském pojištění. U zaměstnání kratších než 7 kalendářních dnů činí ochranná lhůta pouze tolik dnů, kolik činilo toto poslední zaměstnání. Ochranná lhůta plyne jen z pojištěné činnosti, a to samostatně z každé pojištěné činnosti. Osoba OSVČ je pojištěna vždy ze všech činností jednou společným pojištěním.

Ochranná lhůta neplyne:

- » z pojištěné činnosti poživatele starobního důchodu nebo invalidního důchodu pro invaliditu 3. stupně,
- » ze zaměstnání zaměstnance činného na základě dohody o provedení práce,
- » ze zaměstnání malého rozsahu,
- » ze zaměstnání, které si žák nebo student sjednali výlučně na dobu školních prázdnin nebo jejich část,
- » v případě, že pojištění odsouzeného nebo osoby ve výkonu zabezpečovací detence skončí v době jejich útěku z místa výkonu trestu odnětí svobody nebo zabezpečovací detence,
- » popř. v dalších situacích dle zákona.

Nárok na nemocenskou dávku osoba uplatňuje prostřednictvím lékaře, v jehož péči je, a tento lékař rozhodující o pracovní neschopnosti tzv. neschopenku zašle prostřednictvím elektronického systému k ÚSSZ i zaměstnavateli.

Další informace jsou k dispozici na webových stránkách MPSV nebo ČSSZ zde: www.cssz.cz/web/cz/nemocenske a www.mpsv.cz/nemocenske-pojisteni

TĚHOTENSTVÍ, NAROZENÍ DÍTĚTE, MATEŘSTVÍ A PÉČE O DÍTĚ

Nemocenské dávky a jejich podmínky poskytování spojené s těhotenstvím mateřstvím a péčí o dítě:

V souvislosti se sociálními událostmi jako je těhotenství, narození dítěte a mateřství, péče o dítě, jsou poskytovány primárně dávky z nemocenského pojištění dle zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, (dávky dle § 4) u osob, které jsou výdělečně činné a zároveň nemocensky pojištěny. Podle toho, zda jde o zaměstnance nebo osobu samostatně výdělečně činnou, jde o tyto dávky, a to:

- » nemocenská
- » peněžitá pomoc v mateřství (PPM)
- » vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství (pobírá jen zaměstnanec, nikoliv OSVČ), (dávka ve zkratce VPTM)
- » ošetřovné (příspěvek na ošetřování dítěte „OČR“), (tzv. krátkodobé ošetřovné)
- » dávka otcovské poporodní péče (dále jen „otcovská“).

• NEMOCENSKÁ

Pokud ženě nevznikne nárok na PPM níže, pak nejpozději 6 týdnů před plánovaným porodem ji příslušný lékař uzná za pracovně neschopnou z důvodu těhotenství a mateřství a pracovní neschopnost neskončí dříve, než po 6 týdnech po porodu dítěte. Bližší podmínky jsou uvedeny v kapitole k sociální události – Nemoc (včetně úrazu), včetně též některých výjimek při těhotenství a mateřství.

• PENĚŽITÁ POMOC V MATEŘSTVÍ („PPM“):

Základní podmínkou nároku na tuto dávku je skutečnost, že v den, od něhož je dávka přiznávána, musí trvat účast na nemocenském pojištění nebo je osoba stále v ochranné lhůtě, která u těhotenství činí počet dnů trvání zaměstnání (tj pojištěné činnosti) maximálně činí však 180 kalendářních dnů (§ 15 a § 32 zákona o NP).

Nárok má z nemocenského pojištění na PPM:

» pojištěnka:

- která porodila dítě;
- která je těhotná, a to před porodem nejdříve od počátku 8. týdne (zpravidla od počátku ale minimálně 6. týdne už povinně) před očekávaným dnem porodu. Pokud by pojištěnka nesplnila podmínky pro nárok na PPM, pak lékař rozhodne 6. týdnů před plánovaným porodem o její pracovní neschopnosti z důvodu těhotenství a mateřství a o nástupu na dávku nemocenskou, která pak trvá minimálně 6 týdnů po porodu (dle § 57 a § 59 zákona o NP, je to ochrana ženy v těhotenství a mateřství).

» **pojištěnec:**

- pokud převzal dítě do péče nahrazující péči rodičů na základě rozhodnutí příslušného orgánu (např. soud rozhodne o adopci či jiné formě náhradní rodinné péče apod. viz § 38 zákona o NP),
- pojištěnec (např. otec), který pečuje o dítě, jehož matka zemřela,
- pojištěnec, který o dítě pečuje a je otcem dítěte nebo manželem ženy, která dítě porodila, pokud matka dítěte nemůže nebo nesmí o dítě pečovat pro závažné dlouhodobé onemocnění, pro které byla uznána dočasně práce neschopnou,
- pojištěnec, který pečuje o dítě a je otcem dítěte nebo manželem ženy, která dítě porodila, pokud s matkou dítěte uzavřel písemnou (v listinné podobě) dohodu, že bude pečovat o dítě; tuto dohodu lze uzavřít s účinkem na dobu nejdříve od počátku sedmého týdne po porodu dítěte a na dobu nejméně 7 kalendářních dnů po sobě jdoucích (po dobu tzv. šestinedělí po porodu je žena – matka, která porodila, chráněna a nesmí vykonávat výdělečnou činnost, proto lze dohodu sjednat až po 6 týdnech po porodu).

Podmínkou nároku na PPM je účast pojištěné osoby na nemocenském pojištění zaměstnanců alespoň po dobu 270 kalendářních dní v posledních 2 letech přede dnem nástupu na PPM. Je-li uplatňován nárok na PPM z více pojištění (např. z vícero zaměstnání apod.), musí být tato podmínka účasti na pojištění splněna v každém z těchto pojištění.

Pokud pojištěná osoba vykonává samostatně výdělečnou činnost (OSVČ), musí splnit pro podmínku nároku na PPM nejen základní podmínky pro zaměstnance (uvedené v předchozím odstavci), ale také být účastna na pojištění jako OSVČ po dobu alespoň 180 kalendářních dnů v posledním roce přede dnem počátku podpůrní doby (tj. ke dni počátku čerpání PPM).

Do doby účasti na pojištění pro vznik nároku na PPM se započítává také doba tzv. „náhradní doba“, a to:

- » doba studia na střední, vyšší odborné nebo vysoké škole nebo na konzervatoři považovaná za soustavnou přípravu na budoucí povolání pro účely důchodového pojištění, jestliže toto studium bylo úspěšně ukončeno nebo přerušeno z důvodu těhotenství,
- » doba prezenčního studia v doktorském studijním programu, jestliže toto studium bylo úspěšně ukončeno nebo přerušeno z důvodu těhotenství,
- » doba pobírání invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně, pokud byl tento důchod odňat a po odnětí tohoto důchodu vznikla, popřípadě dále trvala pojištěná činnost;

Doba, po kterou je dávka PPM poskytována (tj. podpůrčí doba) činí u:

» pojištěnky (která porodila):

→ 28 týdnů, pokud dítě porodila,

→ 37 týdnů, pokud porodila zároveň dvě nebo více dětí, přičemž po uplynutí 28 týdnů podpůrčí doby PPM náleží, jen jestliže pojištěnka dále pečuje alespoň o dvě z těchto dětí,

Nástup na PPM nastává dnem, který pojištěnka určí v období od počátku 8. do počátku 6. týdne před očekávaným dnem porodu. U pojištěnky, která porodila, nesmí být podpůrčí doba u PPM kratší než 14 týdnů a nesmí skončit před uplynutím 6 týdnů ode dne porodu. Jestliže dítě zemřelo před uplynutím podpůrčí doby, končí podpůrčí doba uplynutím 2 týdnů ode dne úmrtí dítěte, pokud by neskončila dřív v definovaných případech.

» Pojištěnce (osoby, které dítě neprodily):

→ 22 týdnů, a to např. u otce, který pečuje o dítě, kdy matka dítěte je umístěna ve zdravotnickém zařízení nebo zemřela, a pojištěnec převzal dítě a pečuje o něj na základě rozhodnutí příslušného orgánu – např. dle rozhodnutí soudu o převzetí do péče, o adopci apod.),

→ 31 týdnů, když pečuje o více než jedno dítě, a zároveň jde o péči z důvodu, že pečuje o dítě, jehož matka je umístěna ve zdravotnickém zařízení nebo zemřela; (převzal dítě a pečuje o něj na základě rozhodnutí příslušného orgánu – např. i rozhodnutí o adopci apod.).

Zde je podpůrčí doba zkrácena o těch 6 týdnů před porodem, které jsou poskytovány jako ochrana ženy před porodem dítěte.

V některých případech, které zákon definuje, může dojít i k přerušení výplaty PPM (např. dle § 36 zákona o NP).

Dítětem se pro nárok na PPM rozumí dítě zpravidla do dosažení 1 roku věku a pro účely zejména náhradní péče o dítě pak dítě, které ke dni převzetí do péče nedosáhlo 7 let věku, nejdéle však do dosažení věku 7 let a 31 týdnů.

Výše PPM činí 70 % denního upraveného vyměřovacího základu pro stanovení sociálního a zdravotního pojištění z výkonu výdělečné činnosti (viz § 37 zákona o NP).

Kompetence a kontakty k příslušným pracovištím ÚSSZ a další informace jsou uvedeny na webové stránce zde: www.cssz.cz/web/cz//penezita-pomoc-v-materstvi, a dále zde: www.mpsv.cz/nemocenske-pojisteni#davkovy_system_nemocenskeho_pojisteni

• VYROVNÁVACÍ PŘÍSPĚVEK V TĚHOTENSTVÍ A MATEŘSTVÍ („VPTM“):

Nárok na tuto dávku má zaměstnankyně z nemocenského pojištění dle § 42 a násl., která byla z důvodu těhotenství, mateřství nebo kojení převedena zaměstnavatelem na jinou práci a z tohoto důvodu dosahuje bez svého zavinění nižšího příjmu, než před tímto převedením, a to:

- » těhotná zaměstnankyně, která je převedena na jinou práci, protože práce, kterou předtím konala, je podle zvláštních právních předpisů zakázána těhotným ženám nebo podle rozhodnutí ošetřujícího lékaře ohrožuje její těhotenství,
- » zaměstnankyně, která je v období do konce devátého měsíce po porodu převedena na jinou práci, protože práce, kterou předtím konala, je podle zvláštních právních předpisů zakázána matkám do konce devátého měsíce po porodu nebo podle rozhodnutí ošetřujícího lékaře ohrožuje její zdraví nebo mateřství,
- » zaměstnankyně, která kojí a je převedena na jinou práci, protože práce, kterou předtím konala, je podle zvláštních právních předpisů zakázána kojícím ženám nebo podle rozhodnutí ošetřujícího lékaře ohrožuje její zdraví nebo schopnost kojení,
- » těhotná příslušnice, příslušnice do konce devátého měsíce po porodu nebo příslušnice, která kojí, jestliže podle zvláštních právních předpisů byla odvolána z dosavadního služebního místa, neboť to vyžaduje její bezpečnost a ochrana zdraví při práci, a byla ustanovena na jiné služební místo.

Doba trvání nároku

VPTM se vyplácí za kalendářní dny, v nichž trvalo převedení na jinou práci nebo ustanovení na jiné služební místo. Těhotné zaměstnankyni nebo příslušnici se VPTM vyplácí nejdéle do počátku šestého týdne před očekávaným dnem porodu.

Kdy VPTM nenáleží:

- » Ke snížení započítatelného příjmu z důvodu kratší pracovní doby nebo doby služby se však nepřihlíží a tudíž není v těchto případech poskytován.
- » VPTM nenáleží, pokud jde o výkon výdělečné činnosti jako OSVČ.

Nárok na VPTM nemá i zaměstnankyně, pokud je např.:

- » činná na základě dohod (dle zákoníku práce), tj. nejde o pracovní poměr,
- » odsouzenou ve výkonu trestu odnětí svobody nebo ve výkonu zabezpečovací detence a zařazenou do práce,
- » účastna pojištění z důvodu výkonu zaměstnání malého rozsahu,
- » dobrovolnou pracovnící pečovatelské služby,
- » žákyní nebo studentkou, pokud zaměstnání spadá do období prázdnin,
- » zahraničním zaměstnancem,
- » členkou kolektivních orgánů právnické osoby.

Výše VPTM se stanoví jako rozdíl mezi denním vyměřovacím základem zjištěným ke dni převedení zaměstnankyně na jinou práci a průměrem jejich započitatelných příjmů připadajícím na jeden kalendářní den v jednotlivých kalendářních měsících po tomto převedení. Poskytuje se od vzniku sociální události (od převedení na jinou práci) za kalendářní dny, v nichž trvalo převedení na jinou práci nebo ustanovení na jiné služební místo.

Kontaktní údaje na příslušná pracoviště ÚSSZ a další informace jsou uvedeny na této webové stránce: www.cssz.cz/web/cz/vyrovnavaci-prispevek-v-tehotenstvi-a-materstvi a dále zde na stránkách MPSV: www.mpsv.cz/nemocenske-pojisteni

• **OŠETŘOVNÉ (při péči o dítě dle § 39 a násl. NP):**

Nárok na ošetřovné má pojištěnec, který nemůže vykonávat v zaměstnání práci nebo samostatnou výdělečnou činnost z důvodu:

» **ošetřování dítěte** (z důvodu jeho nemoci nebo úrazu):

- dítěte mladšího 10 let, pokud toto dítě onemocnělo nebo utrpělo úraz, nebo
- jiného člena domácnosti (tj. i dítěte ve věku 10 a více let), jehož zdravotní stav z důvodu nemoci nebo úrazu vyžaduje nezbytně ošetřování jinou fyzickou osobou, nebo členky domácnosti, která porodila, jestliže její stav v době bezprostředně po porodu vyžaduje nezbytně ošetřování jinou fyzickou osobou, nebo

» **péče o dítě mladší 10 let** (z jiného důvodu, než nemoc dítěte), protože:

- školské zařízení nebo zvláštní dětské zařízení, popřípadě jiné obdobné zařízení pro děti (dále jen „školské zařízení“), v jehož denní nebo týdenní péči dítě jinak je, nebo škola, jejímž je žákem, jsou uzavřeny z nařízení příslušného orgánu z důvodu havárie, mimořádného opatření při epidemii nebo jiné nepředvídané události,
- dítě nemůže být pro nařízenou karanténu v péči školského zařízení, v jehož denní nebo týdenní péči dítě jinak je, nebo docházet do školy, nebo
- fyzická osoba, která jinak o dítě pečuje, onemocněla, utrpěla úraz, nastaly u ní situace uvedené v zákoně o NP (např. je hospitalizována) porodila nebo jí byla nařízena karanténa, a proto nemůže o dítě pečovat.

Podmínkou nároku na ošetřovné je, že osoba žije s pojištěncem v domácnosti; to neplatí v případě ošetřování nebo péče o příbuzného v linii přímé a sourozence pojištěnce nebo ošetřování manžela (manželky) pojištěnce, registrovaného partnera (registrované partnerky) pojištěnce, rodičů manžela (manželky) nebo registrovaného partnera (registrované partnerky) pojištěnce.

Pojištěnec nemá nárok na ošetřovné zpravidla tehdy, jestliže:

- » jiný pojištěnec má z důvodu poskytování dlouhodobé péče osobě nárok na výplatu dlouhodobého ošetřovného, jako dávky dle zákona o NP,

- » jiná fyzická osoba má z důvodu péče o toto dítě nárok na výplatu peněžité pomoci v mateřství (jako dávky zákona o NP) nebo má nárok na rodičovský příspěvek podle zákona o státní sociální podpoře (zákon č. 117/1995 Sb.);

to neplatí, pokud nastanou u této jiné pečující osoby zákonem vyjmenované výjimky (např. je hospitalizována apod.).

Podpůrčí doba u ošetrovného činí nejdéle:

- » 9 kalendářních dnů,
- » 16 kalendářních dnů, jde-li o osamělého pojištěnce, který má v trvalé péči aspoň jedno dítě ve věku do 16 let, které neukončilo povinnou školní docházku.

Podpůrčí doba u ošetrovného počíná od prvního dne potřeby ošetrování nebo péče, a to i v případě převzetí ošetrování (péče) jiným oprávněným. Vznikla-li potřeba ošetrování (péče) dnem, v němž má zaměstnanec směnu již odpracovanou, počíná podpůrčí doba následujícím kalendářním dnem. V případě, že osoba pečující v průběhu trvání péče opět nastoupí do zaměstnání, pak po tuto dobu nárok na ošetrovné není, doba výkonu zaměstnání se však započte do počtu dní, po které mělo trvat ošetrování člena rodiny. V témže případě ošetrování (péče) náleží ošetrovné jen jednou a jen jednomu z oprávněných nebo postupně dvěma oprávněným, jestliže se v témže případě ošetrování (péče) vystřídají.

Za osamělého pojištěnce se považuje pojištěnec svobodný, ovdovělý nebo rozvedený, pokud nežije s družkou (druhem) nebo v registrovaném partnerství. Za osamělého pojištěnce se považuje i pojištěnec, jehož manželka (manžel) je ve výkonu trestu odnětí svobody uloženého v trvání nejméně jednoho roku nebo ve výkonu zabezpečovací detence, nebo bylo-li zahájeno řízení o prohlášení manželky (manžela) za neznámou anebo za mrtvou, a tento pojištěnec nežije s družkou (druhem).

Výše dávky, doba poskytování dávky (podpůrčí doba) a další podmínky jsou pak shodné jako v případě ošetrovného při péči o jiného člena domácnosti nebo o osobu blízkou, v zákoně o NP uvedeny v § 42 a násl. NP (9 dnů nebo 16 dnů u osamělého rodiče). Výše ošetrovného za kalendářní den činí 60 % denního vyměřovacího základu.

Nárok na ošetrovné nemají:

- » příslušníci,
- » dobrovolní pracovníci pečovatelské služby,
- » odsouzení ve výkonu trestu odnětí svobody zařazení do práce a osoby ve výkonu zabezpečovací detence zařazené do práce,
- » pojištěnci, kteří jsou žáky nebo studenty, ze zaměstnání, které spadá výlučně do období školních prázdnin nebo prázdnin,

- » zaměstnanci účastní pojištění z důvodu výkonu zaměstnání malého rozsahu, nejde-li o zaměstnance v pracovním poměru a zaměstnance činné na základě dohody o pracovní činnosti,
- » členové kolektivních orgánů právnické osoby uvedení v § 5 písm. a) bodě 18.
- » pojištění v době prvních 14 kalendářních dní dočasné pracovní neschopnosti nebo nařízené karantény.

U OSVČ jsou stanoveny pro nárok na dávku ošetřovného i další podmínky ve vztahu k trvání pojištění.

Kontaktní údaje na příslušná pracoviště ÚSSZ a další informace jsou uvedeny na této webové stránce: www.cssz.cz/web/cz/osetrovne a dále zde: www.mpsv.cz/hemocenske-pojisteni

• **OTCOVSKÁ DÁVKA (§ 38a a násl. zákona o NP včetně § 21):**

Nárok má pojištěnec (jak zaměstnanec, tak OSVČ), který nemůže vykonávat práci z důvodu péče o dítě:

- » jehož je otcem,
- » které převzal do péče nahrazující péči rodičů na základě rozhodnutí příslušného orgánu, pokud dítě ke dni převzetí do této péče nedosáhlo 7 let věku.

Nárok na otcovskou má též pojištěnec, jestliže dítě, jehož je otcem:

- » se narodilo mrtvé, nebo
- » zemřelo v období 6 týdnů ode dne narození.

Otcovská náleží, jen:

- » nastal-li nástup na otcovskou v období 6 týdnů ode dne narození dítěte nebo ode dne převzetí dítěte do péče (v některých případech se doba 6 týdnů prodlužuje, např. o kalendářní dny, po které bylo dítě hospitalizováno ze zdravotních důvodů na straně dítěte nebo matky dítěte, a které spadají do období 6 týdnů ode dne narození dítěte),
- » náleží otcovská jen jednou a jen jednomu z oprávněných v tomtéž případě péče o dítě,
- » jednou i v případě, že pojištěnec pečuje o více dětí narozených současně nebo o více dětí převzatých současně do péče,
- » jednou i v případě, že se současně narodí více mrtvých dětí.

Nárok na otcovskou nemají pojištěnci vykonávající nemocensky pojištěnou činnost a jsou:

- » ve vazbě,
- » odsouzení ve výkonu trestu odnětí svobody zařazení do práce,
- » ve výkonu zabezpečovací detence zařazení do práce.

Podmínkou nároku na otcovskou u osoby samostatně výdělečně činné je účast na nemocenském pojištění jako OSVČ.

Podpůrčí doba (doba poskytování):

- » činí 2 týdny a začíná nástupem na otcovskou.
- » nástup na otcovskou nastává dnem, který pojištěnec určí v období 6 týdnů ode dne narození dítěte nebo ode dne převzetí dítěte do péče.
- » podpůrčí doba u otcovské se nepřerušuje.

Otcovská se nevyplácí za dny pracovního klidu, pokud pojištěnec nevznikl nárok na výplatu otcovské alespoň za 1 kalendářní den, který měl být pro něho pracovním dnem.

Výše otcovské činí za kalendářní den 70 % denního vyměřovacího základu.

Nárok dávky nemocenského pojištění, tj. na peněžitou pomoc v mateřství, vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství i na ošetřovné či otcovskou dávku, se uplatňuje prostřednictvím zaměstnavatele pečující osoby (pojištěnce) u ÚSSZ příslušné dle sídla zaměstnavatele (resp. trvalého pobytu, pokud je zaměstnavatelem fyzická osoba nebo jde o OSVČ). Kontaktní údaje na příslušná pracoviště ÚSSZ a další informace jsou uvedeny na této webové stránce: www.mpsv.cz/nemocenske-pojisteni a www.cssz.cz/web/cz/otcovska

PÉČE O OSOBY BLÍZKÉ Z DŮVODU KRÁTKODOBÉ NEMOCI, ÚRAZU NEBO PORODU ŽENY

V průběhu pracovně aktivního života osob se stávají krátkodobé situace, kdy je třeba zabezpečit péči o jiného člena rodiny nebo domácnosti – např. při onemocnění manžela, rodiče, staršího dítěte (ve věku nad 10 let), nebo jiné osoby blízké, která žije se zaměstnancem v domácnosti a zdravotní stav nebo léčba osoby vyžaduje přítomnost a péči další osoby dle názoru a indikace lékaře. V takových případech má zaměstnanec na základě vystavení lékařského potvrzení ošetřujícím lékařem pečované osoby (např. matka dítěte může onemocnět a nemůže pečovat o dítě, o které běžně pečuje, nebo starší dítě onemocní a jeho zdravotní stav vyžaduje péči jiné osoby žijící zpravidla v téže domácnosti) právo požádat o dávku tzv. **ošetřovné** ze systému sociálních dávek dle zákona č. 187/2006 Sb..

Nárok na dávku - ošetřovného dle § 39 odst. 1 písm. a/ bod 2. a násl. - má pojištěnec, který nemůže vykonávat v zaměstnání práci nebo samostatnou výdělečnou činnost z důvodu péče o:

- » člena domácnosti (tím může být prarodič, dítě ve věku nad 10 let, partner, matka dítěte apod.), jehož zdravotní stav z důvodu nemoci nebo úrazu vyžaduje nezbytně ošetřování jinou fyzickou osobou,
- » nebo členky domácnosti, která porodila, jestliže její stav v době bezprostředně po porodu vyžaduje nezbytně ošetřování jinou fyzickou osobou.

Doba, po kterou se ošetřovné poskytuje, je označována za podpůrčí dobu. Ta činí maximálně (může však trvat dle lékařského potvrzení po kratší dobu než je doba její maximální délky, nikoliv však déle):

- » 9 kalendářních dnů,
- » 16 kalendářních dnů, jde-li o osamělého zaměstnance, který má v trvalé péči aspoň jedno dítě ve věku do 16 let, které neukončilo povinnou školní docházku.

Podpůrčí doba (doba poskytování dávky) u ošetřovného počíná od prvního dne potřeby ošetřování nebo péče za podmínky, že nenáleží zaměstnanci odměna za práci z důvodu zajištění péče o tuto osobu. V případě, že osoba pečující v průběhu trvání péče opět nastoupí do zaměstnání, pak po tuto dobu nárok na ošetřovné není, doba výkonu zaměstnání se však započte do počtu dní, po které mělo trvat ošetřování člena rodiny.

Za osamělého zaměstnance (dle § 40 zákona o NP) se pro účely ošetřovného považuje zaměstnanec svobodný, ovdovělý nebo rozvedený, pokud nežije s družkou (druhem) nebo v registrovaném partnerství. Za osamělého zaměstnance se považuje i zaměstnanec, jehož manželka (manžel) je ve výkonu trestu odnětí svobody uloženého v trvání nejméně 1 roku nebo ve výkonu zabezpečovací detence, nebo bylo-li zahájeno řízení o prohlášení manželky (manžela) za nevěstnou anebo za mrtvou, a tento zaměstnanec nežije s družkou (druhem).

Podmínkou nároku na ošetřovné je, že osoba, o níž má být pečováno, žije s pojištěncem v domácnosti; to neplatí v případě ošetřování nebo péče o příbuzného v linii přímé a sourozence pojištěnce nebo ošetřování manžela (manželky) pojištěnce, registrovaného partnera (registrované partnerky) pojištěnce, rodičů manžela (manželky) nebo registrovaného partnera (registrované partnerky) pojištěnce.

Nárok na ošetřovné nemají:

- » příslušníci (dle § 5 písm. a/ bod 2. zákona o NP),
- » dobrovolní pracovníci pečovatelské služby,
- » odsouzení ve výkonu trestu odnětí svobody zařazení do práce a osoby ve výkonu zabezpečovací detence zařazené do práce,
- » pojištěnci, kteří jsou žáky nebo studenty, ze zaměstnání, které spadá výlučně do období školních prázdnin nebo prázdnin,
- » zaměstnanci účastní pojištění z důvodu výkonu zaměstnání malého rozsahu, nejde-li o zaměstnance v pracovním poměru a zaměstnance činné na základě dohody o pracovní činnosti,
- » členové kolektivních orgánů právnické osoby uvedení v § 5 písm. a) bodě 18.
- » pojištěnec v době prvních 14 kalendářních dní dočasné pracovní neschopnosti nebo nařízené karantény.

Nárok u OSVČ:

Podmínkou nároku na ošetřovné osoby samostatně výdělečně činné je účast na pojištění jako osoby samostatně výdělečně činné po zákonem stanovenou dobu.

Výše ošetřovného za kalendářní den činí 60 % denního upraveného (redukovaného) vyměřovacího základu zaměstnance. Vyměřovacím základem je zpravidla tzv. hrubá mzda. Z tohoto základu je sráženo sociální a zdravotní pojištění.

Nárok na ošetřovné se uplatňuje prostřednictvím lékaře a zaměstnavatele u ÚSSZ příslušné dle sídla zaměstnavatele (resp. trvalého pobytu, pokud je zaměstnavatelem fyzická osoba) s potvrzením od lékaře osoby, jejíž zdravotní stav odůvodňuje poskytnutí péče. Lékař prostřednictvím ePortálu ČSSZ nebo své aplikace vystaví „rozhodnutí o potřebě ošetřování (péče) a odešle jej elektronicky správě sociálního zabezpečení. Kontaktní údaje na příslušná pracoviště ÚSSZ jsou na této webové stránce: www.cssz.cz/web/edavky/zamestnanec-osetrovne. Popř. i zde na webových stránkách MPSV: www.mpsv.cz/nemocenske-pojisteni

INVALIDITA A INVALIDNÍ DŮCHOD

Následkem onemocnění nebo úrazu, ať už při výkonu zaměstnání či mimo něj, může dojít u osoby k takovému snížení pracovní schopnosti s ohledem na zdravotní stav osoby, že ta není plně schopná dále vykonávat výdělečnou činnost v dosavadním rozsahu, v dané oblasti, popř. vůbec. Zpravidla jde o situace, kdy osoba (pokud nejde o úraz) onemocní dlouhodobým onemocněním, které přejde v takové postižení zdravotního stavu, které již není možno řešit v rámci např. nemocenských dávek, popř. má tento stav omezení schopností vykonávat práci již trvalý charakter. U osoby tak může být posouzen nepříznivý zdravotní stav takové intenzity a rozsahu, že jde u osoby o invaliditu. Osoba může být posouzena jako invalidní, tj. plní podmínku nepříznivého zdravotního stavu, ale nemusí už plnit podmínky pro vznik nároku na dávku - invalidní důchod a jeho výplatu.

V případech, kdy osoba splní podmínky nároku na invalidní důchod a jeho výplatu, jsou poskytovány **invalidní důchody**, a to dle zákona o důchodovém pojištění č. 155/1995 Sb., (dále též „zákon o DP“), ve 3 úrovních dle rozsahu (stupně) invalidity – I. až III. podle rozsahu zdravotního postižení osoby.

K tomu, aby byla osoba zabezpečena příjmem z dávky – invalidního důchodu dle § 38 a násl. - je třeba, aby plnila několik rozhodných skutečností, a to:

- » aby její zdravotní stav odpovídal posouzení invalidity a jejího stupně I. – III.,
- » plněním odpovídající doby důchodového pojištění osoby v určitém věku, kdy tato podmínka nemusí být splněna u pracovního úrazu,
- » nedosažení věku (zpravidla) 65 let a výše dle situace konkrétní osoby (resp. nedosažení důchodového věku pro nárok na starobní důchod).

Posouzení invalidity

Pojištěnec je invalidní, jestliže z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu nastal pokles jeho pracovní schopnosti nejméně o 35 %. Další rozsah zdravotního postižení pro účely určení stupně invalidity, a to v I. až ve III. stupni, je z hlediska poklesu pracovní schopnosti následující:

- » nejméně o 35 %, avšak nejvíce o 49 %, jde o invaliditu I. stupně,
- » nejméně o 50 %, avšak nejvíce o 69 %, jde o invaliditu II. stupně,
- » nejméně o 70 %, jedná se o invaliditu III. stupně.

Doba pojištění

Potřebná doba pojištění pro nárok na invalidní důchod činí u pojištěnce ve věku:

- » do 20 let méně než jeden rok,
- » od 20 let do 22 let jeden rok,
- » od 22 let do 24 let dva roky,
- » od 24 let do 26 let tři roky,
- » od 26 let do 28 let čtyři roky a
- » nad 28 let pět roků.

Potřebná doba pojištění pro nárok na invalidní důchod se zjišťuje z období:

- » před vznikem invalidity,
- » jde-li o pojištěnce ve věku nad 28 let, z posledních 10 roků před vznikem invalidity,
- » u pojištěnce staršího 38 let se podmínka potřebné doby pojištění pro nárok na invalidní důchod považuje za splněnou též, byla-li tato doba získána v období posledních 20 let před vznikem invalidity; potřebná doba pojištění činí přitom 10 roků,
- » podmínka potřebné doby pojištění pro nárok na invalidní důchod se považuje za splněnou též, byla-li tato doba získána v kterémkoliv období 10 roků dokončeném po vzniku invalidity;

Pro účely splnění podmínky potřebné doby pojištění pro nárok na invalidní důchod se za dobu pojištění považuje za podmínek stanovených v zákoně o DP též doba:

- » účasti na pojištění osob v evidenci ÚP ČR jako uchazeči o zaměstnání po dobu pobírání dávek podpory v nezaměstnanosti či podpory při rekvalifikaci nebo po kterou se podpora v nezaměstnanosti neposkytuje z důvodu, že osobě vedené v evidenci uchazečů o zaměstnání přísluší odstupné, odbytné nebo odchodné,
- » nejvýše 3 roky doby evidence uchazečů o zaměstnání bez poskytování dávek nezaměstnanosti,
- » a dále doba studia na střední nebo vysoké škole v České republice, a to před dosažením 18 let věku, nejdříve však po ukončení povinné školní docházky, a po dosažení věku 18 let po dobu prvních 6 let tohoto studia.

Do doby pojištění se započítává i tzv.:

- » dopočtená doba, kterou je doba ode dne vzniku nároku na invalidní důchod do dosažení důchodového věku žen stanoveného pro bezdětné ženy. Shodné podmínky jsou pak i pro muže, vychází se tedy při výpočtu doby pojištění z předpokladu, jako by osoba vykonávala výdělečnou činnost bez přerušení do věku odchodu do starobního důchodu; Dopočtená doba se:
 - započítává plně nebo ve sníženém rozsahu dle získané předchozí doby pojištění,
 - nezapočítává, jestliže invalidita vznikla následkem úmyslného poškození zdraví, které si pojištěnec způsobil nebo nechal způsobil, nebo poškození zdraví pojištěnce, které vzniklo jako následek jeho úmyslného trestného činu.
- » náhradní doba pojištění (tj. např. péče o dítě, doba studia dle zákona o DP apod.).

Výsledná částka výše invalidního důchodu je vždy součtem dvou samostatných částek, a to:

- » **základní výměry invalidního důchodu**, která činí 10 % průměrné mzdy měsíčně, a je pro všechny stupně invalidního důchodu shodná;
- » **procentní výměry invalidního důchodu**, která je vypočtena z počtu let pojištění vynásobená příslušným koeficientem a dále z výše výpočtového základu (tj. z výše výdělku, resp. vyměřovacího základu pro sociální a zdravotní pojištění).

Pobírání dávky invalidního důchodu nebrání výkonu výdělečné činnosti, jejíž povaha a rozsah odpovídá omezení dle povahy zdravotního postižení osoby. Proto je nezbytné zkontrolovat možnou výdělečnou činnost s příslušným lékařem IPZS, resp. s ÚSSZ.

Každá osoba má právo podat žádost o dávku důchodového pojištění. Pracoviště ÚSSZ je povinno sepsat žádost o dávku důchodového pojištění (dle § 82 a násl. zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, dále jen „zákon č. 582/1991 Sb.“) bez ohledu na skutečnost, zda má zato, že občan nespĺňuje podmínky stanovené pro nárok na dávku důchodového pojištění nebo není-li žádost občana doložena všemi potřebnými doklady. Žádost lze podat nejdříve 4 měsíce přede dnem, od kterého občan žádá dávku důchodového pojištění přiznat.

V průběhu řízení o přiznání dávky důchodového pojištění, které je upraveno dle zákona č. 582/1991 Sb., má možnost žadatel o důchod písemně požádat o poskytnutí zálohy na výplatu důchodu u ČSSZ, než bude rozhodnuto o důchodu, a to dle § 116 tohoto zákona. **Nárok na důchod je potřeba uplatnit písemně u ÚSSZ** zpravidla příslušné dle trvalého pobytu osoby (§ 82 a násl. zákona č. 582/1991 Sb.). O žádosti o dávku rozhoduje ČSSZ.

Řízení o přiznání dávky důchodového pojištění se zahajuje na základě písemné žádosti sepsané v listinné podobě nebo podané v elektronické podobě (viz: www.cssz.cz/web/cz/podani-zadosti-o-ducnod2). Před tím, než žadatel uplatní žádost u ÚSSZ je potřeba se vždy seznámit s bližšími podmínkami k podání žádosti o dávku v dané době a platnosti právní úpravy a zjistit si u ÚSSZ dosavadní započtené doby pojištění a náhradních dob pro účely nároku na dávku, popř. i z webových stránek ČSSZ zde: www.cssz.cz/informativni-osobni-list-ducnodoveho-pojisteni

Bližší informace k nárokům na dávku invalidního důchodu lze získat i na webových stránkách Ministerstva práce sociálních věcí ČR: www.mpsv.cz/invalidni-ducnody a dále na stránkách ČSSZ: <https://www.cssz.cz/web/cz/starobni-ducnod>. Adresa sídla ČSSZ je - Křížová 25, 225 08 Praha 5.

ZAJIŠTĚNÍ DÁVKOU DŮCHODU V DŮSLEDKU SENIORSKÉHO VĚKU – STÁŘÍ OSOBY

V případě, že osoba dosáhne stanoveného věku a dalších podmínek (zpravidla dosáhne potřebného počtu let pojištění včetně náhradních dob pojištění pro odchod do tzv. řádného starobního důchodu), pak jí vzniká nárok na **starobní důchod**.

Jde o dávku podmíněnou stanovenou dobou trvání důchodového pojištění (tj. zpravidla dobou výkonu výdělečné činnosti a tzv. náhradních dob pojištění) a z tohoto pojištění je pak poskytován důchod dle výše dosahovaných výdělků. Těmito důchody (označovanými za „přímé“, tj. příjemce důchodu je totožný s dříve pojištěnou osobou) jsou:

- » starobní (řádný),
- » poměrný resp. odložený (výjimky spočívající v akceptaci kratší doby pojištění s odložením doby vzniku nároku na důchod),
- » předčasné důchody /s dočasným či trvalým krácením/
- » předdůchody (za účasti osoby na důchodovém spoření),
- » dílčí důchody (z důvodu tzv. cizího prvku – z výkonu pracovní činnosti i v cizině).

Důchody jsou poskytovány dle zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění. Kompetence orgánů a postup osob při vyřizování důchodů je upraven zákonem č. 582/1991 Sb.

Pojištěnec má nárok na (řádný) starobní důchod (dle § 29) zákona o důchodovém pojištění, jestliže:

- » získal potřebnou dobu pojištění,
- » dosáhl stanoveného věku dle zákona o důchodovém pojištění.

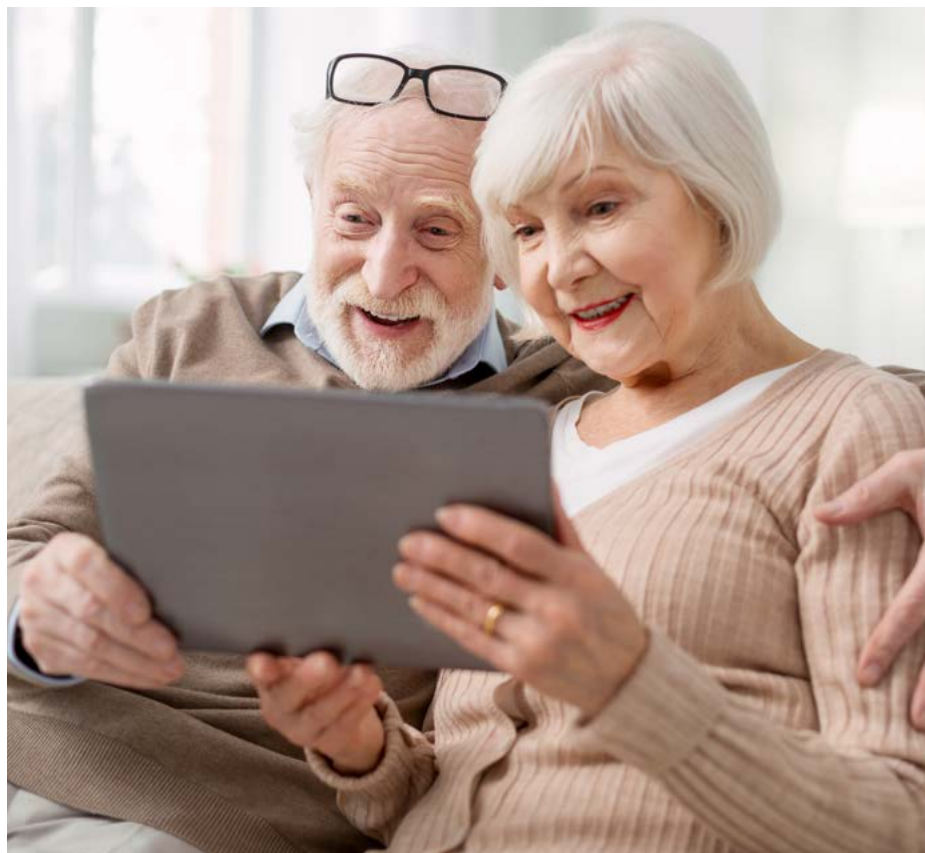

Výše důchodu je stanovena shodně jako u invalidního důchodu, tj. je také tvořena ze součtu dvou částí – a to základní výměry (která je shodná u všech druhů důchodů a je ve výši 10% průměrné mzdy) a procentní výměry závislé zejména na době pojištění osoby a výši výdělku. Podmínky i řízení a rozhodování je upraveno shodnými předpisy jako v případě invalidity.

Jaké jsou možnosti dosažení nároku na starobní důchod:

Základní možnost starobního důchodu je situace, kdy pojištěnec má nárok na starobní důchod řádný (§ 29 odst. 1), kdy dosáhl stanovený věk (a též potřebnou dobu pojištění), který je uveden, mimo ustanovení zákona o důchodovém pojištění, v jeho příloze (tato příloha je též uvedena na webové stránce MPSV: www.mpsv.cz/starobni-duchody).

Další možnosti dosažení nároku na starobní důchod jsou situace výjimek (§ 29 odst. 2 – 4 zákona o DP), kdy pojištěnec má nárok na starobní důchod také tehdy, pokud získal dobu pojištění a splnil podmínky věku pro poměrný důchod.

Pojištěnec má také nárok na starobní důchod ještě před dosažením důchodového věku (předčasný důchod dle § 31 zákona o DP), jestliže získal potřebnou dobu pojištění (min. 40 let) a zároveň mu do dosažení důchodového věku ode dne, od něhož se starobní důchod přiznává, chybí nejvýše 3 roky. Výplata starobního důchodu, na který vznikl nárok podle § 31, nenáleží do dosažení důchodového věku osoby, pokud je vykonávána výdělečná činnost nebo je poskytována podpora v nezaměstnanosti nebo podpora při rekvalifikaci, poté lze požádat o tzv. přepočít výše důchodu u ÚSSZ.

Nárok na důchod je potřeba uplatnit písemně u ÚSSZ zpravidla dle trvalého pobytu osoby. ÚSSZ je povinna sepsat žádost o dávku důchodového pojištění; nesmí odmítnout sepsání žádosti, a to i když má za to, že občan nesplňuje podmínky stanovené pro nárok na dávku důchodového pojištění nebo není-li žádost občana doložena potřebnými doklady. Žádost o důchod lze podat nejdříve 4 kalendářní měsíce před datem, od něhož má být důchod přiznán. Řízení o přiznání dávky důchodového pojištění se zahajuje na základě písemné žádosti sepsané v listinné podobě nebo podané v elektronické podobě (viz www.cssz.cz/web/cz/podani-zadosti-o- Duchod2). Za den uplatnění nároku na dávku důchodového pojištění se považuje den, kdy se oprávněný poprvé obrátil na příslušný orgán se žádostí o sepsání písemné žádosti v listinné podobě o přiznání dávky, nebo den, v němž oprávněný v elektronické aplikaci podle § 82a odst. 1 učinil první úkon směřující k podání žádosti o přiznání dávky v elektronické podobě. Před tím, než žadatel uplatní žádost u ÚSSZ je potřeba se vždy seznámit s bližšími podmínkami k podání žádosti o dávku v dané době a platnosti právní úpravy a zjistit si u ÚSSZ dosavadní započtené doby pojištění a náhradních dob pro účely nároku na dávky, popř. i z webových stránek ČSSZ zde: www.cssz.cz/informativni-osobni-list-duchodoveho-pojisteni.

V průběhu aktivního pracovního života má právo každá osoba na bezplatné zaslání údajů (1x ročně) pro zjištění nároku na dávky důchodového pojištění a jejich výši, a to především z důvodu včasného dohledání všech potřebných podkladů pro zjištění nároku na důchod a jeho výši. Jde o tzv. **informativní osobní list důchodového pojištění** dle § 40a zákona č. 582/1991 Sb., který ČSSZ zašle osobě na základě její písemné žádosti. Další informace lze zjistit na webové stránce zde: www.cssz.cz/informativni-osobni-list-duchodoveho-pojisteni

O žádosti o dávku rozhoduje ČSSZ (viz § 80 a násl. zákona č. 582/1991 Sb.). V průběhu řízení o přiznání dávky má možnost žadatel o důchod písemně **požádat o poskytnutí zálohy** na tyto dávky opět u ČSSZ dle § 116 zákona č. 582/1991 Sb.

Bližší informace k nárokům na dávku starobního důchodu lze získat na webových stránkách MPSV: www.mpsv.cz/starobni-duchody a dále na stránkách České správy sociálního zabezpečení (ČSSZ): www.cssz.cz/web/cz/starobni-duchod. Adresa sídla ČSSZ je - Křížová 25, 225 08 Praha 5.

ZTRÁTA ŽIVITELE (OSIŘENÍ, OVDOVĚNÍ)

Sociální událost osiření nebo ovdovění je řešena shodnými právními předpisy jako invalidita nebo stáří (tj. zákonem o důchodovém pojištění č. 155/1955 Sb. a zákonem o organizaci a provádění sociálního zabezpečení č. 582/1991 Sb.,). Jde o dávky dle ustanovení § 49 a násl., jejichž výše se odvíjí od výše výdělku a doby pojištění zemřelé osoby - pojištěnce. Výše dávky tak vychází z vyměřovacího základu pro určení výše sociálního a zdravotního pojištění zemřelého, na jehož výživu byly osoby blízké (pozůstalé) odkázány (tzv. důchody „odvozené“ – kdy osoba příjemce důchodu je odlišná od osoby pojištěnce). Důchody odvozené pro pozůstalé závisí na nárocích vzniklých u pojištěnce (tj. zemřelé osoby živitele rodiny).

Důchody pozůstalých (označované někdy za důchody pozůstalostní, resp. odvozené):

- » vdovský
- » vdovecký
- » sirotčí

• VDOVSKÝ NEBO VDOVECKÝ DŮCHOD

Vdova nebo vdovec má nárok na vdovský nebo vdovecký důchod dle § 49 a násl. zákona o DP po manželovi/manželce, kdy zemřelý/á:

- » byl poživatelem starobního nebo invalidního důchodu, nebo
- » splnil ke dni smrti podmínku potřebné doby pojištění pro nárok na invalidní důchod nebo podmínky nároku na starobní důchod (dle § 29 nebo § 31 zákona o DP) anebo zemřel následkem pracovního úrazu.

Pozn.: Z poměru mezi druhem a družkou nevzniká nárok na vdovský či vdovecký důchod, tj. po zemřelém druhovi či družce, nárok vzniká pouze mezi manžely nebo registrovanými partnery.

Vdovský nebo vdovecký důchod náleží po dobu jednoho roku od smrti manžela (manželky) nebo registrovaného partnera (partnerky). **Jakmile uplyne doba 1 roku, mohou být splněny podmínky pro důchod opětovně, pokud vdova nebo vdovec:**

- » pečuje o nezaopatřené dítě,
- » pečuje o dítě, které je závislé (dle zákona o sociálních službách č. 108/2006 Sb.), na péči a pomoci jiné osoby ve stupni II až IV,
- » pečuje o svého rodiče nebo rodiče zemřelého manžela, který s ní žije v domácnosti a je závislý na péči jiné osoby ve stupni II až stupni IV (opět dle zákona o sociálních službách),
- » je invalidní ve třetím stupni, nebo
- » dosáhla alespoň věku o 4 roky nižšího, než činí důchodový věk, je-li důchodový věk nižší.

Nárok na tento důchod vznikne znovu také tehdy, jestliže se splní některá z podmínek uvedených v předchozím odstavci do 5 let po zániku dřívějšího vdovského nebo vdoveckého důchodu.

Které osoby jsou považovány za děti (pro určení péče o nezaopatřené dítě) pro účely vdoveckého a vdovského důchodu je zákonem definováno. **Dítětem se rozumí dítě, které:**

- » má po zemřelém nárok na sirotčí důchod, a dítě, které
- » bylo v rodině zemřelého vychováváno, jde-li o vlastní (osvojené) dítě vdovy nebo bylo-li dítě aspoň jedním z nich převzato do dne smrti manžela (popř. registrovaného partnera) do péče nahrazující péči rodičů.

Nárok na vdovský nebo vdovecký důchod zaniká:

- » uzavřením nového manželství nebo registrované partnerství,
- » dnem právní moci rozhodnutí soudu o tom, že vdova/vdovec úmyslně způsobil/a smrt manžela/lky jako pachatel/ka, spolupachatel/ka nebo účastník/ice takového trestného činu.

Výše důchodu - vdovský nebo vdovecký důchod je součtem výše základní a procentní výměry:

- » základní výměra činí 10 % průměrné mzdy měsíčně,
- » výše procentní výměry vdovského a vdoveckého důchodu činí 50 % procentní výměry starobního důchodu nebo invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně, na který měl nebo by měl nárok manžel (manželka) nebo registrovaný partner (partnerka) v době smrti.

• SIROTČÍ DŮCHOD

Na sirotčí důchod má dle § 52 a násl. zákona o DP nárok **nezaopatřené dítě**⁴,

» pokud zemřel/la:

- rodič (osvojitel) dítěte, nebo
- osoba, která převzala dítě do péče nahrazující péči rodičů na základě rozhodnutí soudu o svěřeni dítěte do výchovy jiné osoby nebo do společné výchovy manželů,

» jestliže rodič (osvojitel) nebo osoba, která převzala dítě do péče nahrazující péči rodičů:

- byli poživateli starobního nebo
- invalidního důchodu nebo
- ke dni smrti splnili podmínku potřebné doby pojištění pro nárok na invalidní důchod nebo
- splnili podmínku potřebné doby pojištění pro nárok na starobní důchod (dle § 29 nebo § 31)
- zemřeli následkem pracovního úrazu.

Nárok na sirotčí důchod zaniká:

- » osvojením (ve vztahu ke každému rodiči zvláště u oboustranně osiřelého dítěte),
- » ukončením přípravy na povolání, (tj. dítě již není nezaopatřeným),
- » dnem právní moci rozhodnutí soudu o tom, že dítě úmyslně způsobilo smrt rodiče, je spolupachatelem nebo účastníkem takového trestného činu.

Sirotčí důchod nenáleží po osobě pečující o dítě a osoby manžela, které jsou vedeny v evidenci osob, které mohou vykonávat pěstounskou péči na přechodnou dobu, je-li těmto osobám vyplácena odměna pěstouna, kdy tyto nároky vyplývají ze zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

Pro účely vzniku nároku na sirotčí důchod se podmínka potřebné doby pojištění pro nárok na invalidní důchod považuje za splněnou, byla-li získána aspoň polovina potřebné doby pojištění. Ustanovení § 52 zákona o DP obsahuje i další výjimky posuzované doby pro nárok na důchod. Podmínka potřebné doby pojištění pro nárok na invalidní důchod se pro účely vzniku nároku na sirotčí důchod tedy považuje za splněnou i v dalších případech dle zákona.

⁴Kdo se považuje za nezaopatřené dítě stanoví § 20 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů.

Osiřelé nezaopatřené dítě má za splnění podmínek nárok na sirotčí důchod po každém z rodičů (osvojitelů) nebo osobě, která převzala do péče nahrazující péči rodičů (kromě výjimek uvedených výše).

Každá osoba má právo podat žádost o dávku důchodového pojištění. Nárok na důchod je potřeba uplatnit písemně u ÚSSZ zpravidla místně příslušné dle trvalého pobytu osoby (§ 82 a násl. zákona č. 582/1991 Sb.), viz: www.cssz.cz/web/cz/podani-zadosti-o-duchod2. Řízení o přiznání dávky důchodového pojištění se zahajuje na základě písemné žádosti sepsané v listinné podobě nebo podané v elektronické podobě. O žádosti o dávku rozhoduje ČSSZ. Pracoviště ÚSSZ je povinno sepsat žádost o dávku důchodového pojištění (dle § 82 a násl. zákona č. 582/1991 Sb.) bez ohledu na skutečnost, zda má zato, že občan nesplňuje podmínky stanovené pro nárok na dávku důchodového pojištění nebo není-li žádost občana doložena všemi potřebnými doklady. Žádost lze podat nejdříve 4 měsíce přede dnem, od kterého občan žádá dávku důchodového pojištění přiznat. V průběhu řízení o přiznání dávky důchodového pojištění má možnost žadatel o důchod písemně **požádat o poskytnutí zálohy** na výplatu důchodu u ČSSZ, než bude rozhodnuto o důchodu, a to dle § 116 tohoto zákona.

Bližší informace k nárokům na dávku sirotčího důchodu lze získat na webových stránkách MPSV ČR: www.mpsv.cz/pozustalostni-duchody a dále na stránkách ČSSZ: www.cssz.cz/web/cz/vdovsky-vdovecky-duchod a www.cssz.cz/web/cz/sirotci-duchod. Ostatní postupy a kompetence orgánů jsou shodné jako v případě invalidního či starobního důchodu. Adresa sídla ČSSZ je - Křížová 25, 225 08 Praha 5.

PEČE O DÍTĚ (RODIČOVSKÝ PŘÍSPĚVEK, PORODNÉ)

Dalšími dávkami, kromě dávek nemocenského pojištění spojených se zajištěním péče o děti ze strany osob vykonávajících výdělečnou činnost (tj. sociálních dávek dle zákona o NP), jsou nepojistné sociální dávky, kterými je poskytována finanční podpora rodinám pečujícím o děti a rodinám s nízkými příjmy bez ohledu na skutečnost, zda byly či jsou výdělečně činné.

Jde o **dávky ze systému státní sociální podpory** poskytované dle zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, jejichž výše se však odvíjí od výše příjmů rodiny a od skutečnosti, zda je rodiči vykonávána výdělečná činnost, či nikoliv. Jednotlivé uvedené dávky plní konkrétní účel.

• PORODNÉ (§ 44 a násl.)

Touto dávkou se nízkopříjmové rodině jednorázově přispívá na náklady související s narozením prvního a druhého dítěte. Dávka porodného je upravena dle § 44 a násl. uvedeného zákona o státní sociální podpoře.

Nárok na porodné má:

- » **žena, která porodila své první nebo druhé živé dítě.** Nárok na porodné žena nemá, pokud jí před porodem vznikl již dvakrát nárok na porodné převzetím dítěte do 1 roku jeho věku do trvalé péče nahrazující péči rodičů nebo v případě, že se jí již jedno živé dítě narodilo a druhé dítě do 1 roku věku převzala do trvalé péče nahrazující péči rodičů, není-li dále v zákoně stanoveno jinak;
- » **otec prvního nebo druhého živě narozeného dítěte,** jestliže žena, která dítě nebo děti porodila, zemřela a ke dni porodu splnila podmínky z hlediska výše příjmů a porodné nebylo vyplaceno jí ani jiné osobě podle předchozího odstavce. Nárok na porodné nemá otec, jemuž již dvakrát vznikl nárok na porodné převzetím dítěte do 1 roku jeho věku do trvalé péče nahrazující péči rodičů;
- » **i osoba, která dítě převzala do péče nahrazující péči rodičů;** nárok na porodné má také osoba, která převzala do trvalé péče nahrazující péči rodičů dítě do 1 roku jeho věku, a toto dítě bylo prvním nebo druhým dítětem této osoby, bez ohledu na to, zda první dítě porodila nebo převzala do trvalé péče nahrazující péči rodičů. Nárok na porodné vzniká dnem převzetí dítěte do trvalé péče nahrazující péči rodičů, přičemž dnem převzetí se rozumí den právní moci rozhodnutí o převzetí dítěte do trvalé péče nahrazující péči rodičů. Nárok na porodné náleží i v případě, že před převzetím dítěte do trvalé péče nahrazující péči rodičů vznikl nárok na porodné matce nebo otci dítěte;

Za dítě převzaté do trvalé péče nahrazující péči rodičů se považuje dítě převzaté do péče na základě rozhodnutí příslušného orgánu, které je vymezeno a definováno v zákoně o státní sociální podpoře.

V případě svěřením dítěte do trvalé péče nahrazující péči rodičů manželům náleží porodné jen jednomu z manželů určenému na základě dohody manželů.

Nárok na porodné je vázán na stanovenou a posuzovanou hranici příjmů v rodině, která v kalendářním čtvrtletí předcházejícím narození dítěte musí být nižší než 2,7násobek životního minima rodiny. Nárok na porodné vzniká dnem porodu dítěte, není-li dále uvedeným zákonem stanoveno jinak.

Výše porodného činí: 13 000 Kč na první narozené dítě a 10 000 Kč na druhé dítě.

• PŘÍDAVEK NA DÍTĚ (§ 17 a násl.)

S účinností od 1. 10. 2025 přídavek na dítě upravený do 30. 9. 2025 v § 17 a násl. zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, již není samostatně koncipovanou dávkou dle zákona o státní sociální podpoře, ale byl transformován do dávky státní sociální pomoci (tzv. superdávky poskytované dle zákona č. 151/2025 Sb., o dávce státní sociální pomoci). Nejde zde již o nárok samotného dítěte, ale tzv. bonus na dítě jako součást dávky pro celou domácnost.

Příjemci dávky – přídavek na dítě, kteří pobírají tuto dávku, spadají do tzv. přechodného období trvajícího od 1. 10. 2025 do 30. 4. 2026, v němž dojde ke změně a transformaci do nové superdávky.

Aby stávajícím klientům, kteří pobírají některou ze současných dávek (tj. přídavek na dítě, příspěvek na bydlení, příspěvek na živobytí nebo doplatek na bydlení) pokračoval nárok na původní státní podporu i v roce 2026, je třeba, aby v době od 1. 10. do 31. 12. 2025 podali v průběhu tohoto celého období žádost o tzv. superdávku buď elektronicky prostřednictvím informačního systému (klientského portálu MPSV „Jenda“) nebo formou asistovaného podání ústně za asistence pracovníků ÚP ČR na kontaktních pracovištích ÚP ČR. Více informací lze vyhledat na webové stránce ÚP ČR zde: www.uradprace.cz/davka-statni-socialni-pomoci-superdavka

• RODIČOVSKÝ PŘÍSPĚVEK (§ 30 a násl.)

Rodič, který po celý kalendářní měsíc osobně celodenně a řádně pečuje o dítě, které je nejmladší v rodině, má nárok na rodičovský příspěvek dle § 30 a násl. zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, a to u:

» Děti narozených do 31. prosince 2023:

Nárok na rodičovský příspěvek má rodič, který po celý kalendářní měsíc osobně, celodenně a řádně pečuje o dítě, které je nejmladší v rodině, a to až do vyčerpání celkové částky 300 000 Kč, nejdéle do 4 let věku dítěte. V případě, že nejmladším dítětem v rodině jsou 2 a více dětí narozených současně, má rodič nárok až na vyčerpání celkové částky 450 000 Kč, tj. 1,5 násobku částky u 1 dítěte.

» Děti narozené ode dne 1. ledna 2024:

Nárok na rodičovský příspěvek má rodič, který po celý kalendářní měsíc osobně, celodenně a řádně pečuje o dítě, které je nejmladší v rodině, a to až do vyčerpání celkové částky 350 000 Kč, nejdéle do 3 let věku dítěte. V případě, že nejmladším dítětem v rodině jsou 2 a více dětí narozených současně, má rodič nárok až na vyčerpání celkové částky 525 000 Kč, tj. 1,5 násobek částky u 1 dítěte. Od 1. 1. 2026 se zvýší koeficient z 1,5 na 2,0.

Volba doby a měsíční výše příspěvku: Rodič může volit výši rodičovského příspěvku a tím i délku jeho pobírání za splnění podmínek níže.

Maximální měsíční výše rodičovského příspěvku se stanoví ve vazbě na vyměřovací základ, a to tak, že rodič volí výši rodičovského příspěvku do částky:

- » nepřevyšující 15 000 Kč měsíčně,
- » převyšující 15 000 Kč měsíčně, jestliže lze aspoň jednomu z rodičů v rodině stanovit k datu narození nejmladšího dítěte v rodině 70 % 30násobku denního vyměřovacího základu v částce převyšující 15 000 Kč, s tím, že zvolená výše rodičovského příspěvku nesmí přesáhnout 70 % 30násobku denního vyměřovacího základu měsíčně; při stanovení výše rodičovského příspěvku se vychází z toho denního vyměřovacího základu rodiče, který je k žádosti o rodičovský příspěvek rodičem doložen; jsou-li doloženy denní vyměřovací základy obou rodičů, vychází se z toho, který je vyšší,
- » nebo 1,5násobku částek uvedených výše v případě péče o víceročata, nejvýše však do výše 1,5násobku 70 % 30násobku denního vyměřovacího základu měsíčně (od 1. 1. 2026 se u víceročat zvyšuje koeficient z 1,5 na 2,0).

Volbu výše rodičovského příspěvku nelze provést zpětně. Volba výše rodičovského příspěvku se provádí na základě písemné žádosti oprávněné osoby.

V případě, že vyměřovací základ lze tedy stanovit u obou rodičů a oba jsou též doloženy k ÚP ČR, vychází se z toho, který je vyšší. Volbu výše rodičovského příspěvku lze měnit, nejdříve však po uplynutí 3 celých kalendářních měsíců po sobě jdoucích, po které byl rodičovský příspěvek vyplácen, a to i v případě, že došlo u rodičovského příspěvku ke změně oprávněné osoby (tj. ke změně osoby pečující, např. z matky na otce).

Rodič, kterému zanikl nárok na rodičovský příspěvek z důvodu narození dalšího nejmladšího dítěte v rodině, nebo z důvodu vzniku nároku na peněžitou pomoc v mateřství na další nejmladší dítě v rodině, má **nárok na jednorázovou výplatu částky, která nebyla vyčerpána z celkové částky rodičovského příspěvku na dítě, které přestalo být nejmladším dítětem v rodině.** Podmínkou je, že alespoň jednomu z rodičů lze k datu narození dalšího nejmladšího dítěte v rodině stanovit denní vyměřovací základ nebo že je některý z rodičů k tomuto datu osobou, která se pro účely důchodového pojištění považuje za osobu samostatně výdělečně činnou. Jednorázová výplata částky se rodiči vyplátí po narození dítěte, které se stalo nejmladším dítětem v rodině, a to na jeho žádost.

Při péči o dítě, které bylo svěřeno rozhodnutím soudu do pěstounské péče na přechodnou dobu, nárok na rodičovský příspěvek nevzniká.

Pečujícímu rodiči vzniká nárok na rodičovský příspěvek, byť dosud např. nepracoval a neměl příjem. Příjmy, resp. výše vyměřovacích základů rodičů se promítají pouze do volby jeho výše. Příjmy rodiče při pobírání dávky nejsou sledovány. Rodič může při nároku na výplatu

rodičovského příspěvku zlepšovat sociální situaci rodiny výdělečnou činností, ale musí v této době zajistit péči o dítě jinou zletilou osobou.

Má-li v rodině jeden z rodičů v kalendářním měsíci nárok na peněžitou pomoc v mateřství („PPN“) nebo nemocenské poskytované v souvislosti s porodem, rodičovský příspěvek náleží, jen je-li vyšší, a to ve výši rozdílu mezi rodičovským příspěvkem a těmito dávkami nemocenského pojištění. Jako nárok na nemocenské podle věty první se posuzuje i nárok na náhradu od zaměstnavatele za dobu prvních 14 dnů dočasné pracovní neschopnosti, pokud osobě nevzniká nárok na PPM.

Podmínka osobní celodenní péče o dítě se též považuje za splněnou a rodičovský příspěvek náleží, jestliže:

- » dítě, které nedosáhlo 2 let věku, navštěvuje dětskou skupinu, mateřskou školu nebo jiné obdobné zařízení pro děti v rozsahu nepřevyšujícím 120 hodin v kalendářním měsíci; docházka do uvedených zařízení se nesleduje u dětí starších 2 let,
- » rodič zajistí péči o dítě jinou zletilou osobou v době, kdy je výdělečně činný nebo je žákem nebo studentem soustavně se připravujícím na budoucí povolání (dle § 12 až 15), s výjimkou studia za trvání služebního poměru příslušníků ozbrojených sil;

O dávkách porodného a rodičovského příspěvku rozhoduje Úřad práce ČR, tj. KrP ÚP ČR, místně příslušná dle toho, kde oprávněná osoba žadatele na území České republiky bydlí popř. kde je hlášena k trvalému pobytu (od 1. 7. 2026 má ÚP ČR tzv. celostátní působnost). V území MSK pak KrP ÚP ČR v Ostravě, resp. její kontaktní pracoviště na území MSK. Formuláře žádosti a přístupy do clientských portálů jsou dostupné na stránkách MPSV a ÚP ČR: www.mpsv.cz/formulare#statni-socialni-podpora a www.uradprace.cz/statni-socialni-podpora

ÚMRTÍ OSOBY A POHŘEBNÉ

Každé úmrtí osoby působí osobám blízkým nejen zármutek, ale další nelehké situace, které je třeba řešit, a přitom mohou mít významný dopad i do rozpočtu rodiny a tím na další život rodiny. Kromě možného vzniku nároku na pozůstalostní důchody (sirotčí, vdovský a vdovecký), viz jak je výše popsáno podrobněji v části – ztráta živitele, jednou z těchto dalších situací spojených s úmrtím člena rodiny je potřeba vypravení pohřbu, s čímž je rovněž spojena nemalá finanční zátěž pro rodinu. Proto se stát podílí v některých situacích na úhradě nákladů za vypravení pohřbu, a to:

• DÁVKOU POHŘEBNÉHO

dle zákona o státní sociální podpoře (tj. dle § 47 a násl. zákon č. 117/1995 Sb.). U nároku na tuto dávku se nezkoumá příjem ani sociální a majetkové poměry osob.

Nárok na tuto dávku – pohřebného - má osoba, která vypravila pohřeb, a to:

- » dítěti, které ke dni smrti bylo nezaopatřeným dítětem a splnilo další podmínky,
 - bylo na území České republiky hlášeno k trvalému pobytu podle zvláštního právního předpisu, jde-li o dítě - státního občana České republiky, nebo
 - mělo na území ČR trvalý pobyt, jde-li o cizince, podmínkou však je jeho bydliště na území ČR,
 - nemělo na území ČR trvalý pobyt, ale patří mezi osoby v zákoně definovaném v postavení osoby s vazbou na tzv. cizí prvek (dle § 3 odst. 2 a 3 zákona o státní sociální podpoře)

- » osobě, která ke dni smrti byla rodičem nezaopatřeného dítěte a splnila podmínky ve vztahu k trvalému pobytu a bydlišti na území ČR shodně jako v předchozím případě,
- » plodu po potratu nebo plodu po umělém přerušení těhotenství v případě, že bylo provedeno ze zdravotních důvodů postupem podle zákona o umělém přerušení těhotenství, a pokud plod byl vydán k pohřbení postupem podle zákona o pohřebnictví.

Podmínka trvalého pobytu a bydliště se nezjišťuje pro nárok na pohřebné, jestliže jde o dítě mrtvě narozené. Splňuje-li podmínky nároku na pohřebné více osob, náleží tato dávka jen jednou, a to osobě, která uplatní nárok na dávku jako první. Nárok na pohřebné vzniká dnem pohřbení.

Výše dávky pohřebného činí 5000 Kč a vyplácí se jednorázově.

O dávce pohřebného rozhoduje Úřad práce ČR, tj. KrP ÚP ČR, místně příslušná dle toho, kde oprávněná osoba žadatele na území České republiky bydlí, popř. kde je hlášena k trvalému pobytu. V území MSK pak KrP ÚP ČR v Ostravě, resp. její kontaktní pracoviště na území MSK. Formuláře žádostí a přístupy do klientských portálů jsou dostupné na stránkách MPSV a ÚP ČR: www.mpsv.cz/formulare#statni-socialni-podpora a www.uradprace.cz/statni-socialni-podpora

• SOCIÁLNÍ POHŘEB

S vypravením pohřbu souvisí také další možnost podpory u osob, které např. nemají příbuzné, kteří běžně vypravují pohřeb, a to tzv. **Sociální pohřeb** v souladu se zákonem č. 256/2001 Sb., o pohřebnictví.

V situaci, kdy osoba zemřelá nemá příbuzné, resp. osoby dědiců, kteří zpravidla vypraví pohřeb, pak přichází v úvahu tzv. sociální pohřeb. Obec dle trvalého pobytu osoby postupuje pak dle ustanovení § 3 vyhlášky MMR č. 277/2017 Sb., o postupu obce při zajištění slušného pohřbení, a to dle ustanovení § 31 zákona č. 256/2001 Sb., o pohřebnictví, a k provedení jeho ustanovení § 5 odst. 4.

Ministerstvo pro místní rozvoj (MMR) může účelně vynaložené náklady uhradit pouze na základě elektronicky podané žádosti obce, která vypravila pohřeb, prostřednictvím datové schránky MMR (ID 26iaava), s uvedením jména a data narození zemřelého, a dle instrukcí uvedených na webové stránce: www.mmr.gov.cz/cs/ministerstvo/pohrebnictvi/socialni-pohrby.

PRÁVA A POVINNOSTI SOUISEJÍCÍ S OCHRANOU PRÁV DÍTĚTE A NÁHRADNÍ RODINNOU PĚČÍ

Péče o děti vyžadující zvláštní pozornost je vymezena zejména zákonem č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí (dále „zákon o SPOD“), kde je v ustanovení § 1 odst. 1 uvedeno, že:

Orgán sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD), jímž je zejména obecní úřad obce s rozšířenou působností („OÚ ORP“) příslušný dle trvalého pobytu dítěte hájí právo dítěte na příznivý vývoj a řádnou výchovu, chrání oprávněné zájmy dítěte, pomáhá obnovit narušené funkce rodiny, a v neposlední řadě zabezpečuje náhradní rodinné prostředí pro dítě, které nemůže být vychovááno ve vlastní rodině. Další informace lze nalézt na stránkách Ministerstva práce a sociálních věcí a též Moravskoslezského kraje (MSK): www.mpsv.cz/rodina-a-ochrana-prav-deti a www.msk.cz/cs/temata/socialni/nahradni-rodinna-pece-4502/

V oblasti výkonu SPOD a náhradní rodinné péče poskytne potřebné poradenství zejména sociální pracovník příslušného OÚ ORP. Na území MSK lze kontakty na OÚ ORP nalézt na webové stránce MSK zde: www.msk.cz/cs/kraj/seznam-obci/seznam-obci-s-rozsirenou-pusobnosti-obce-iii-nebo-orp-v-moravskoslezskem-kraji-4856/

Ke krytí nákladů spojených s výkonem náhradní rodinné péče pečujícími osobami a osobami v evidenci osob k výkonu pěstounské péče na přechodnou dobu jsou poskytovány sociální dávky ze systému sociálně právní ochrany dětí dle zákona o SPOD, a to ze strany orgánu ÚP ČR. Jde o:

- **tzv. pěstounské dávky**

- » příspěvek na úhradu potřeb dítěte
- » odměna pěstouna
- » příspěvek při pěstounské péči
- » příspěvek při převzetí dítěte
- » příspěvek na zakoupení osobního motorového vozidla

Tyto dávky jsou poskytovány, pokud je dítě svěřeno do péče pečující osoby nebo jsou poskytovány osobě v evidenci k výkonu pěstounské péče na přechodnou dobu. Osoby pečující a osoby v evidenci k výkonu pěstounské péče a děti svěřené do péče těchto osob mají tak ze zákona nárok na dávky pěstounské péče, které nejsou testovány výší příjmů osob, ani posuzováním majetkových a sociálních poměrů.

- **sociální dávky pro tzv. mladé dospělé**

- » zaopatřovací příspěvek opakující se
- » zaopatřovací příspěvek jednorázový

Dávka – **zaopatřovací příspěvek jako opakovaná dávka**, není koncipována a označena za pěstounskou dávku, náleží zletilé nebo plně svéprávné fyzické osobě, které vznikne nárok na zaopatřovací příspěvek za kalendářní měsíc, pokud tato fyzická osoba po ukončení náhradní péče do věku max. 26 let věku je nezaopatřená (např. se dále připravuje na povolání studiem střední či vysoké školy), kdy v těchto případech je poskytována forma opakované dávky. Ani tato dávka není testována výší příjmů či posuzováním majetkových a sociálních poměrů.

Zaopatřovací příspěvek jednorázový náleží mladému dospělému při odchodu z náhradní péče po dosažení zletilosti, je vlastně jakousi náhradou za dřívější pěstounskou dávku - příspěvek při ukončení pěstounské péče.

Formy náhradní rodinné péče, výchovy a podmínky péče pro nárok na pěstounské dávky:

- **pěstounská péče** (pěstounem může být ustanovena osoba jak blízká, tak osoba bez příbuzenských vazeb k dítěti; takže dítě může být svěřeno soudem do tzv. nezprostředkované pěstounské péče prarodiče, ale také do péče pěstouna zprostředkovaného bez příbuzenských vazeb); u pěstounské péče nezanikají vztahy dítěte s původní rodinou, pěstoun ze své pozice pěstouna však nemá vyživovací povinnost vůči dítěti,
- **pěstounská péče na přechodnou dobu** (jedná se specifickou pěstounskou péčí, která je vždy zprostředkovanou úřadem); jde např. o dobu, po kterou rodič dítěte nemůže ze závažných důvodů o dítě pečovat, jde o krátkodobou pěstounskou péči netrvající déle než 1 rok, u pěstounské péče nezanikají vztahy dítěte s původní rodinou, pěstoun ze své pozice pěstouna nemá vyživovací povinnost vůči svěřenému dítěti,

- **poručenství** (poručník se dítěti ustanoví v situaci např. kdy jeho rodiče zemřeli nebo byli zbaveni či omezeni v rodičovské odpovědnosti, popř. soud rodičovskou odpovědnost pozastavil apod.; poručník má nárok na dávky stejně jako pěstoun za podmínky, kdy zároveň o dítě osobně pečuje a právně odpovídá za jeho výchovu); pokud dítě nemá alespoň jednoho rodiče a dosud nebyl poručník soudem ustanoven, který by vykonával rodičovskou odpovědnost, pak do doby ustanovení dítěti poručníka ze strany soudu, vykonává funkci poručníka tzv. ze zákona OSPOD, tj. OÚ ORP; u poručnické péče nezanikají vztahy dítěte s původní rodinou, poručník ze své pozice pěstouna či poručníka však nemá vyživovací povinnost vůči dítěti;
- **péče jiné fyzické osoby než rodiče** (situace péče ve svěřenectví dle § 953 občanského zákoníku, kdy rodiče nemohou dítěti zajistit potřebnou péči a dítě je svěřeno do péče tzv. jiné osoby; jinou osobou mohou být i prarodiče nebo jiní příbuzní), i zde vzniká nárok na některé pěstounské dávky.

Formy náhradní rodinné péče a výchovy, které nejsou spojeny s nárokem na pěstounské dávky:

- **osvojení** (mezi dítětem a náhradním rodičem jsou po osvojení vztahy jako mezi rodiči a dětmi; osvojením vzniká vyživovací povinnost mezi osvojencem a osvojitelem a zaniká vyživovací povinnost ze strany biologických příbuzných vůči dítěti osvojenému osvojitelem, osvojitel a dítě mají nárok na dávky jako v případě biologické rodiny, nemají však nárok na dávky náhradní rodinné péče pěstounské).

Podrobnější informace ke všem dávkám dle zákona o SPOD lze najít na těchto webových stránkách MPSV: www.mpsv.cz/nahradni-rodinna-pece

• DÁVKY PĚSTOUNSKÉ PÉČE (dle § 47e a násl. zákona o SPOD) k zajištění péče

- » **Příspěvek na úhradu potřeb dítěte** - nárok má (dle § 47f a násl. zákona o SPOD) nezletilé nezaopatřené dítě (a studující zletilé dítě, za předpokladu, že nadále žije s osobou dosavadního pěstouna v domácnosti) svěřené do pěstounské péče, příspěvek se vyplácí osobě pečující (do zletilosti dítěte, po dosažení zletilosti dítěti);

Výše příspěvku na úhradu potřeb dítěte (které není zdravotně postižené a tím závislé na pomoci jiné osoby) činí za kalendářní měsíc částku:

- 6290 Kč pro dítě ve věku do 6 let,
- 7750 Kč pro dítě ve věku od 6 do 12 let,
- 8870 Kč pro dítě ve věku od 12 do 18 let,
- 9220 Kč pro dítě ve věku od 18 do 26 let.

Jde-li o dítě, které je podle zákona o sociálních službách osobou závislou na pomoci jiné fyzické osoby, činí příspěvek na úhradu potřeb dítěte částku:

Dítě ve věku	Dítě ve stupni závislosti			
	I. (Lehká) Kč	II. (Středně těžká) Kč	III. (Těžká) Kč	IV. (Úplná) Kč
do 6 let	6 500	7 750	8 240	8 940
6 – 12 let	7 895	9 500	10 130	10 970
12 – 18 let	9 010	10 900	11 595	12 155
18 – 26 let	9 430	11 315	12 015	12 575

- » **Odměna pěstouna** - nárok na odměnu pěstouna, jako měsíčně se opakující peněžitou dávkou, má dle § 47i zákona o SPOD:
 - osoba pečující, která poskytuje dítěti zprostředkovanou pěstounskou péči (tím se má na mysli zprostředkované orgány sociálně-právní ochrany dětí),
 - a osoba v evidenci (tzv. pěstoun na přechodnou dobu),
 mají-li uzavřenu dohodu o výkonu pěstounské péče.

Výše dávky odměny pěstouna je navázána na koeficient minimální mzdy v závislosti na počtu svěřených dětí, jejich zdravotním stavu a typu pěstounské péče (zprostředkovaná dlouhodobá pěstounská péče nebo pěstounská péče na přechodnou dobu). Pěstoun na přechodnou dobu má nárok na různou výši dávky odměny pěstouna dle toho, zda aktuálně pečuje o dítě či nikoliv, nebo zda pečuje o více dětí.

Odměna pěstouna se pro účely zákonů upravujících daně z příjmů, pojistné na sociální zabezpečení a pojistné na všeobecné zdravotní pojištění považuje za příjem ze závislé činnosti. Příjemce odměny pěstouna je tak zdravotně i sociálně (resp. důchodově a nemocensky) pojištěn.

Při společné pěstounské péči manželů náleží dávka pěstounské péče jen jednomu z manželů určenému na základě dohody manželů, nejde-li o výjimku (viz v § 47i odst. 2 zákona o SPOD). Totéž platí i v případě společné pěstounské péče dvou osob nebo kdy jsou soudem dítěti jmenováni 2 poručníci, kteří o dítě osobně pečují.

- » **Příspěvek při pěstounské péči** - nárok na příspěvek při pěstounské péči má dle § 47ja zákona o SPOD osoba pečující poskytující dítěti:
 - nezprostředkovanou pěstounskou péči
 - péči v rámci tzv. svěřenectví, kdy dítě je svěřeno do péče pečující osoby dle § 953 občanského zákoníku, což vychází z § 47a odst. 1 zákona o SPOD,
 má-li však pečující osoba uzavřenu dohodu o výkonu pěstounské péče.

Zpravidla jde o tzv. příbuzenskou pěstounskou nebo svěřeneckou péči, kdy např. je dítě svěřeno do péče prarodiče či jiného příbuzného. Tato dávka nepodléhá odvodům na sociální a zdravotní pojištění a dani z příjmů. V některých případech je osoba s nárokem na příspěvek při pěstounské péči pojištěna zdravotně i sociálně (resp. důchodově a nemocensky). Příspěvek při pěstounské péči není považován za výkon výdělečné činnosti.

Nárok na příspěvek při péči má pečující osoba též tehdy, jestliže nezaopatřené dítě, které jí bylo svěřeno do péče, nemá po dosažení zletilosti nárok na příspěvek na úhradu potřeb dítěte jen proto, že požívá důchod z důchodového pojištění, jehož výše je stejná nebo vyšší než tento příspěvek na úhradu potřeb dítěte. Pro trvání nároku na dávku po dosažení zletilosti je potřeba, aby dítě bylo stále považováno za nezaopatřené (např. studující).

Výše této dávky se odvíjí od násobku životního minima a počtu svěřených dětí, jejich zdravotního stavu a existence subsidiární vyživovací povinnosti (např. prarodičů k vnoučatům apod.).

- » **Příspěvek při převzetí dítěte** - nárok na příspěvek při převzetí dítěte má dle § 47i zákona o SPOD osoba pečující, která převzala dítě do péče; příspěvek při převzetí dítěte, jde-li o totéž dítě, náleží osobě pečující jen jednou.

Výše příspěvku při převzetí dítěte činí, jde-li o dítě ve věku

- do 6 let 10800 Kč,
- od 6 let do 12 let 12150 Kč,
- od 12 let do 18 let 13500 Kč.

- » **Příspěvek na zakoupení osobního motorového vozidla** - nárok na příspěvek na zakoupení osobního motorového vozidla má dle § 47n zákona o SPOD osoba pečující, která má v péči nejméně 3 děti nebo má nárok na odměnu pěstouna z důvodu péče o 3 děti, včetně zletilých nezaopatřených dětí, jež zakládají osobě pečující nárok na odměnu pěstouna, pokud zakoupila osobní motorové vozidlo (dále jen „motorové vozidlo“) nebo zajistila nezbytnou celkovou opravu motorového vozidla a toto vozidlo nepoužívá pro výdělečnou činnost.

Výše příspěvku na zakoupení motorového vozidla činí 70 % pořizovací ceny motorového vozidla nebo prokázaných výdajů na opravy, nejvýše však 100 000 Kč. Součet těchto příspěvků poskytnutých osobě pečující v období posledních 10 kalendářních let přede dnem podání žádosti nesmí přesáhnout 200 000 Kč.

• DÁVKY PRO TZV. MLADÉ DOSPĚLÉ (§ 50b a násl. zákona o SPOD) k zajištění péče

» **Zaopatřovací příspěvek opakující se**

Nárok na zaopatřovací příspěvek opakující se (dle § 50b odst. 1 zákona o SPOD) má zletilá nebo plně svéprávná fyzická osoba mladého dospělého, který odchází z ústavních zařízení, z pěstounské či poručenské péče.

Výše příspěvku činí 17 250 Kč měsíčně a může být vyplácen nejdéle do 26 let věku nezaopatřeného mladého dospělého. Jestliže se mladému dospělému vyplácí důchod z důchodového pojištění, náleží mu zaopatřovací příspěvek opakovaný, jen je-li vyšší, a to ve výši rozdílu mezi zaopatřovacím příspěvkem a důchodem.

Jednou z podmínek nároku na zaopatřovací příspěvek opakující se je povinnost mladého dospělého spolupracovat se sociálním kurátorem obecního úřadu obce s rozšířenou působností, který ve spolupráci s mladým dospělým zpracovává individuální plán. O vypracování individuálního plánu může dítě požádat nejdříve 6 měsíců před dosažením plné svéprávnosti. Je-li individuální plán mladého dospělého vypracováván před dosažením plné svéprávnosti dítěte (svéprávnost se nabyvá zpravidla zletilostí v 18 letech věku), poskytuje součinnost při jeho vypracování také OSPOD, resp. OÚ ORP, který dítě vede v evidenci podle § 54 zákona o SPOD. V průběhu poskytování dávky se tento individuální plán vyhodnocuje a v případě potřeby je aktualizován.

» **Zaopatřovací příspěvek jednorázový**

Byl-li mladý dospělý ke dni, který bezprostředně předcházela dni nabytí jeho zletilosti nebo dni nabytí jeho plné svéprávnosti, v péči zakládající nárok na zaopatřovací příspěvek, a není-li ke dni nabytí plné svéprávnosti nezaopatřeným dítětem nebo přestal-li splňovat podmínky pro vznik nároku na opakující se zaopatřovací příspěvek podle § 50b zákona o SPOD, náleží mu jednorázový zaopatřovací příspěvek.

Zaopatřovací příspěvek jednorázový mladému dospělému nenáleží, byla-li mu poskytnuta věcná pomoc nebo jednorázový peněžitý příspěvek podle zákona o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy.

Výška příspěvku činí 28 750 Kč, vyplácí se jedné oprávněné osobě pouze jednou.

O přiznání všech uvedených dávek pěstounské péče a zaopatřovacích příspěvků pro mladé dospělé lze žádat u ÚP ČR, osoby s trvalým pobytem na území MSK mohou uplatnit žádosti u kteréhokoliv pracoviště KrP ÚP ČR v území MSK. Podrobnější informace i formuláře pro pěstounské dávky i zaopatřovací příspěvky jsou přístupné i na těchto webových stránkách MPSV: www.mpsv.cz/davky-pestounske-pece-a-zaopatrovaci-prispevky-pro-mlade-dospele

ZDRAVOTNÍ POSTIŽENÍ – DLOUHODOBÁ POMOC A PÉČE POSKYTOVANÁ OSOBĚ ZDRAVOTNĚ POSTIŽENÉ:

Zdravotní postižení, resp. dlouhodobý nepříznivý zdravotní stav, je u osob kompenzováno podporou a pomocí jak kontinuální (opakující se po určitou dobu či trvale dle charakteru zdravotního postižení a jeho funkčních dopadů do života osoby) tak jednorázové účelovou pomocí, a to v rámci těchto systémů sociálních dávek:

- **Dlouhodobé ošetřovné** (pomoc po určitou dobu) dle § 41 a násl. zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, na zajištění péče o osobu, jejíž zdravotní stav vyžaduje péči po delší dobu, než je odpůrná doba nemocenské dávky - příspěvku při ošetřování člena rodiny (tj. pokud nestačí kratší doba ošetřování a poskytování dávky ošetřovného po dobu 9 – 16 dnů). Dlouhodobé ošetřovné je právě určeno pro sociální situace spojené s nepříznivým zdravotním stavem a potřebou delší péče o tyto osoby, kdy je poskytováno dlouhodobé ošetřovné po dobu až 3 měsíců. Příjemcem dávky je zde osoba pečující - pojištěnec nemocenského pojištění. Plátcem dávky je ÚSSZ.
- **Příspěvek na péči**, jako kontinuální a zpravidla trvalá podpora, je poskytována osobám zdravotně postiženým prostřednictvím dávky ze systému sociálních služeb – příspěvek na péči. Je poskytován osobě pečované dle § 7 a násl. zákona o sociálních službách č. 108/2006 Sb., a mnohdy poté, kdy byla dosud poskytována dávka dlouhodobého ošetřovného, když nebylo zřejmé, jak se zdravotní stav pečované osoby bude v čase vyvíjet. Příjemcem dávky příspěvku na péči je sama osoba zdravotně postižená (pečovaná osoba). Plátcem dávky je ÚP ČR.
- **Sociální dávky účelové pomoci** (jednorázové či opakované) zaměřené na zajištění specifických, zpravidla trvalých potřeb osob zdravotně postižených a jsou poskytovány buď jako opakované měsíční dávky nebo jednorázové příspěvky, a to dle zákona č. 329/2011 Sb., o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením. Tyto dávky jsou poskytovány ze strany ÚP ČR. Příjemcem těchto dávek je vždy osoba se zdravotním postižením.

U sociálních dávek, jejichž účelem je podpora osob se zdravotním postižením je zpravidla zvláštní úprava pro podávání písemných žádostí o dávky. Např. ÚP ČR zahájí řízení z úřední moci nebo je žádost podána za součinnosti příbuzných s podporou ze strany správních orgánů (ÚP ČR, ÚSSZ apod.) dle individuální situace a možností ustanovit osobě opatrovníka.

K jednotlivým formám pomoci prostřednictvím dávek lze uvést tyto další informace:

• DLOUHODOBÉ OŠETŘOVNÉ:

Účelem této **pojistné dávky** dlouhodobého ošetřovného ze systému nemocenského pojištění dle § 41a zákona o NP je umožnit osobám, které vykonávají výdělečnou činnost (ať už jako zaměstnanci či OSVČ), pečovat o své blízké v době:

- » kdy k zajištění péče nevystačí pečující osobě (pojištěné nemocensky) využití doby péče formou krátkodobého ošetřovného (tj. 9 – 16 dnů), tj. příspěvku při ošetřování člena rodiny,
- » a zároveň dosud u pečováné osoby nemuselo dojít k posouzení a zjištění, že by bylo zapotřebí kontinuální péče, a to z důvodu nepříznivého zdravotního stavu, jež má trvat nebo trvá déle než 1 rok, tj. osoba pečováná není např. dosud posouzena a označena za osobu závislou na pomoci jiné osoby dle § 7 zákona č. 108/2006 Sb. o sociálních službách a není tak příjemcem příspěvku na péči podle zákona o sociálních službách. Časté jsou tedy situace, kdy dojde k nenadálé změně a ke zhoršení zdravotního stavu osoby a je potřeba péči o takovou osobu zajistit péčí zaměstnance s nárokem na dlouhodobé ošetřovné. Vznik nároku na dlouhodobého ošetřovné však může nastat i souběžně s již poskytováním kontinuální dávky příspěvku na péči.

V této situaci vzniku potřeby péče tak přichází do úvahy možnost – využít poměrně novou dávku – **dlouhodobé ošetřovné**, které se uplatňuje u ÚSZ (zaměstnanec prostřednictvím svého zaměstnavatele). Jde tedy o jakýsi přechodový můstek mezi krátkodobou a kontinuální trvalou péčí, tj. přechod mezi dávkami nemocenského pojištění pečujícího (příspěvek při ošetřování člena rodiny resp. domácnosti) a dávkami sociální pomoci nevyžadující podmínku pojištění, kdy příjemcem je naopak osoba pečováná (příspěvek na péči dle zákona o sociálních službách). U dlouhodobého ošetřovného jsou stanoveny podmínky jednak pro

ošetřovanou osobu a jednak i pro osobu ošetřující. Poskytování dlouhodobého ošetřovného osobě ošetřující nebrání souběhu s poskytováním příspěvku na péči osobě pečované.

Nárok na dlouhodobé ošetřovné má pojištěnec, který pečuje o osobu potřebující poskytování dlouhodobé péče v domácím prostředí a nevykonává v zaměstnání, z něhož dlouhodobé ošetřovné náleží, nebo v jiném zaměstnání práci, jde-li o zaměstnance, ani osobně nevykonává samostatnou výdělečnou činnost, jde-li o osobu samostatně výdělečně činnou.

Ošetřovanou osobou (pečovanou osobou) se pro účely dlouhodobého ošetřovného rozumí:

» **fyzická osoba**, u které zároveň platí, že:

- u ní došlo k závažné poruše zdraví, která si vyžádala hospitalizaci, při níž byla poskytována léčebná péče alespoň 4 kalendářní dny po sobě jdoucí, nejde-li o akutní lůžkovou péči standardní poskytovanou ošetřované osobě za účelem provedení zdravotních výkonů, které nelze provést ambulantně; za den hospitalizace se považuje též den přijetí ošetřované osoby do zdravotnického zařízení poskytovatele zdravotních služeb lůžkové péče a den propuštění z takového zařízení,
- a je předpoklad, že její zdravotní stav po propuštění z hospitalizace do domácího prostředí bude nezbytně vyžadovat poskytování dlouhodobé péče po dobu alespoň 30 kalendářních dnů.

» **Ošetřovanou osobou** se pro účely dlouhodobého ošetřovného dále rozumí i fyzická osoba v inkurabilním stavu, který vyžaduje poskytování paliativní péče a dlouhodobé péče v domácím prostředí; v tomto případě se podmínka hospitalizace nevyžaduje.

Podmínkou nároku na dlouhodobé ošetřovné je, že pojištěnec (pečující osoba) je ve vztahu k ošetřované osobě dle § 41a zákona o NP.

Nárok na tuto dávku vzniká za splnění podmínky délky trvání pojištění jak u zaměstnance, tak u osoby OSVČ bezprostředně před potřebou dlouhodobé péče. Pojištěnci může vzniknout nárok na další dlouhodobé ošetřovné (tj. opakované), jak blíže stanoví § 41a a § 41d zákona o NP. Některým pojištěncům však nárok na dlouhodobé ošetřovné nevzniká (dle § 41c zákona č. 187/2006 Sb.).

Podpůrčí doba (doba poskytování) u dlouhodobého ošetřovného začíná prvním dnem vzniku potřeby dlouhodobé péče dle posouzení lékaře a končí dnem, v němž končí tato potřeba péče; podpůrčí doba však trvá nejdéle 90 kalendářních dnů a dávka je vyplácena za kalendářní dny. V jednom kalendářním dnu může poskytovat dlouhodobou péči s nárokem na dlouhodobé ošetřovné jen jeden oprávněný. Pokud rozhodnutí o vzniku potřeby dlouhodobé péče nebylo vydáno v den propuštění ošetřované osoby z hospitalizace, rozhodne ošetřující lékař poskytovatele zdravotních služeb lůžkové péče o vzniku potřeby dlouhodobé péče do 3 pracovních dnů ode dne podání žádosti. Žádost lze podat do 8 dnů po dni propuštění ošetřované osoby z hospitalizace.

Výše dlouhodobého ošetrového za kalendářní den činí 60 % denního vyměřovacího základu.

Více informací lze dohledat na webových stránkách ČSSZ nebo MPSV: www.cssz.cz/web/cz/dlouhodobě-osetrovne a www.mpsv.cz/nemocenske-pojisteni#davkovy_system_nemocenskeho_pojisteni

• PŘÍSPĚVEK NA PÉČI

Příspěvek na péči představuje zajištění zdrojů pro kontinuální péči o osoby, jejichž schopnosti zajistit si své základní životní potřeby vlastními silami jsou omezeny v důsledku nepříznivého zdravotního stavu či pokročilého věku. Jde o opakovanou peněžitou dávkou poskytovanou dle § 7 zákona o sociálních službách a je určen osobám, které z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu potřebují pomoc jiné fyzické osoby při zvládání základních životních potřeb, **jde tak o osoby závislé na pomoci jiné fyzické osoby**. Závislost osob na pomoci se rozlišuje ve 4 stupních rozsahu potřebné pomoci a dle stupně závislosti je poskytována i výše dávky příspěvku na péči.

Z poskytnutého příspěvku na péči, jehož příjemcem je osoba pečovaná, pak tato osoba hradí pomoc, kterou jí může poskytovat buď:

- » osoba blízka (jak ji vymezuje zpravidla občanský zákoník),
- » asistent sociální péče (tj. pomoc dle § 83 zákona o sociálních službách), resp. jiná fyzická osoba na základě vždy písemné smlouvy osoby pečující s osobou pečovanou (popř. podepsanou obecním úřadem obce s rozšířenou působností dle § 91 odst. 6 zákona o sociálních službách, pokud osoba pečovaná není plně schopna uvědomělého samostatného jednání a nemá zákonného zástupce či opatrovníka),
- » poskytovatelé sociálních služeb registrovaní příslušným KÚ, mezi které patří i další subjekty zapsané do registru poskytovatelů sociálních služeb, a to dětský domov, zdravotnické zařízení vykonávající sociální hospitalizaci nebo speciální lůžkové zdravotnické zařízení hospicového typu (o poskytování pomoci je vždy sepsána písemná smlouva, popř. podepsaná obecním úřadem obce s rozšířenou působností dle § 91 odst. 6 zákona o sociálních službách, pokud osoba pečovaná není plně schopna uvědomělého samostatného jednání k sepsání smlouvy s poskytovatelem služby a nemá zákonného zástupce či soudem ustanoveného opatrovníka).

Nárok na příspěvek na péči má dle § 7 a násl. zákona o sociálních službách osoba starší 1 roku, která z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu potřebuje pomoc jiné fyzické osoby při zvládání 10 základních životních potřeb v rozsahu stanoveném stupněm závislosti. Tyto stupně závislosti se hodnotí podle počtu základních životních potřeb, které tato osoba není schopna bez cizí pomoci zvládat. Při posuzování stupně závislosti osoby se hodnotí schopnost zvládat tyto základní životní potřeby: mobilita, orientace, komunikace, stravování, oblékání a obouvání, tělesná hygiena, výkon fyziologické potřeby, péče o zdraví, osobní aktivity a péče o domácnost (péče o domácnost se neposuzuje u osob do 18 let). Bližší

vymezení a způsob hodnocení podmínek při posuzování stupně závislosti na pomoci stanoví vyhláška MPSV č. 505/2006 Sb., k provedení některých ustanovení zákona o sociálních službách.

Výše příspěvku na péči pro osoby do 18 let věku činí za kalendářní měsíc:

- » 3 300 Kč, jde-li o stupeň I (lehká závislost) **od 1.1.2026 - 4 900 Kč**,
- » 7 400 Kč, jde-li o stupeň II (středně těžká závislost) **od 1.1.2026 - 8 200 Kč**,
- » 16 100 Kč, jde-li o stupeň III (těžká závislost),
- » v případě, že jde o stupeň IV (úplná závislost),
 - 23 000 Kč, pokud osobě poskytuje pomoc poskytovatel pobytových sociálních služeb podle § 48, § 50 až § 52 zákona o sociálních službách, (domov pro osoby zdravotně postižené, domov se zvláštním režimem, chráněné bydlení, sociální služby poskytované ve zdravotnických zařízeních lůžkové péče)
 - 27 000 Kč v ostatních případech.

Výše příspěvku na péči pro osoby starší 18 let činí za kalendářní měsíc

- » 880 Kč, jde-li o stupeň I (lehká závislost) **od 1.1.2026 - 1 300 Kč**,
- » 4 900 Kč, jde-li o stupeň II (středně těžká závislost) **od 1.1.2026 - 5 400 Kč**,
- » 14 800 Kč, jde-li o stupeň III (těžká závislost),
- » v případě, že jde o stupeň IV (úplná závislost),
 - 23 000 Kč, pokud osobě poskytuje pomoc poskytovatel pobytových sociálních služeb podle § 48 až § 52 zákona o sociálních službách (domov pro osoby zdravotně postižené, domov pro seniory, domov se zvláštním režimem, chráněné bydlení, sociální služby poskytované ve zdravotnických zařízeních lůžkové péče)
 - 27 000 Kč v ostatních případech.

Zvýšení příspěvku na péči náleží (dle § 11 a § 12):

Částky příspěvku uvedené výše se při splnění dalších podmínek podle § 12 zákona o sociálních službách zvyšují o 2000 Kč za kalendářní měsíc.

- nezaopatřenému dítěti do 18 let věku, kterému náleží příspěvek,
- rodiči, kterému náleží příspěvek, a který pečuje o nezaopatřené dítě do 18 let věku, jestliže rozhodný příjem oprávněné osoby a osob s ní společně posuzovaných je nižší než dvojnásobek částky životního minima oprávněné osoby a osob s ní společně posuzovaných podle zákona o životním a existenčním minimu (zákon č. 110/2006 Sb., v platném znění).

Výjimkou je dítě (u jehož příspěvku ke zvýšení dávky nedojde):

- kterému náleží příspěvek na úhradu potřeb dítěte ze systému dávek pěstounské péče podle zákona o sociálně-právní ochraně dětí;
- jemuž nenáleží příspěvek na úhradu potřeb dítěte, protože požívá důchod z důchodového pojištění, který je stejný nebo vyšší než tento příspěvek,
- které je v plném příjém zaopatření zařízení pro péči o děti nebo mládež.

Účelem dávky příspěvku na péči je poskytovat osobě podporu a finanční pomoc při zabezpečení potřeby sociální péče o ni. Osoba, která není schopna si zajistit své potřeby svými silami, se tak nachází v sociální nouzi. Dávka je určena na úhradu poskytovaných sociálních služeb a případně neformální péče (např. rodiny nebo asistenta sociální péče). Sociální služby poskytují zařízení a zpravidla soukromoprávní subjekty, které jsou k tomuto účelu zapsány v registru poskytovatelů sociálních služeb. Kontakty poskytovatelů sociálních služeb jsou na těchto webových stránkách registru poskytovatelů sociálních služeb: www.mpsv.cz/registr-poskytovatelu-sluzeb

Řízení o přiznání příspěvku se zahajuje na základě písemné žádosti podané na tiskopisu předepsaném MPSV, bližší informace jsou zde: www.mpsv.cz/prispevek-na-peci. Pokud není osoba schopna jednat samostatně a nemá zástupce, zahajuje se řízení o příspěvku z úřední moci. Žádost se podává pro osoby s trvalým pobytem v MSK u KrP ÚP ČR Ostrava na kontaktním pracovišti v území MSK. Formuláře žádosti o dávku příspěvek na péči jsou k dispozici na kontaktních pracovištích ÚP ČR nebo na Integrovaném portálu MPSV, resp. na webových stránkách MPSV či ÚP ČR: www.uradprace.cz/prispevek-na-peci; a www.mpsv.cz/formulare#prispevek-na-peci.

• ÚČELOVÉ DÁVKY PRO OSOBY SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM

Jde o dávky určené na konkrétní účel pro osoby se zdravotním postižením, které mají řešit sociální situaci osoby, jejíž zdravotní stav vyžaduje zmírnění sociálních dopadů na jejich životní potřeby, popř. jejich zajištění pracovního uplatnění. Pomoc a podpora je poskytována prostřednictvím příspěvků (dávek) a průkazu pro osoby zdravotně postižené dle zákona č. 329/2011 Sb., o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením. Bližší podmínky jsou pak stanoveny v prováděcí vyhlášce MPSV č. 388/2011 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením.

Účelové dávky, které jsou poskytovány ze systému dávek, a další výhody pro osoby se zdravotním postižením, jsou tyto:

- » příspěvek na mobilitu
- » příspěvek na zvláštní pomůcku
- » průkaz osoby se zdravotním postižením

Více informací a formuláře k žádostem o dávky a průkaz lze vyhledat na webových stránkách MPSV a ÚP ČR: www.uradprace.cz/davky-pro-osoby-se-zdravotnim-postizenim3 a www.mpsv.cz/formulare#osoby-se-zdravotnim-postizenim

K jednotlivým účelově poskytovaným dávkám nyní podrobněji:

» Příspěvek na mobilitu

Nárok na příspěvek na mobilitu má dle § 6 a násl. zákona č. 329/2011 Sb., osoba starší 1 roku, která má nárok na průkaz osoby se zdravotním postižením označený symbolem „ZTP“ nebo „ZTP/P“, který byl přiznán podle předpisů účinných od 1. ledna 2014, opakovaně se v kalendářním měsíci za úhradu dopravuje nebo je dopravována a nejsou jí poskytovány pobytové sociální služby podle zákona o sociálních službách v domově pro osoby se zdravotním postižením, v domově pro seniory, v domově se zvláštním režimem nebo ve zdravotnickém zařízení ústavní péče. Splnění podmínky opakovaného dopravování za úhradu prokazuje žadatel čestným prohlášením. Z důvodů hodných zvláštního zřetele může být příspěvek na mobilitu přiznán i osobě, které jsou poskytovány výše uvedené pobytové sociální služby, pokud splňuje ostatní podmínky.

Výše dávky:

→ 900 Kč měsíčně.

→ 2900 Kč za kalendářní měsíc pro osobu, která využívá po celý kalendářní měsíc zdravotnický prostředek pro dlouhodobou domácí oxygenoterapii nebo zdravotnický prostředek pro domácí plicní umělou ventilaci, a tuto skutečnost KrP ÚP ČR prokázala potvrzením příslušné zdravotní pojišťovny.

» Příspěvek na zvláštní pomůcku

Nárok na příspěvek na zvláštní pomůcku má dle § 9 a násl. zákona č. 329/2011 Sb. poskytovaná osoba se zdravotním postižením charakteru dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu uvedeným v příloze zákona č. 329/2011 Sb., a zároveň platí, že její zdravotní stav nevylučuje přiznání tohoto příspěvku. Za dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav se pro účely tohoto zákona považuje nepříznivý zdravotní stav, který podle poznatků lékařské vědy trvá nebo má trvat déle než 1 rok.

Nárok na příspěvek na zvláštní pomůcku poskytovaný na pořízení motorového vozidla nebo speciálního zádržního systému má osoba, která má:

→ těžkou vadu nosného nebo pohybového ústrojí,

→ autistickou poruchu s těžkým funkčním postižením anebo

→ těžkou nebo hlubokou mentální retardaci.

Podmínky pro poskytnutí příspěvku na zvláštní pomůcku jsou dále odvislé od věku osoby, zdravotního postižení a příjmu osoby či osob s ní společně posuzovaných.

Je-li příspěvek na zvláštní pomůcku poskytován na pořízení motorového vozidla, je rovněž podmínkou, že se osoba opakovaně v kalendářním měsíci dopravuje a že je schopna řídit motorové vozidlo nebo je schopna být převážena motorovým vozidlem; splnění podmínky opakovaného dopravování prokazuje žadatel čestným prohlášením.

Je-li příspěvek na zvláštní pomůcku poskytován na zařízení svislé zdvihací plošiny, šikmé zvedací plošiny, schodišťové sedačky nebo stropního zvedacího systému, je rovněž podmínkou souhlas vlastníka nemovitosti s provedením instalace tohoto zařízení a jeho provozem, není-li vlastníkem nemovitosti osoba, které je tento příspěvek poskytován. Souhlas vlastníka nemovitosti může být nahrazen rozhodnutím soudu.

Nárok na příspěvek na zvláštní pomůcku má osoba, která má:

- těžkou vadu nosného nebo pohybového ústrojí,
- těžké zrakové postižení,
- těžké sluchové postižení,
- zdravotní postižení interní povahy způsobující těžké omezení pohyblivosti,
- zdravotní postižení odůvodňující přiznání příspěvku na zvláštní pomůcku na zařízení motorového vozidla nebo speciálního zádržního systému, která jsou uvedena v příloze zákona č. 329/2011 Sb.

Zdravotní stav vylučující přiznání příspěvku na zvláštní pomůcku (kontraindikace):

- duševní poruchy, poruchy chování a poruchy intelektu se závažnou poruchou, s narušením rozpoznávacích a ovládacích schopností, stavy závislosti na návykové látce nebo návykových látkách, způsobují-li nemožnost užívání pomůcky,
- hluchoněmlost; tato kontraindikace platí jen ve vztahu k vodícímu psovi,
- těžká polyvalentní alergie a alergie na zvířecí srst; tato kontraindikace platí jen ve vztahu k vodícímu psovi.

Podmínkou pro poskytnutí příspěvku na zvláštní pomůcku dále je, že:

- osoba je starší:
 - ~ 3 let, je-li tento příspěvek poskytován na zařízení motorového vozidla, schodolezu, stropního zvedacího systému, svislé zdvihací plošiny, šikmé zvedací plošiny, schodišťové sedačky nebo na úpravu bytu,
 - ~ 15 let, je-li tento příspěvek poskytován na zařízení vodícího psa, nebo
 - ~ 1 roku v ostatních případech,
- zvláštní pomůcka umožní osobě sebeobsahu nebo ji potřebuje k realizaci pracovního uplatnění, k přípravě na budoucí povolání, k získávání informací, vzdělávání anebo ke styku s okolím; přitom se přihlíží i k dalším pomůckám, zdravotnickým prostředkům, úpravám a předmětům, které osoba využívá,
- osoba může zvláštní pomůcku využívat ve svém sociálním prostředí.

Seznam druhů a typů zvláštních pomůcek, na které je dávka určena, je obsažen ve vyhlášce MPSV č. 388/2011 Sb. Příspěvek se poskytuje i na pomůcku, která ve vyhlášce uvedena není, a to za podmínky, že jí ÚP ČR posoudí jako srovnatelnou s některou z pomůcek, která je v uváděné vyhlášce uvedena a bude plnit účel.

Stanovení výše příspěvku na zvláštní pomůcku:

Zákon rozlišuje, zda jde o pomůcku v ceně výše do nebo nad 10 000 Kč a má speciální úpravu pro motorové vozidlo. Výše příspěvku na pořízení zvláštní pomůcky, jejíž cena je vyšší než 10 000 Kč, se stanoví tak, aby spoluúčast osoby činila 10 % z předpokládané nebo již zaplacené ceny zvláštní pomůcky. Maximální výše příspěvku na zvláštní pomůcku činí 350 000 Kč, s výjimkou příspěvku na zvláštní pomůcku poskytovaného na pořízení svislé zdvihací plošiny nebo šikmé zvedací plošiny, jehož maximální výše činí 500 000 Kč.

» **Průkaz osoby se zdravotním postižením:**

Nárok na průkaz osoby se zdravotním postižením má dle § 34 a násl. zákona č. 329/2011 Sb. osoba starší 1 roku s:

- tělesným,
- smyslovým nebo
- duševním postižením

charakteru dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu, které podstatně omezuje její schopnost pohyblivosti nebo orientace,

- včetně osob s poruchou autistického spektra.

Zákon rozlišuje tři úrovně průkazu s ohledem na závažnost zdravotního postižení:

- Nárok na průkaz osoby se zdravotním postižením označený symbolem „**TP**“ (**průkaz TP**) má osoba se středně těžkým funkčním postižením pohyblivosti nebo orientace, včetně osob s poruchou autistického spektra.
- Nárok na průkaz osoby se zdravotním postižením označený symbolem „**ZTP**“ (**průkaz ZTP**) má osoba s těžkým funkčním postižením pohyblivosti nebo orientace, včetně osob s poruchou autistického spektra.
- Nárok na průkaz osoby se zdravotním postižením označený symbolem „**ZTP/P**“ (**průkaz ZTP/P**) má osoba se zvláště těžkým funkčním postižením nebo úplným postižením pohyblivosti nebo orientace s potřebou průvodce, včetně osob s poruchou autistického spektra.

Z oprávnění prokazovat se průkazem osob se zdravotním postižením plynou další benefity, které z něj vyplývají, a to např. v rámci daňových úlev, v pracovních oblastech, slev u soukromoprávních subjektů. Mezi významné benefity patří speciální označení motorového vozidla pro účely např. parkování osob se zdravotním postižením dle § 67 zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích, kdy udělení označení „*parkovací průkaz pro osoby se zdravotním postižením*“ má v kompetenci obecní úřad obce s rozšířenou působností příslušný dle trvalého pobytu osoby se zdravotním postižením (držitele vydaného průkazu). Parkovací průkaz pro osoby se zdravotním postižením vydá příslušný obecní úřad obce s rozšířenou působností osobě, která je držitelem průkazu ZTP s výjimkou postižených úplnou nebo praktickou hluchotou nebo držitelem průkazu ZTP/P.

Řízení o přiznání průkazu osoby se zdravotním postižením se zahajuje na základě písemné žádosti podané na tiskopisu předepsaném MPSV.

O dávkách nebo o průkazu rozhoduje ÚP ČR. Žádost o dávky a výhody u osob z regionu MSK může osoba podat u jednotlivých kontaktních pracovišť KrP ÚP ČR v Ostravě v území MSK na předepsaném formuláři. Ten lze vyzvednout u kontaktního pracoviště nebo na webových stránkách MPSV: www.mpsv.cz/formulare#osoby-se-zdravotnim-postizenim a www.uradprace.cz/davky-pro-ozp

NÍZKÉ PŘÍJMY A HMOTNÁ NOUZE OSOB

V situaci, kdy jednotlivec nebo rodina nemají dostatečné finanční prostředky k zabezpečení základní obživy a dalších základních životních potřeb (tj. pro zabezpečení zejména stravy, oděvu a hygieny), dále k bydlení a při mimořádných situacích (událostech), pak v tomto případě napomáhá k řešení některých životních situací systém dávek, který má pomoci osobám řešit tzv. hmotnou nouzi dle čl. 30 odst. 2 Listiny základních práv a svobod č. 2/1993 Sb.. Nepříznivá sociální situace osob, existence nebo ohrožení tzv. „hmotnou nouzí“, je řešena dvěma systémy sociálního zabezpečení ČR, a to dávkami opakovanými a jednorázovými:

- **Dávkou státní sociální pomoci** (dle zákona č. 151/2025 Sb., o dávce státní sociální pomoci, jako měsíčně opakovanou dávkou. Jde o zcela novou dávkovou pomoc, jejíž účinnost nastala od 1. října 2025.
- **Dávkou mimořádné okamžité pomoci** dle zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, jako dávkou jednorázovou v několika zákonem definovaných a specifických situacích.

Osoba či rodina je zabezpečována těmito dávkami tehdy, když si příjem zvýšit vzhledem ke svému věku, zdravotnímu stavu nebo z jiných vážných důvodů vlastním přičiněním nemohou a ani její celkové sociální a majetkové poměry neumožňují uspokojení základních životních potřeb na úrovni ještě přijatelné pro společnost.

Obě tyto sociální dávky:

- » opakovaná dávka státní sociální pomoci (tzv. „Superdávka“ popř. označovaná i DSSP)
- » jednorázově poskytovaná dávka mimořádné okamžité pomoci (tzv. „MOP“),

řešící nedostatek příjmů osoby jsou poskytovány ze strany ÚP ČR, jde o tzv. nepojistné sociální dávky. Nedílnou součástí je individuální sociální práce s klienty a poradenství, které provádí sociální pracovníci ÚP ČR. V rámci systému pomoci v hmotné nouzi plní v rámci sociální práce a poradenství podstatnou úlohu též sociální pracovníci pověřených obecních úřadů, obecních úřadů obcí s rozšířenou působností a újezdních úřadů.

• DÁVKA STÁTNÍ SOCIÁLNÍ POMOCI (DSSP)

Dávka státní sociální pomoci nahradila 4 dosavadní dávky pro osoby s nízkými příjmy, a to v členění dle právní úpravy 2 systémů sociálních dávek poskytovaných dle:

- » **zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře**, přičemž v tomto systému se testovaly pouze příjmy a šlo o opakované dávky:
 - příspěvek na bydlení (PhB) a
 - přídavek na dítě (PhD)

Tyto uvedené 2 dávky bylo možné žádat i zpětně až 3 měsíce, systém především posuzoval příjmy, a to zpravidla zaúčtované,

- » **zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi**, přičemž v tomto systému se testovaly nejen příjmy osob, ale i majetek, zdravotní stav, sociální poměry, pracovní aktivity, pohledávky, zapojení do veřejné služby a další skutečnosti, šlo o tyto dávky:
 - doplatek na bydlení (DnB)
 - příspěvek na živobytí (PhŽ)

Tyto 2 dávky nebylo možné žádat zpětně, nárok vznikl nejdříve od měsíce podání žádosti, posuzoval se jen skutečně vyplacený příjem, nepřihlíželo se však ke srážkám z exekucí a výkonu rozhodnutí apod. nebo ke splátkám úvěrů, hypoték apod. Započítal se tedy např. důchod v plné výši, přesto, že z něj byla exekučně srážena částka dluhů.

Tyto 4 výše uvedené dávky ze dvou dávkových systémů již nelze od 1. 10. 2025 u ÚP ČR žádat a nahrazuje je jedna dávka státní sociální pomoci (tzv. Superdávka) dále také „DSSP“. Přečodné období uvedené změny 4 samostatných dávek na 1 dávku státní sociální pomoci bude trvat od 1. 10. 2025 do 30. 4. 2026.

Jak uvádí i webové stránky MPSV k dávce státní sociální pomoci:

„Stávajícím klientům dosavadních dávek, kteří si včas podají žádost o superdávku (tj. do konce roku 2025), budou původní dávky ve výši nároku za září 2025 i nadále vypláceny po celou dobu řízení o novou dávku, a to až do výplaty první superdávky (u dávek hmotné nouze může dojít k přehodnocení). Pokud u klienta došlo v tomto období ke změně ve složení domácnosti, je třeba tuto rozhodnou změnu nahlásit do 8 kalendářních dnů od jejího vzniku. Bez podané žádosti o superdávku v době od 1. 10. 2025 do 31. 12. 2025 nárok na původní dávky zanikne ke konci roku 2025. O superdávku si v takovém případě pak může osoba požádat jako nový klient od ledna 2026.“ Další informace lze dohledat na webových stránkách MPSV: www.uradprace.cz/davka-statni-socialni-pomoci-superdavka

Nová dávka státní sociální pomoci (dále též „DSSP“) poskytovaná od 1. 10. 2025 zahrnuje 4 dílčí samostatné komponenty (složky) dávky na vymezený účel, a to:

- » složka bydlení,
- » složka živobytí,
- » složka bonus na dítě,
- » složka pracovní bonus.

Na dávku vzniká nárok splněním podmínek, resp. pouze tehdy, pokud osoba má (či osoby v domácnosti mají) nejen nízké příjmy, ale také celkové majetkové a sociální poměry osobám neumožňují zabezpečit si základní životní potřeby vlastními silami s využitím jak příjmů, tak majetku, resp. plní podmínky dle zákona o DSSP. Dávku lze uplatnit pouze od měsíce, v němž je podána žádost o dávku, nikoliv zpětně.

» **Složka na bydlení:**

Pomáhá s úhradou části nákladů na bydlení např. na nájem nebo energie. Nárok vzniká, pokud náklady přesahují určitou zákonem stanovenou rozhodnou část příjmu domácnosti (Určenou částí rozhodného příjmu je součin rozhodného příjmu a koeficientu 0,30.) a současně tato část není vyšší než tzv. rozhodné náklady na bydlení. Výpočet složky zohledňuje částky maximálně ve výši tzv. normativního nájmu, vlastnického paušálu a energetického paušálu. Pokud jsou uvedené náklady u osoby (osob) nižší, než tyto maximální částky, pak se zohledňují tyto skutečné nižší částky nákladů na bydlení. Předpokladem podpory v oblasti bydlení je bydlení v právní úpravou definovaných prostorách k bydlení a odpovídající právní titul k bydlení (Vlastnictví bytu nebo rodinného domu, nájem či podnájem bytu nebo jiného prostoru k bydlení, ubytovací zařízení, prostor k bydlení u pobytové sociální služby podle zákona o sociálních službách, pobyt v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc podle zákona o sociálně-právní ochraně dětí, užívání stavby pro individuální nebo rodinnou rekreaci a užívání jiného než obytného prostoru. Právním titulem může být i např. vlastnictví jen části nemovitosti nebo služebnost – věcné břemeno bydlení apod. Nová právní úprava pro stanovení částky na bydlení vychází tak z ustanovení § 19 až § 34 zákona o DSSP. Dle § 28 se normativní nájemné včetně služeb stanoví v prováděcím předpise, jímž je Sdělení Ministerstva práce a sociálních věcí č. 367/2025 Sb., kterým se vyhláší normativní nájemné a normativní nájemné pro domácnost, jejíž všichni členové domácnosti jsou zranitelnými osobami, pro účely dávky státní sociální pomoci pro rok 2025, kde jsou uvedeny konkrétní částky výše nákladů dle počtu osob v domácnosti. Pro další časová období bude pak přijat nový prováděcí předpis.

» **Složka na živobytí:**

Pomáhá s úhradou nákladů na základní životní potřeby jako je zejména jídlo, oblečení nebo hygienu. Výše podpory závisí na příjmu a na snaze členů domácnosti zapojit se do pracovního procesu. Nárok budou mít jen domácnosti s příjmem pod 1,43násobek životního minima.

» Složka bonusu na dítě:

Pomáhá s úhradou nákladů domácnosti souvisejících s péčí o nezaopatřené dítě (tj. od narození dítěte do jeho 26 let, pokud plní podmínku nezaopatření, např. studij). Výše podpory se odvíjí od výše příjmu domácnosti a zohledňuje snahu o zlepšení soběstačnosti domácnosti a dosahuje měsíčně na 1 dítě výše 500 až max. 1000 Kč. Pro nárok na dávku rozhodný příjem domácnosti nesmí přesáhnout 4násobek částky životního minima domácnosti. Podmínkou je pravidelná školní docházka dětí a pracovní aktivita nebo zranitelnost všech dospělých členů domácnosti.

» Složka pracovního bonusu:

Podporuje a motivuje rodiny, které pracují a snaží se tak svou situaci vlastním přičiněním zlepšit. Jedná se o finanční odměnu pro domácnosti, kde alespoň jeden člen pracuje nebo vykonává jinou definovanou právní úpravou podporovanou a akceptovanou aktivitu.

Výše pracovního bonusu činí měsíčně v případě rozhodného příjmu domácnosti:

- do 1,6násobku částky životního minima domácnosti 40 % z příjmu zohledňovaného pro pracovní bonus.
- přesahujícího 1,6násobek částky životního minima domácnosti výpočet dle výše příjmu o stanovená procenta (bližší podmínky stanoví zákon o DSSP).

Žádost o dávku státní sociální pomoci lze podat pouze třemi způsoby, avšak vždy pouze prostřednictvím elektronického systému MPSV, a to klientského portálu „Jenda“ tak, že klient podá žádost:

- ~ samostatně v informačním systému dávky např. z vlastního počítače z prostředí svého domova přes klientský elektronický portál MPSV „Jenda“: www.mpsv.cz/klientska-zona-jenda
- ~ za asistence pracovníků ÚP ČR na kterémkoliv kontaktním pracovišti ÚP ČR opět přes klientský el. portál „Jenda“,
- ~ za asistence pracovníků subjektu s poštovní licencí (a to za situace, pokud bude smluvně ošetřena tato možnost podání žádosti o dávku dle právní úpravy, a to rovněž přes klientský el. portál „Jenda“).

Dávka státní sociální pomoci je dávkou tzv. nárokovou, tj. pokud osoba (nebo osoby v jedné domácnosti) splní podmínky pro vznik nároku, bude dávka přiznána a vyplacena.

Více informací lze dohledat na webových stránkách MPSV a ÚP ČR:

www.mpsv.cz a www.uradprace.cz/davka-statni-socialni-pomoci-superdavka

• DÁVKA MIMOŘÁDNÉ OKAMŽITÉ POMOCI (MOP)

Jde o dávku, která je poskytována dle zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, jednorázově a je podmíněna nejen nízkými příjmy osoby, ale také podmínkou, že celkové majetkové a sociální poměry, popř. jiné nároky či plnění, osobě neumožňují zabezpečit si základní životní potřeby a další definované a uznatelné náklady vlastními silami. O dávku nelze žádat zpětně, nárok může vzniknout od měsíce, v němž byla žádost podána, resp. doručena k ÚP ČR (popř. dnem podání žádosti u držitele poštovní licence, pokud bude smluvně ošetřena tato možnost podání žádosti o dávku dle právní úpravy). Dávka MOP je poskytována osobám, které se ocitnou v situacích, které je nutno bezodkladně řešit. Jde o jednorázové dávky náležející vždy pouze na jeden měsíc resp. na konkrétní účel.

První situace pro dávku přichází do úvahy, jestliže se osoba považuje za osobu v hmotné nouzi s přihlédnutím k jejím příjmům, celkovým sociálním a majetkovým poměrům tzv. obligatorně (nárokově), když osobě hrozí vážná újma na zdraví (viz § 2 odst. 3 zákona č. 111/2006 Sb.), byť třeba neplní podmínky pro opakující se dávku státní sociální pomoci určené k zajištění základních životních potřeb.

Za osobu v hmotné nouzi může však orgán pomoci v hmotné nouzi považovat osobu též fakultativně (tedy tzv. dobrovolně) v několika dalších zákonem stanovených případech (viz § 2 odst. 4 až odst. 6 zákona č. 111/2006 Sb.), a to osobu:

- » **kteřou postihne vážná mimořádná událost**, zejména
 - živelní pohroma (například povodeň, vichřice a vyšší stupně větrné pohromy, zemětřesení, požár nebo jiná destruktivní událost, ekologická nebo průmyslová havárie),
 - jiná událost, kterou nebylo možné s ohledem na její rozsah předvídat ani jí předejít, v jejímž důsledku je osoba z důvodu nedostatku finančních prostředků ohrožena zejména ztrátou bydlení nebo nezajištěním základních životních potřeb.

- » **která nemá dostatečné prostředky**:
 - k úhradě nezbytného jednorázového výdaje, spojeného zejména se zaplacením správního poplatku při prokázání ztráty osobních dokladů, při vydání duplikátu rodného listu nebo dokladů potřebných k přijetí do zaměstnání, s úhradou jízdného v případě ztráty peněžních prostředků, a v případě nezbytné potřeby s úhradou noclehu, nebo
 - na úhradu nákladů spojených s pořízením nebo opravou nezbytných základních předmětů dlouhodobé potřeby, nebo
 - na úhradu odůvodněných nákladů souvisejících se vzděláním nebo zájmovou činností nezaopatřeného dítěte a na zajištění nezbytných činností souvisejících se sociálně-právní ochranou dětí.

» **která je ohrožena sociálním vyloučením jestliže zejména:**

- je propuštěna z výkonu zabezpečovací detence, z výkonu vazby nebo z výkonu trestu odnětí svobody, nebo
- je po ukončení léčby chorobných závislostí propuštěna ze zdravotnického zařízení poskytovatele zdravotních služeb, psychiatrické léčebny nebo léčebného zařízení pro chorobné závislosti, nebo
- je propuštěna ze školského zařízení pro výkon ústavní či ochranné výchovy nebo z pěstounské péče po dosažení zletilosti, respektive v 19 letech, nebo
- nemá uspokojivě naplněny životně důležité potřeby vzhledem k tomu, že je osobou bez přístřeší, nebo
- je osobou, jejíž práva a zájmy jsou ohroženy trestnou činností jiné osoby.

Řízení o přiznání dávky mimořádné okamžité pomoci je zahájeno na základě podání žádosti na předepsaném tiskopisu MPSV, který je k dispozici na pracovištích ÚP ČR nebo ho lze nalézt na internetových stránkách www.mpsv.cz/2947823.

Další informace lze nalézt na webových stránkách MPSV nebo ÚP ČR: www.mpsv.cz/mimoradna-okamzita-pomoc a www.uradprace.cz/mimoradna-okamzita-pomoc

Výše dávky státní sociální pomoci, mimořádné okamžité pomoci a mnohdy i další dávkové systémy vycházejí z částek životního a existenčního minima určené zákonem o životním a existenčním minimu č. 110/2006 Sb., kde se uvádí částky měsíčně ve výši Kč:

- » Životní minimum jednotlivce je měsíčně 4 860 Kč **(5 500 Kč od 1.5.2026)**.
- » Existenční minimum jednotlivce je měsíčně 3 130 Kč. Existenční minimum nelze použít u nezaopatřeného dítěte, u poživatele starobního důchodu, u osoby invalidní ve třetím stupni a u osoby starší 68 let.
- » Částka životního minima osoby, která je posuzována jako první v pořadí, činí měsíčně 4 470 Kč **(5 000 Kč od 1.5.2026)**.
- » Částka životního minima osoby, která je posuzována jako druhá nebo další v pořadí, činí měsíčně je:
 - 4 040 Kč u osoby od 15 let věku, která není nezaopatřeným dítětem **(3 750 Kč od 1.5.2026)**
 - 3 490 Kč u nezaopatřeného dítěte od 15 do 26 let věku,
 - 3 050 Kč u nezaopatřeného dítěte od 6 do 15 let věku,
 - 2 480 Kč u nezaopatřeného dítěte do 6 let věku.

Životní minimum osob, které se pro účely tohoto zákona posuzují společně, se stanoví jako úhm částek životního minima všech těchto osob. Nezaopatřenost dítěte se pro účely tohoto zákona posuzuje podle zákona o státní sociální podpoře č. 117/1995 Sb.. Životní či existenční minimum podléhá změnám a je potřeba vždy ověřit jeho aktuální výši např. na webových stránkách MPSV zde: www.mpsv.cz/pomoc-v-hmotne-nouzi#czm. Např. nová výše těchto částek bude stanovena od 1. 5. 2026 (viz výrazně výše v textu).

PRÁVA A POVINNOSTI SPOJENÁ S NÁVRATEM OSOB Z ÚSTAVNÍCH ZAŘÍZENÍ, POPŘ. Z NÁHRADNÍ RODINNÉ PÉČE

Jednou z dalších sociálních událostí, která může v životě osob nastat, je ukončení pobytu v některém z ústavních zařízení, do něhož byla osoba umístěna zpravidla na základě rozhodnutí příslušného soudu. Zletilým osobám poskytuje pomoc a podporu zpravidla sociální pracovník sociální prevence označovaný jako „sociální kurátor“. **Sociální kurátor je profesně a pozicí sociálním pracovníkem a zároveň úředníkem obecního úřadu obce s rozšířenou působností (OÚ ORP) vykonávající státní správu.** V rámci oblasti sociální prevence tento sociální pracovník pracuje s osobami z definované a specifické skupiny osob. Zároveň aktivně vyhledává klienty, kteří potřebují jeho pomoc a podporu právě v těchto níže uváděných situacích. Důvodem nepříznivé sociální situace těchto osob je zpravidla skutečnost, že osoby vracející se z těchto ústavních zařízení často mají omezené sociální zázemí, nedostatek finančních zdrojů a nemají podporu rodiny či blízkých osob.

Osoby, jimž poskytuje podporu sociální kurátor výkonem činností sociální práce jsou uvedeny zejména v zákoně o:

- **sociálních službách** (dle § 92 písmeno b/ zákona č. 108/2006 Sb.), přitom spolupracuje zejména se zařízeními pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy, s Vězeňskou službou České republiky, Probační a mediační službou České republiky, správními úřady a územními samosprávnými celky,
- **pomoci v hmotné nouzi** (dle § 2 odst. 6 zákona č. 111/2006 Sb.),
- **sociálně právní ochrany dětí** (dle § 50b zákona č. 359/1999 Sb.,) u dětí (do 18 let) a mladých dospělých (18-26 let), kteří odcházejí z ústavních zařízení nebo z náhradní rodinné péče (zpravidla z pěstounských rodin) a jsou cílovou skupinou sociálních kurátorů:
 - » pro děti a mládež (sociální kurátor pro nezletilé osoby postupuje dle § 31 odst. 2, § 32 a § 50b a související zákona č. 359/1999 Sb.),
 - » u mladých dospělých postupuje sociální kurátor dle § 50b a násl. zákona č. 359/1999 Sb., a dále dle kompetence a působnosti sociálního kurátora pro zletilé osoby dle § 92 písm. b) a § 93a zákona č. 108/2006 Sb. a dále dle § 2 odst. 6 zákona č. 111/2006 Sb.

Sociální kurátor pro zletilé osoby ve vztahu k tzv. mladým dospělým především vytváří ve spolupráci s mladým dospělým individuální plán, jehož tvorba, vyhodnocení a jeho změny jsou jednou z podmínek nároku na dávku opakující se zaopatřovací příspěvek (viz kapitola k dávkám na podporu náhradní rodinné péče). O vypracování individuálního plánu může dítě požádat nejdříve 6 měsíců před dosažením plné svéprávnosti (které osoba dosahuje zpravidla dosažením věku zletilosti). Je-li individuální plán mladého dospělého vypracován před dosažením plné svéprávnosti dítěte, poskytuje součinnost sociálnímu kurátorovi obecního úřadu obce s rozšířenou působností při jeho vypracování také orgán sociálně-právní ochrany, který dítě vede v evidenci podle § 54 zákona o sociálně-právní ochraně dětí.

Sociální dávková pomoc je poskytována primárně prostřednictvím dávek z ÚP ČR:

- **zaopatřovací příspěvek pro nezaopatřené děti (resp. mladé dospělé)** dle § 50b a násl. zákona o sociálně-právní ochraně dětí č. 359/1999 Sb.:
 - » jednorázový
 - » opakovaný (měsíčně se opakující se po dobu plnění podmínek)

Tyto dávky lze žádat až 1 rok zpětně.

- **jednorázová dávka mimořádné okamžité pomoci („MOP“)** dle zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, z důvodu ohrožení:
 - » sociálním vyloučením (§ 2 odst. 6 zákona o pomoci v hmotné nouzi), lze poskytovat do výše max. 1000 Kč,
 - » zdraví a života (§ 2 odst. 3 téhož zákona), ve výši max. existenčního minima osoby.
- **opakovanou dávku státní sociální pomoci (DSSP)** viz předchozí kapitola se Superdávkou

Tyto dávky mohou být přiznány nejdříve od měsíce, v němž je podána žádost o dávku, nikoliv tedy zpětně.

Žádost o dávky zaopatřovací příspěvek nebo o MOP a též DSSP se podává u Krajské pobočky ÚP ČR. Pro osoby s trvalým pobytem v území Moravskoslezského kraje („MSK“) zpravidla u KrP ÚP ČR v Ostravě u jednotlivých kontaktních pracovišť v území MSK. Žádost musí být podána elektronicky nebo na formuláři MPSV, které lze nalézt na webových stránkách MPSV a ÚP ČR:

www.mpsv.cz/davka-statni-socialni-pomoci

www.mpsv.cz/zadost-o-mimoradnou-okamzitou-pomoc

www.uradprace.cz/mimoradna-okamzita-pomoc

www.mpsv.cz/zadost-o-zaopatrovaci-prispevek-jednorazovy

www.mpsv.cz/zadost-o-zaopatrovaci-prispevek-opakuji-ci-se

Na sociálního kurátora se osoba může obrátit o poradenství osobně či písemně na každém úřadu OÚ ORP dle bydliště osoby v rámci regionu MSK. Kontakty na OÚ ORP v území MSK jsou k dispozici na webových stránkách MSK: www.msk.cz/cs/kraj/seznam_obci/seznam-obci-s-rozsirenou-pusobnosti-obce-iii-nebo-orp-v-moravskoslezskem-kraji-4856/

NÁHRADNÍ VÝŽIVNÉ

Podmínky poskytování náhradního výživného pro nezaopatřené dítě (dále jen „náhradní výživné“) v případě, že fyzická osoba, která má k nezaopatřenému dítěti (stanovenou soudem nebo dohodou rodičů) výživovací povinnost (dále jen „povinná osoba“) a tuto svou povinnost neplní, upravuje zákon o náhradním výživném pro nezaopatřené dítě č. 588/2020 Sb..

Náhradní výživné je sociální dávka, kterou poskytuje a náklady na ni hradí stát prostřednictvím ÚP ČR. Jde o finanční podporu, která má pomoci samoživitelům a samoživitelkám, a především jejich dětem, v situaci, kdy jeden z rodičů neplatí soudem stanovené výživné, a to vůbec, nebo plní jen část.

Co musí být splněno:

- » dítě je nezaopatřené,
- » dítě musí mít trvalý pobyt (u některých skupin dětí zákon trvalý pobyt nevyžaduje, jde zpravidla o existenci tzv. cizího prvku) a bydliště na území ČR,
- » musí být zahájen proces vymáhání dlužného výživného dle podmínek zákona.

Oprávněnou osobou je dítě považované za nezaopatřené podle zákona o státní sociální podpoře č 117/1995 Sb., § 11 a násl. tohoto zákona od narození až do 26 let jeho věku.

Dítě má nárok na dávku - náhradní výživné, pokud platí, že:

- » k vymožení pohledávek na výživné probíhá exekuční řízení nebo řízení o soudním výkonu rozhodnutí nebo pokud soudní výkon rozhodnutí nebo exekuce byly zastaveny pro nemajetnost povinné osoby dle občanského soudního řádu, neboť výtěžek, kterého

jím mělo být dosaženo, nepostačí ani ke krytí jeho nákladů; a to v posledních 4 měsících před podáním žádosti, popřípadě v průběhu řízení o náhradní výživné nebo po přiznání nároku na náhradní výživné,

- » a má dítě na území České republiky bydliště podle zákona o pomoci v hmotné nouzi (zákon č. 111/2006 Sb.); splnění této podmínky se u některých osob však v zákoně nevyžaduje.

Výše náhradního výživného se stanovuje jako rozdíl výše měsíční dávky výživného určené v exekucním titulu a částečného plnění výživného v příslušném měsíci, nejvýše však ve výši 3 000 Kč měsíčně. Pokud se výživné plní jinak než v pravidelných měsíčních částkách (dávkách), stanoví se pro účely stanovení výše náhradního výživného měsíční průměr těchto částek.

Náhradní výživné poskytuje ÚP ČR a vyplácí se měsíčně, a to v kalendářním měsíci následujícím po kalendářním měsíci, za který náleží, nejdříve však za měsíc, v němž byla podána žádost o náhradní výživné, nikoliv tedy zpětně. Celkově je možné vyplatit na jedno dítě 48 výplat, pak nárok na dávku zaniká.

Náhradní výživné rozhoduje a poskytuje ÚP ČR. Řízení o náhradním výživném se zahajuje na základě písemné žádosti (dále jen „žádost“) oprávněné osoby podané u ÚP ČR na tiskopise, jehož vzor uveřejní ministerstvo způsobem umožňujícím dálkový přístup, tj. na webové stránce: www.mpsv.cz/zadost-o-nahradni-vyzivne.

Další informace jsou dostupné na webových stránkách MPSV a ÚP ČR: www.mpsv.cz/nahradnivyzivne a www.uradprace.cz/nahradni-vyzivne.

CIZÍ PRVEK V SOCIÁLNÍ OCHRANĚ OSOB V ČR, NÁROKY CIZINCŮ A VÝKON VÝDĚLEČNÉ ČINNOSTI V CIZINĚ

Jakmile se u osoby nebo u jejich rodinných příslušníků vyskytne situace, která se váže k zahraničí (např. příjemce některé z dávek nebo společně posuzovaná osoba pobývá, nebo pracuje v zahraničí, či pobírá dávky a jiná plnění ze zahraničí), pak se zpravidla poskytování sociálních dávek a využití dalších ochranných mechanismů sociálního zabezpečení i tzv. sociálních výhod z důvodu aplikace principu volného pobytu osob v rámci EU, EHP a Švýcarska se řídí (mimo jiné) dvojí úrovní systému mezinárodních pravidel, zpravidla vytvořenými právními předpisy spojenými s Evropskou unií (EU) a jejími pravidly, a to **koordinací**:

- » **sociálního zabezpečení**
- » **čí sociálních výhod v rámci volného pohybu osob,**

které se řídí těmito právními předpisy EU níže:

- **Systém koordinace sociálního zabezpečení** podléhá, jak vyplývá i ze zdrojů uvedených na stránkách MPSV: www.mpsv.cz/osobni-rozsah-koordinace z:

- » Nařízení Rady a EP č. 883/2004 ES,
- » Nařízení Rady a EP č. 987/2009 ES, a
- » Nařízení č. 1231/2010 ES, která nahrazují dřívější právní předpisy
- » Nařízení Rady č. 1408/71 EHS
- » včetně prováděcích Nařízení Rady č. 574/72 EHS a Nařízení Rady č. 859/2003 EHS (viz web. stránky MPSV).

- **Systém koordinace sociálních (a daňových) výhod v rámci volného pohybu osob** podléhá, jak vyplývá i ze zdrojů uvedených na stránkách MPSV:

- » Nařízení Rady a EP č. 492/2011 ES nahrazující Nařízení Rady č. 1612/68 EHS, včetně prováděcích a souvisejících nařízení k těmto předpisům (viz web. stránky MPSV: www.mpsv.cz/volny-pohyb-osob-1).

Účelem koordinace nároků na sociální dávky v sociální oblasti v rámci jednotného postupu členských zemí EU, ale také státy EHP a Švýcarska, příp. dalších zemí (např. tzv. třetích zemí v některých případech) je:

- » Zamezení diskriminace zjevné i skryté (tj. koordinace má zamezit tomu, aby se nestalo, že v rámci migrace osob - zejména občanů EU, EHP a Švýcarska zejména za výkonem výdělečné činnosti bude některá z osob postižena migrací tak, že jí nevznikne nárok na dávku či plnění v žádném ze států, na které se koordinace vztahuje, nebo naopak aby nedocházelo k duplicitě nároků a vyplácení dávek nadbytečně apod.). Až na výjimky by měla být migrující osoba a její rodinní příslušníci vždy kryti dávkami a mechanismy sociálního zabezpečení ČR nebo jiného státu, na který se vztahují předpisy EU. To je jeden ze základních principů EU, aby osoby neztrácely nárok na sociální zabezpečení z důvodu migrace za prací apod.
- » Zajistit, aby doby pojištění z výkonu výdělečné činnosti, nebo z důvodu jiných uznatelných důvodů dle nastavených pravidel byly uplatnitelné v systémech sociálního zabezpečení i v ostatních zemích EU a v zemích, na které se koordinace vztahuje. Orgány sociálního zabezpečení v rámci koordinace mají řešit situace osoby (cizince a osoby daného vlastního státu jako migrující) tak, jako by šlo o jejich pracovníky a občany (pojištěnce).
- » V případě různých podání, odvolání a zajišťování dalších podkladů je vždy příslušný orgán členských států (tj. i v ČR) povinen poskytnout osobě poučení, pomoc a podporu. V případě potřeby je povinen postoupit podání, k jehož vyřízení daný orgán není místně nebo věcně příslušný k jeho vyřízení, a to příslušnému orgánu nejen na území ČR, ale také mimo území ČR. Orgány jsou povinny vzájemně si poskytovat součinnost

a potřebné informace tak, aby žadateli nebo příjemci dávek nebylo k tíži, že migruje za prací, za rodinou, popř. v důsledku jiné životní události do jiných států EU, EHP, Švýcarska a tam, kde platí úprava koordinace.

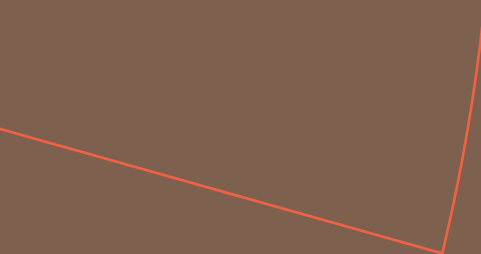
- » Pokud osoba, na kterou se vztahují koordinační předpisy EU v oblasti sociálního zabezpečení nebo tzv. sociálních výhod v důsledku volného pohybu osob doručí **věcně** příslušnému správnímu orgánu podání, žádost, odvolání apod., pak bez ohledu na skutečnost, že nejde o **místně** příslušný správní orgán příslušného státu dle pravidel koordinace a určování primární příslušnosti státu, přesto se bude vycházet z data, kdy podání došlo k tomuto **místně nepříslušnému ale věcně příslušnému orgánu, tj. splnění lhůty bude zachováno**. Jinými slovy, pokud osoba podá v ČR k věcně příslušné instituci žádost či jiné podání, platí, že je zachována lhůta pro podání k věcně odpovídající instituci v zahraničí spadající pod koordinační předpisy EU.
- » Vyřizování písemností může migrující osoba činit v jazyce členských států a je povinna poskytovat potřebnou součinnost orgánům, v jejichž působnosti je poskytování pomoci, péče, dávek apod. Potvrzení a osvědčení o zdravotním stavu jsou posuzovány tak, jako by je poskytly věcně příslušné orgány v ČR a zase opačně, tj. orgány vzájemně akceptují svá stanoviska a posouzení zdravotního stavu v rámci koordinace sociálního zabezpečení s cizím prvkem.
- » Na dávky, příspěvky, výhody a popřípadě i služby má osoba nárok zpravidla v tom státě, v němž vykonává výdělečnou činnost, popř. pobírá pojistné dávky apod.. To souvisí s určením, že pouze jeden ze států je příslušný k výkonu všech oblastí a systémů sociálního zabezpečení a dalších systémů sociální ochrany apod. Shodné podmínky pak platí jak pro cizince (občany členských států EU, EHP a Švýcarska) na našem území jako pro naše občany na území těchto států. Jsou však výjimky, kdy jsou dávky jednoho státu (např. u některých rodinných dávek) doplňovány do výše dávky druhého státu tak, aby dítě nemělo újmu na svých potřebách z důvodu migrace rodiče za prací do zahraničí.

Důležitá procedurální pravidla jsou obsažena zejména v člancích č. 76 a 80 až 82 NAŘÍZENÍ EP A RADY (ES) č. 883/2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení.

Styčným orgánem pro aplikaci koordinace EU je v případě České republiky Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV) jako ústřední správní orgán. Další informace lze nalézt na stránkách MPSV: www.mpsv.cz/evropska-unie a www.mpsv.cz/mezinarodni-vztahy.

**NOVÉ SYSTÉMY PODPORY,
KTERÉ BUDOU ÚČINNÉ
OD 1. 1. 2026 K OBLASTI
BYDLENÍ OSOB**

Jak již bylo výše uvedeno v kapitole týkající se řešení nízkých příjmů a hmotné nouze, došlo s účinností od 1. 10. 2025 zákonem o dávkce státní sociální pomoci č. 151/2025 Sb., ke sjednocení dosavadních sociálních dávek určených k úhradě nákladů na bydlení, a to příspěvku na bydlení a doplatku na bydlení, a to do jedné ze 4 komponent dávky státní sociální pomoci pro úhradu nákladů na bydlení – tzv. složka na bydlení.

Pro úplnost informací poskytnutých v této příručce, byť jde o právní úpravu, která ke dni 1. 10. 2025, ještě nedospěje ke své účinnosti, jde o již schválenou a přijatou změnu, o které je třeba se zmínit a která byla přijata pro zajištění potřeby bydlení především u osob, které nemají zajištěno stabilní bydlení, nebo jsou ohroženy jejich ztrátou, **byl tedy přijat zákon č. 175/2025 Sb., o podpoře bydlení**, který je již sice platně přijat, má však vejít v účinnost až od 1. 1. 2026. Jde o právní úpravu, která byla předložena Ministerstvem pro místní rozvoj ČR, ale za aktivní pomoci a součinnosti ze strany Ministerstva práce a sociálních věcí ČR.

Jak uvedlo na svých webových stránkách MPSV: [Sociální bydlení | Zákon o podpoře bydlení \(socialnibydeni.mpsv.cz/mitdomov\)](https://socialnibydeni.mpsv.cz/mitdomov):

Problémy rodin a jednotlivců, kteří přišli o stabilní bydlení nebo jim jeho ztráta hrozí, už mají v Česku systémové řešení: zákon o podpoře bydlení byl schválen a od 1. ledna 2026 vstoupí v účinnost! Zákon o podpoře bydlení přináší systémové řešení, které bude dostupné potřebným po celé republice a nebude závislé na evropských výzvách. Nabízí také poradenství pro širší veřejnost, které se krize bydlení stále více dotýká – například kvůli vysokým cenám energií. Jak na ně, nebo jak nalézt pomoc v jiných problémech souvisejících s bydlením, naleznete na socialnibydeni.mpsv.cz/pomoc.

Zákon stojí na třech základních pilířích:

- **Kontaktní místa pro bydlení** (KMB) – od 1. ledna 2026 ho najdete ve 132 obcích s rozšířenou působností (115 KMB vznikne povinně ze zákona, dalších 17 pak dobrovolně z vlastní vůle ORP). Poskytnou poradenství, posoudí situaci domácnosti, navrhnou řešení a propojí ji s dalšími službami.
- **Podpůrná opatření v bydlení** – zahrnují bydlení s ručením pro pronajímatele, podporované obecní bydlení a cenové mapy nájemného, které zabrání obchodování s chudobou.
- **Asistence v bydlení** – odborní pracovníci pomohou domácnostem udržet si bydlení, začlenit se do komunity a zvládnout praktické problémy. Asistence může trvat až dva roky a zahrnuje i tzv. překlenovací podporu v případě ztráty bydlení.

Zákon o podpoře bydlení, na jehož tvorbě se podílelo Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV) a Ministerstvo pro místní rozvoj (MMR), nevyřeší vše, ale je součástí širších změn. MMR je hlavním gestorem zákona i dostupnosti bydlení a změny představuje souhrnně na webu „Bydlení pro život“: mmr.gov.cz/cs/microsites/bydeni-pro-zivot/uvod

S ohledem na skutečnost, že sociální pracovníci obecních úřadů obcí s rozšířenou působností se zabývají mimo jiné i podporou osob, které mají nejisté či neadekvátní bydlení, či jim hrozí ztráta bydlení, lze je v této situaci požádat o poskytnutí poradenství a podpory. Cílové skupiny, s nimiž pracují, jsou pak definovány ve Vyhlášce MPSV č. 332/2013 Sb., o vzoru Standardizovaného záznamu sociálního pracovníka, k provedení § 4a odst. 1 zákona č. 73/2011 Sb., o Úřadu práce České republiky a o změně souvisejících zákonů: kde jsou **vymezeny cílové skupiny klientů** mimo jiných tak, že jde i o osoby:

- » **sociálně vyloučené následkem ztráty bydlení**
- » **s rizikem ztráty bydlení**
- » **se ztrátou či absencí bydlení**
- » **s nevyhovujícím bydlení.**

Pokud tedy osobě může vzniknout riziko či hrozí ohrožení ztrátou bydlení, je vhodné se obrátit i na sociální pracovníky obecních úřadů obcí s rozšířenou působností, které je možné vyhledat pod kontakty jednotlivých obcí s rozšířenou působností na webových stránkách MSK: www.msk.cz/cs/kraj/seznam_obci/seznam-obci-s-rozsirenou-pusobnosti-obce-iii-nebo-orp-v-moravskoslezskem-kraji-4856/

SLOVO ZÁVĚREM

Informacemi obsaženými v příručce chtějí sociální pracovníci Krajského úřadu Moravskoslezského kraje přispět ke zlepšení informovanosti zejména občanů našeho kraje o jejich právech a povinnostech v sociální oblasti.

Jedním z důvodů vydání aktualizace příručky je též častá změna podmínek v rámci sociálních systémů a tím i potřeba pokud možno co nejvíce ucelených informací o sociálních dávkách, příspěvcích a jiných plněních na jednom místě, tj. v této brožuře. Cílem bylo poskytnout také přehled základních postupů a kompetencí orgánů a úřadů při uplatňování nároků a žádostí občanů o různé dávky a příspěvky z různých sociálních systémů, které mají pomoci občanům v řešení jejich nepříznivé sociální situace.

Věříme, že tato příručka splní svůj účel a pomůže občanům v orientaci ve složitých systémech sociální ochrany osob v ČR i v systémech ovlivněných našim členstvím v EU.

Závěrem je nezbytné konstatovat a zdůraznit, že je vždy potřeba vzít v úvahu, že informace použité pro vytvoření této příručky jsou jen informativní a až na výjimky (blíže uvedeny v textu příručky) platné a účinné k 1. 10. 2025. Pro aktuální informace je proto nezbytné se vždy obrátit zejména na příslušnou instituci poskytující danou dávku nebo na sociální pracovníky obecních úřadů obcí s rozšířenou působností, nebo se informovat zejména na stránkách MPSV, ÚP ČR nebo ČSSZ:

- » www.mpsv.cz
- » www.uradprace.cz
- » www.cssz.cz

Autor:

Sociální pracovníci oddělení sociální ochrany odboru sociálních věcí Krajského úřadu Moravskoslezského kraje v rámci výkonu sociální práce a poradenství.

Zdroje informací k vytvoření příručky:

- » právní předpisy včetně mezinárodních právních předpisů, uvedené v textu příručky, platné a účinné k 1.10.2025 (pokud je konkrétní právní úprava účinná později, je tato informace uvedena v textu k dané oblasti či dávce)
- » metodické materiály odboru sociálních věcí Krajského úřadu Moravskoslezského kraje pro koordinaci a metodickou činnost obecních úřadů na území Moravskoslezského kraje v příslušných oblastech dle sociálních událostí,
- » webové stránky Krajského úřadu Moravskoslezského kraje,
- » webové stránky institucí rozhodujících o dané oblasti sociálních dávek, podpor a péče: MPSV ČR, ČSSZ, Inspektorátu práce a ÚP ČR jak uvedeno v textu, a dále též MMR ČR.

Zkratka	Název institutů a zákonů
ZoŽEM	Zákon o životním a existenčním minimu č. 110/2006 Sb.
ŽM	Životní minimum
EM	Existenční minimum
ZPHN	Zákon o pomoci v hmotné nouzi č. 111/2006 Sb.
ZSSP	Zákon o státní sociální podpoře č. 117/1995 Sb.
ZoZ	Zákon o zaměstnanosti č. 435/2004 Sb.
Zákon o NP	Zákon o nemocenském pojištění č. 187/2006 Sb.
ZP	Zákoník práce č. 262/2006 Sb.
OZ	Občanský zákoník č. 89/2012 Sb.,
Zákon o DP	Zákon o důchodovém pojištění č. 155/1995 Sb.
ZSPOD	Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí

Zkratka	Název institucí a úřadů
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
ČSSZ	Česká správa sociálního zabezpečení
ÚSSZ	Územní správa sociálního zabezpečení
KÚ MSK	Krajský úřad Moravskoslezského kraje
MSK	Moravskoslezský kraj
OSSZ	Okresní správa sociálního zabezpečení (dnes kontaktní pracoviště ÚSSZ)
OSVČ	Osoba samostatně výdělečně činná
SPOD	Sociálně právní ochrana dětí
OSPOD	Orgány sociálně právní ochrany dětí
VOTS	Výkon trestu odnětí svobody
VV	Výkon vazby
ÚP ČR	Úřad práce ČR
KrP ÚP ČR	Krajská pobočka Úřadu práce ČR
ZDVOP	Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc
OÚ ORP	Obecní úřad obce s rozšířenou působností
ORP	Obec s rozšířenou působností
OÚ PO	Obecní úřad pověřené obce
PO	Pověřená obec
OU	Obecní úřad
EHP	Evropský hospodářský prostor
EU	Evropská unie

Krajský úřad Moravskoslezského kraje
28. října 2771/117, 702 00 Ostrava

Tel.: 595 622 222
E-mail: posta@msk.cz
www.msk.cz

ISBN 978-80-7576-099-9
Redakční zpracování: odbor sociálních věcí
Realizace a design: Agentura API s. r. o.
© 2025